

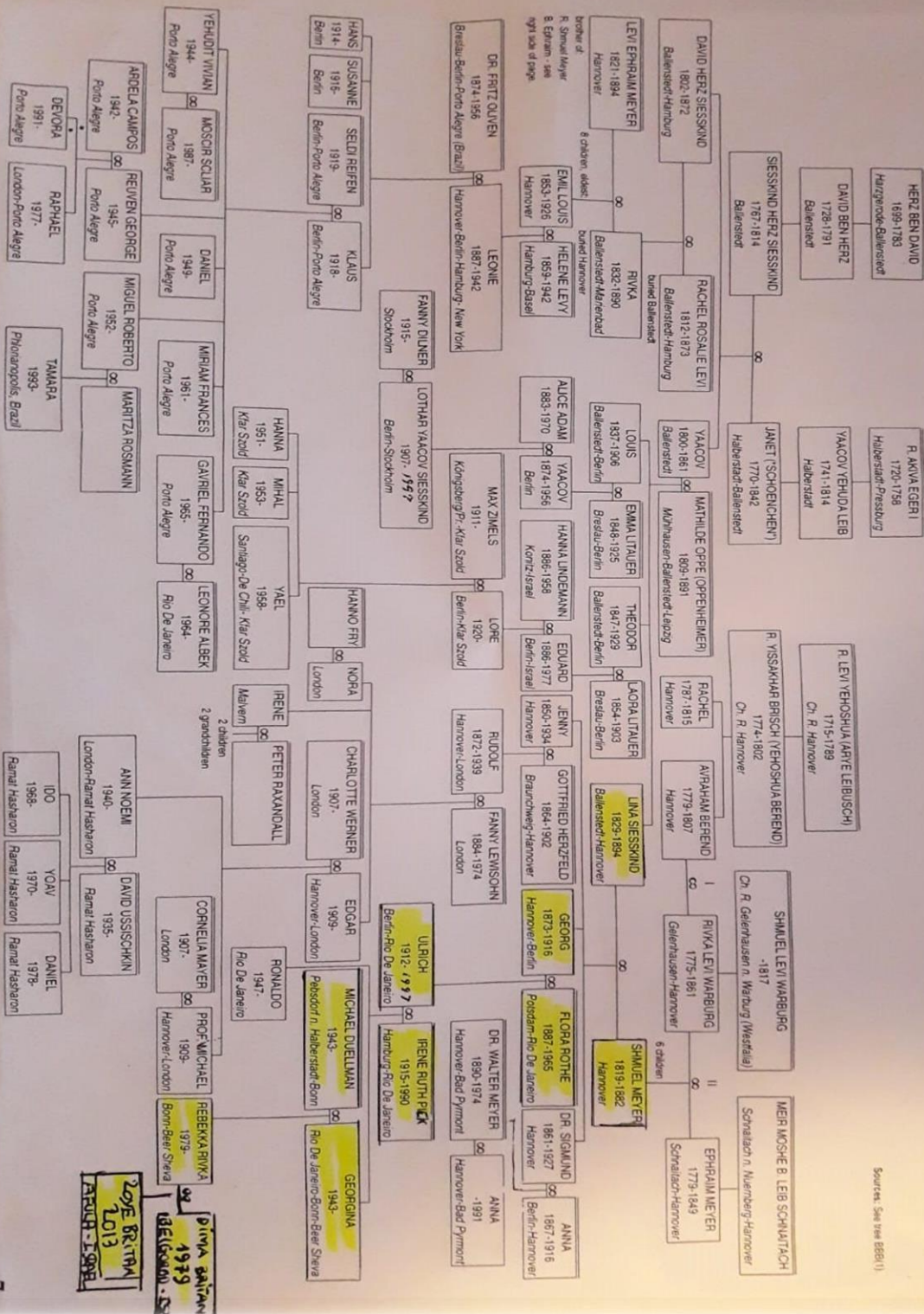
**אני רוצה להקדיש את תולדות המשפחה שלי
לנכדה שלי זואי שהיום היא בת ארבע וחצי.**

ביתי רבקה ונכדתי זואי- תמונת בד על שמן שציירתי ביום העצמאות 2018

TREE BBB(2): SIESSKIND - MEYER

Cont. from tree BBB(1)

**שמי ג'ורג'ינה - אידה מאיר דולמן. נולדתי בברזיל בריו דה
ז'נירו (Rio de Janeiro) בשנת 1943**

**שם הורי : קלאוס אולריך (Klaus Ulrich) מאיר ורות
אירין (Irene) מאיר.**

בעבר לא היה אולטרה סאונד או שההורים לא רצו לדעת אם אני בת או בן הם רצו לתת לי
את השם ג'ורג' כי הם ציפו שאהיה בן. ג'ורג' היה אבא של אבא שלי – סבא.

ג'ורג' מאיר נולד בגרמניה. הוא הסבא שלי. הוא נפל במלחמת העולם הראשונה בצרפת
בקרב הכי נורא בעולם : למען כל המשפחה שלי ולמען גרמניה מולדתו. בזמן המלחמה הוא
נחשב לגיבור. אבא שלי רצה ששמי יהיה ג'ורג'

שורשי משפחת אבי:

סבא רבא – רב שמואל אפרים מאיר

סבתא רבא – לינה מאיר ממשפחת זיסקינד (Sieskind)

סבא רבא וסבתא רבא גרו בהנובר (Hanover) בגרמניה והיו להם 15 ילדים. שניים מהם
נפטרו. נשארו 13 הילדים, מהם 4 בנים ו-9 בנות היו מפוזרים בכל העולם, וכולם התבוללו.

סבא רבא שלי היה רב וגם דוקטור. הוא היה רב 40 שנה בקהילת הנובר. הבית שלו עדיין קיים
בהנובר ברחוב אש-שטראסה. אש זה סוג של עץ, שטראסה זה רחוב. כל המשפחה גדלה בבית
דתי וכשר .

סבא שלי מצד האבא – ג'ורג' מאייר

סבתא שלי - פלורה הלנה רוטה (Rothe)

הסבא שלי, ג'ורג' מאיר היה הבן הכי צעיר במשפחה. בבית שמרו על כשרות ומנהגים דתיים אבל במשך הזמן הוא לא כל כך שמר על המסורת.

הוא היה מהנדס מכונות במפעל סימנס. המפעל קיים עד היום.

ג'ורג' מאייר למד באוניברסיטה לא רק הנדסה אלא גם פילוסופיה. הוא היה בעל תואר דוקטור. במשך המלחמה בורדאן (Verdun) צרפת הוא כתב 19 יומנים. היומנים עברו לאבא שלי ואנחנו, אחי ואני, תרמנו אותם למוזיאון היהודי בברלין. היום אפשר לקרוא את היומנים שלו באונליין של המוזיאון "היודי בברלין". זה מאד מרגש.

כאשר סבא שלי, ג'ורג' מאייר, הכיר את סבתא שלי, פלורה הלנה רוט, משפחתו לא הייתה בעד הנישואים מפני שמשפחת מאייר הייתה מכובדת מאוד. אבא שלו היה הרב של קהילת הנובר. הם שאלו מאיזה משפחה סבתא באה ואם היא משכילה כמוהו. סבא וסבתא החליטו להתחתן. סבא למד אז באוניברסיטה. הוריו לא הגיעו לחתונה. הם שלחו מכתב וכתבו "אולי מזל טוב". כך הם התייחסו ליהודים עניים שנחשבו בעיניהם ליותר פשוטים (נחותים).

המשפחה של סבתא שלי, פלורה הלנה רוט, דווקא היו משכילים. האבא היה מומחה גדול בכלכלה ותמיד אמרו במשפחה "אנחנו נעשה חשבונות לפי שמו, הורוביץ".

סבתא למדה בבית ספר וסיימה בגרות. היא למדה בבית ספר עם תרבות יותר נוצרית מיהודית. היא באמת לא השתמשה הרבה ביהדותה. הם היו יותר מתבוללים מהמשפחה של סבא שלי, ג'ורג' מאיר. בגלל זה ההורים של סבא התנגדו לחתונתם. הם בכל זאת התחתנו והיו מאוד מאושרים.

כשפרצה מלחמת העולם הראשונה סבא היה במילואים בדרום גרמניה. הוא הצטרף כחייל למלחמה נגד צרפת.

אחרי שנתיים בצבא סבא שלי הפך להיות מפקד המחלקה שלו. הוא חשב לחזור למשפחה שלו.

לסבא וסבתא היו שני ילדים: אבא שלי, קלאוס אולריך, ואחותו, הלן לינה, שהייתה מבוגרת מאבא שלי בשלוש שנים.

באמצע מלחמת העולם הראשונה התחילה אנטישמיות רשמית בגרמניה. יצאה פקודה של משרד המלחמה, כך קראו לזה, מטעם הקיסר של גרמניה. בפקודה היה כתוב שהיהודים מפחדים ללכת למלחמה והם לא מתגייסים. החלו לספור כמה יהודים הולכים למלחמה וכמה לא. הסבא שלי חשב שאם זה כך, לא ייתכן שהוא יחזור באמצע המלחמה הביתה. הוא רצה להראות למדינת גרמניה ולממשלת הקיסר שהוא כיהודי ממשיך להילחם. כאשר הוא היה פעם בחופש לכמה ימים הוא הלך לבית הכנסת בברלין שהיה בשטראסה (רחוב) פאזנה (Fasane). הוא הלך במיוחד עם המדים להתפלל בבית הכנסת כדי להראות לכולם שהוא לא מפחד ומשתתף בהגנת גרמניה במלחמה נגד הצרפתים. ומצד שני הוא המשיך בדת שלו. היה לו חשוב מאד להראות ולהוכיח שהוא אזרח גרמני בדת משה. בזמן ההוא היו כותבים במסמכים "יהודי בדת משה". הוא חשב שהוא אזרח גרמני בהאומה הגרמנית אבל גם בן דת משה. היום בית הכנסת הזה כבר לא קיים. רואים רק קיר זיכרון וכתוב עליו שהיה שם בית כנסת.

סבי ג'ורג' חזר לחזית ושנתיים אחר כך ב-15.12.1916 נהרג מרימון כאשר יצא לקרב, אחרי ארבע שנים שהוא פיקד במלחמה. הוא היה בן 42 במותו. אחד מהחיילים הכי מבוגרים. הוא האחרון במשפחה שעוד נקבר בבית העלמין היהודי בהנובר. היום עוד אפשר לראות בבית העלמין היהודי של הנובר את כל משפחת מאייר. במרכז- סבא רבא וסבתא רבא ומסביב הילדים שלהם, הכיתוב על המצבות הוא בעברית.

לצד סבא שלי היה קבר שהיה מוכן עבור אשתו, סבתא שלי, אבל היא נקברה בריו דה ז'נרו בברזיל.

אבא שלי היה בן שלוש ודודה אלן בת שש כשסבא נהרג במלחמת העולם הראשונה. סבתא נשארה אלמנה בת 29. היא אף פעם לא התחתנה שוב. היא קיבלה פנסיה מסימנס עד יום מותה.

פלורה הלנה רוטה-סבתא שלי

סבתא באה ממשפחות יפה והורביץ.

סבתא כתבה יומן מאד מעניין על כל המשפחה של סבא שלי בגרמניה.

הייתה להם וילה מאד יפה בפוטסדאם (Potsdam / ברלין) . אבא של סבתא למד משפטים והיה שופט. כולם במשפחה לפני עלייתו של היטלר היו במעמד מאד גבוה. היו בה בעלי מפעלים, בנקאים ושופטים.

לסבתא היו ארבעה אחים ושתי אחיות. אחד מהם, ארנסט, היה סנאטור בזמן המלחמה. אורסולה, שהייתה נוצרייה הסתירה אותו במקלט של הבינין שלה במרכז ברלין במשך כל 5 השנים של המלחמה . היא הייתה רוקחת בבית מרקחת. אחרי המלחמה הם התחתנו וחיו בברלין. נולדה להם בת מוניקה, היא בגילי ואולי יותר מבוגרת. אני זוכרת שביקרתי אותם . ביקרתי אותה אחרי שארנסט נפטר והיא הראתה לי את ברלין. היה אז מאד קר והיה שלג.

עוד אח של סבתא שלי, הריש רוט, עבר לארה"ב ושם היה פרופסור באוניברסיטת הרבסור (Harbor) האחות של סבתא , ארנה, עברה ללונדון. אני ביקרתי אותה בלונדון. אחות אחרת , אדית , התאבדה באגם של הווילה שלהם בפוטסדאם.

שורשי משפחת אמי:

סבא שלי – פליקס פיק (Felix Pick)

סבתא שלי – אידה לווינשטיין פיק (Loewenstein)

משפחות פיק ולווינשטיין עברו לברלין בתחילת המאה ה-19 ושם סבא פליקס וסבתא אידה הכירו והתחתנו. שניהם נפטרו בגיל יחסית צעיר, בגיל 60. נקברו בעיר גוסאו (Gossau) בשווייץ לשם הגיעו עוד לפני המלחמה. אימא שלי הצילה אותם מהיטלר ע"י העברתם ברכבת לגוסאו בשווייץ.

ההורים של סבא היו גרובמזרח גרמניה בלייפציג (Leipzig) . .

ההורים של אימא שלי גרו בברלין. אבא של אימא שלי, פליקס פיק, היה עורך דין וכנהוג במשפחתו היה חבר-אח בארגון של "הבונים חופשים". הבונים החופשיים הוא ארגון סתרים אחוותי בינלאומי רחב היקף. לפי הגדרתי את עצמו, זהו "מסדר בעל תורת –מוסר מצועפת במשלים ומתוארת בסמלים". שלושת העקרונות המרכזיים הם: חופש, אחווה בין אחים ובין האדם, ושוויון (FREEMASONS באנגלית).

לסבתא שלי קראו אידה. לזכרה נתנו לי גם את השם אידה.

אבא של סבתא שלי אידה, היה אברהם לווינשטיין. הייתה להם חנות לצידוד משרדי ולציוור במינסטר (Muenster) במערב גרמניה.

ברלין הייתה עיר מתקדמת כמו ערים בארה"ב אז כולם עברו לגור בברלין.

הסבא רבא, דוד פיק, בא מספרד אחרי תקופת האינקוויזיציה. אשתו, אנטוניה טדסקו (Tedesco), באה ממשפחה מאוד מוכרת בונציה (Veneza) איטליה. דוד פיק היה הרב של הקהילה.

בן משפחתו, דניאל קלר, גר כיום בחיפה. אצלו קיימת תמונה שמן על בד של דוד פיק ואשתו, הרבנית אנטוניה טדסקו.

מכל הצדדים אנחנו גם ספרדים וגם אשכנזים.

למשפחת פיק היו 3 ילדים: רות אירן, זאת אימא שלי, גבריאלה, זו הדודה שלי שהייתה גרה בציריך שווייץ. האח, וולטר פיק, עבר לאנגליה ושם הוא השתתף במלחמה עם הבריטים נגד היטלר. הוא נפטר בגיל 101 לפני חמש שנים באנגליה. ביתי רבקה עוד הספיקה להכיר אותו. בני הדודים שלי גרים באנגליה ועוד כמה מהם בשווייץ.

מסמכים משפחתיים מצד אימא נשרפו בזמנו של היטלר. אני רק יודעת שהמשפחה מצד סבתא של אימא, משפחת לווינשטיין, שגרה בגרמניה המזרחית, עברה אחר כך לברלין עם הרבה ילדים.

בית שעוד קיים ומשופץ, איפה גרו סבים, דודים ואימא שלי אירן, בברלין המערבית. אימא שלי נולדה וגדלה בבית זה עד נישואיה ב 1937.

גיליתי את יהדותי:

כשהייתי בת 13 התחלתי להתעניין מאד בשורשים של ההורים שלי. הם היו ממש מתבוללים. אני לא ידעתי מה זה שבת ואיזה חגים יהודיים יש. לא היה כלום מכל זה בבית שלנו. בשבת

אבא וגם אימא נסעו לקניות. יום ראשון בברזיל, כמו באירופה, היה יום חופשה של הנוצרים ולא עבדו. יום ראשון היה יום לטיולים ולמנוחה. גדלתי בלי יהדות.

הכרתי רק את חג החנוכה בזכות בת-דודה, קייטה שאול (Kaethe Saul) מצד אבא שלי. היא נהגה להזמין את כל המשפחה שהייתה בברזיל, מריו דה ז'ניירו (Rio de Janeiro) וסאן פאולו (Sao Paulo) וכל הדודים ובני הדודים באו. חגגנו חנוכה וכך הכרתי את השיר – מעוז צור. כל אחד נתן מתנות. זה היה בדצמבר שזה קיץ בברזיל והיה חם מאד, מקביל לחג המולד.

אני הייתי מאד סקרנית בקשר ליהדותי. למדתי לאט להכיר את ראש השנה ויום כיפור. התחלתי ללכת בראש השנה לבית הכנסת אבל זה כבר היה בגיל 13. בפעם הראשונה בבית הכנסת ראיתי שהתפילות כתובות בעברית. אני כל כך התלהבתי לראות אותיות בעברית. משהו זעזע אותי ומאז אמרתי לעצמי שאלך בכיוון של העברית, של היהדות ושל ארץ ישראל. לא היה אכפת לי איך וכמה זמן זה ייקח. וכך התגלגלו השנים בללמוד, לסיים בגרות, ללמוד אומנות ולעבוד, עד גיל 30 כשסוף סוף הגעתי בפעם הראשונה לארץ ישראל. עד היום אני עדיין לומדת יהדות.

אני לא אומרת שאני דתיה, אני שומרת מסורת בשמחה רבה. אני אוהבת יהדות. אני עד היום מתלהבת מאוד ללמוד תורה למרות שכל השנים זה חוזר על עצמו, אבל תמיד מגלים משהו חדש. זה לא רק לגור בארץ אלא לחיות בה ממש כיהודיה. אני באה ממשפחה שמכל הצדדים הם היו יהודים אך לא שמרו על יהדותם, אז אני לפחות צריכה לשמור על זה. בגלל זה החלטתי להגיע לישראל פעם ראשונה בגיל 30 כרווקה ופעם שנייה וסופית כעבור 20 שנה ביחד עם בתי רבקה שהייתה אז בת 14.

אני ממשיכה בדרכי לחזור לשורשים היהודיים כפי שהייתה המסורת של שני הסבא רבא שלי, הרב דוד פיק והרב שמואל אפרים מאיר.

בתהליך החזרה לשורשים שלי התברר לי שהרב עקיבא איגר (הישן והצעיר) והחת"ם סופר קשורים ללינה זיסקינד. זה נתן לי את הדחיפה לחשוב מה אני עושה בכלל בברזיל. איזה כבוד ואיזה זכות יש לנו כמשפחה כשאנחנו צאצאים של רב עקיבא יגר והחתם סופר. זה שכנע אותי להתחזק ביהדות.

אימא – רות אירין פיק

אבא - קלאוס אולריך מאיר

"הורי, אירין ואורליך". תמונת שמן על קנוס שציירתי 2003.

השם של אבא שלי בעברית הוא מאיר, ולמשפחת מאיר יש שורשים עד הזמן של הטרובדור משנת בערך 1250-1300 בגרמניה (Suesskind von Trimberg).

הם התחתנו בחתונה אזרחית בעיריית ברלין.

אי אפשר היה להתחתן בבית כנסת, לא בגלל ההתבוללות אלא כי היה אסור. הם

התחתנו בשנת 1937 כשהיטלר כבר היה בשלטון. אבא היה בן 24 ואימא בת 22.

החיים של הוריי בצל המלחמה:

לפני היטלר לא היו להוריי חברים יהודים. הם גדלו באותה עיר, ברלין, אבל לא הכירו אחד את השני. ברלין עיר גדולה. לאבא שלי הייתה חברה ממקור רוסי, ולאיימא שלי חבר רוסי. זה מאד מעניין כי החתן שלי, דימה בריטן, בעלה של בתי רבקה ואבא של נכדתי ז'ואי הוא גם ממוצא רוסי.

כאשר היטלר ב שנת 1935 הוציא חוק שיהודים צריכים לחיות לחוד וגרמנים לא יכולים לחיות איתם ביחד, אבא שלי הזמין את החברה הרוסייה לבוא אתו לפארק עם אגם. הם שטו בספינה וכשהגיעו לאמצע האגם סיפר לה שהוא יהודי. הוא לא סיפר לה שהוא יהודי קודם אבל אז לא הייתה לו ברירה. הוא לא רצה לסכן אותה. הוא אהב אותה מאד, ולא רצה להיפרד ממנה, הוא ניסה לשכנע אותה שלא ייפרדו.

עקב המצב בגרמניה הנאצית באותה תקופה לא הייתה להם אפשרות להמשיך להיות ביחד. לאיימא ולאבא לא הייתה להם ברירה אלא לבלות במועדונים רק עם יהודים.

אילו לא היטלר כל אחד מהם היה מתחתן עם מישהו אחר. בגלל היטלר לא הייתה להם ברירה אלא לחיות בסביבה של יהודים, וכך הם הכירו אחד את השני במסיבה. הם התארסו והתחתנו בשנת 1937. אגב, דכאו (Dachau), מחנה הריכוז הראשון היה קיים כבר בשנת 1933.

הם לא התחשבו בחוקים הנאציים החדשים. הם הלכו לקולנוע וישבו בספסל שבו היה כתוב "פה לא יושבים יהודים" בקולנוע היה כתוב "לפה לא נכנסים יהודים".

לאיימא ואבא הייתה תקווה שהיטלר לא הישאר בשלטון הרבה זמן והמצב יחזור לקדמותו. תודה לאל שהם לא היו במחנה ריכוז, ובסוף של דבר, יצאו מגרמניה לברזיל.

כנשואים הם גרו שנתיים בקאילן (Koeln) וקרוב לעיר בון (Bonn) שבה אני גרתי ובה רבקה, ביתי, נולדה וגדלה עד גיל 14.

אבא שלי למד הנדסת מכונות באוניברסיטה טכנולוגית בברלין. מפעל סימנס מימנו לו את הלימודים. הוא קיבל עבודה כמהנדס במשרד מהנדסים בקלן, שם עבד מ-1937 עד

1939. גם דודתי, הלן מאיר, אחותו של אבא קיבלה מלגה ללימוד שפות והייתה מזכירה בברזיל. הבוס של אבא שהיה כבר בזמן היטלר, לא דאג לו לתשלום פנסיה. הוא ידע שאבא יהודי אבל לא שלח אותו למחנה ריכוז, תודה לאל.

בהתחלת התקופה הנוראית של הנאציזם בגרמניה, היטלר עוד הישאר ליהודים לצאת מגרמניה אבל אחר כך שלח את היהודים למחנות ריכוז. ההורים שלי חשבו שהיטלר יהיה בשלטון רק שנה לכן לא רצו לעזוב את גרמניה. הם הרגישו בעלי שורשים גרמניים וחשבו שהם שייכים לגרמניה.

סבא שלי מצד האבא נהרג במלחמה בשביל גרמניה- הוא היה גיבור גרמני. אבא שלי חשב שיש לו זכות להיחשב גרמני.

אימא שלי חשבה שהיא כל כך בשורשי התרבות הגרמנית והתקופה הזאת תעבור מהר ולא צריך לצאת. אז היו להם חיים קצת מוגבלים אבל יחסית ליהודים אחרים היה להם טוב. יום אחד הודיעו שאסור ליהודים להשתמש במכשירים כמו רדיו. את ההודעה קיבלו בכתב ואימא שלי במנטליות הזאת, שלא היה אכפת לה כל כך והכול יעבור מהר, זרקה את הפקודה הזאת לפח אשפה.

יום אחד בא איש גסטאפו לבית שלהם ואמר: "תראי לי בבקשה את הפקודה שקיבלתם. אתם היהודים אסור לכם לשמוע רדיו. איפה הפתק שקיבלת?" כנראה

היה להם רדיו שהשתמשו בו, הם לא סיפרו לי על כך, אבל אני מתארת לעצמי שזה מה שהיה. אימא לא מצאה את הפתק אז לקחו את אבא שלי למחנה מעצר של הגסטאפו. אימא חיפשה בפח האשפה ובנס מצאה את הפתק. היא מיהרה להגיע למקום שאבא היה עצור בו, הראתה להם את הפתק והצליחה לשחרר אותו. פתאום היא הבינה את הסכנה.

"דו פרצופי" - חיתוך עץ שעשיתי ב1971

היציאה מגרמניה לברזיל:

הם גרו בדירה שלהם בקאילן עד שעזבו את גרמניה. ההורים שלי היו בין היהודים האחרונים שעזבו את גרמניה. זה לא היה פשוט בשבילם לצאת מגרמניה והם לא רצו לצאת. בשבילם גרמניה הייתה מולדת.

אימא שלחה מברק לבן דוד של אבא שלי, ארתור זליגמן (Arthur Seligman), שהיה קונסול בברזיל מטעם גרמניה.

בגלל שלא היה להם ויזות הם לא יכלו לצאת מגרמניה. פעם הייתה ויזה אחת להונג קונג למשל, רק לאבא, אבל הוא לא רצה לצאת לבד. הם הבינו שצריכים לצאת ביחד מגרמניה. אימא שלי ידעה על כל המשפחה. היא ידעה שארתור זליגמן בברזיל ולכן שלחה לו את המברק.

אבא ואימא כמעט לא סיפרו לנו כלום על תקופת המלחמה. אפילו לא על מחנות ריכוז. אני התחלתי ללמוד לדעת מה קרה בגיל 30. הדבר היחיד שסיפרו, ככה בצחוק, היה על הפתק שאימא זרקה לפח. היה מזל גדול שהצליחו בזכותו לשחרר את אבא ממעצר ולצאת מגרמניה.

ארתור, היה הקונסול בצפון ברזיל מטעם גרמניה למרות שהוא היה יהודי. הוא עדיין היה מסוגל לשלוח לשניהם ויזות כדי להגיע לברזיל.

הם הבינו את הסכנה וזה היה אחרי שהמלחמה פרצה כבר. הם יצאו מגרמניה בחודש ספטמבר והגיעו לברזיל בחודש דצמבר 1939 שאז כבר הייתה המלחמה בשיאה .

ארתור זליגמן הוציא את 4 האחיינים שלו מגרמניה לברזיל. תודה לאל שההורים שלי הגיעו בריאים ושלמים מגרמניה הנאצית באונייה לריו דה ז'נירו.

מהדירה שגרו בקלן הם הביאו איתם לברזיל תמונה אחת שנמצאת אצלי, וגם צלחות מפורצלן שאני מאד אהבתי. היה עליהן ציור של פירות. על כל צלחת פרי אחר. אימא השתמשה בהם רק כשבאו אורחים. הם הביאו גם סכו"ם וכמה בגדים אבל אי אפשר היה לקחת הרבה דברים ברגע האחרון.

הם הגיעו לנמל של ריו דה ז'נירו בסוף דצמבר 1939. הם הגיעו כמו כל הפליטים. בהתחלה הם לא ידעו את השפה הפורטוגזית שזו השפה הלאומית של ברזיל. אף אחד לא חיכה להם, בן הדוד שנתן להם ויזות גר בצפון ברזיל. הם נשארו בריו כי זו הייתה עיר גדולה עם יותר הזדמנויות עבודה לאבא מאשר בצפון. היו להם גם כמה בני משפחה מהצד של אבא שלי שכבר גרו שם וזה מה שהחזיק אותם בריו דז'נירו.

סבתא שלי, אימא של אבא שלי, הגיעה לריו רק ב - 1941. היא עוד הצליחה לצאת מגרמניה. היא חיה קודם במרכז ברלין ואף פעם לא השתמשה בטלאי הצהוב שעליו כתוב "יהודי". היא הייתה אמיצה ומרדנית למרות שהיה מסוכן. אם היו תופסים אותה היו יכולים להרוג אותה. תודה לאל שגם לה לא קרה שום דבר. היא באה ברכבת סגורה שלא ראו מי בפנים עד ברצלונה ומברצלונה הגיעה עם אנייה לנמל ריו דה ז'נירו. בנמל ההורים שלי קיבלו אותה כשהיא ירדה מהאנייה.

הרבה ניסים ונפלאות קרו להם בדרך לברזיל וכך ההורים שלי יכלו להתחיל בחיים חדשים בריו דה ז'נירו וגם להקים משפחה.

החיים בריו דה ז'נירו:

ההורים שלי שמרו תמיד על התרבות הגרמנית למרות שהם למדו פורטוגזית בברזיל.

בבית שלנו דיברו גרמנית ובאווירה זו גדלתי.

אבא שלי קיבל מיד עבודה בתעשייה האווירית. אימא שלי כל הזמן מאד רצתה ללמוד רפואה. החלום שלה היה לטפל בילדים ולעבוד עם אלברט שוויצר באפריקה. כל שנות הילדות שלי היא תמיד אמרה: "חבל שבגלל היטלר לא יכולתי ללמוד"

למרות שכל הזמן בברזיל שמעתי את ההורים שלי אומרים תודה רבה לברזיל שקיבלה אותנו כשבאנו בזמן המלחמה", צריך לזכור שהיו גם הרבה מקרים שיהודים לא התקבלו בברזיל והממשלה הפשיסטית בברזיל שלחה אותם בחזרה לגרמניה. אבל ההורים שלי, תודה לאל, יכלו להתחיל בחיים נורמליים בברזיל בלי ששלחו אותם בחזרה לגרמניה.

"ברזילאי"- חיתוך עץ 1973

משנת 1954 כשהייתי בת 10, הם נסעו כל שלוש שנים לגרמניה. היו להם חברים גרמנים של אבא שלי מתקופת הלימודים באוניברסיטה. אני תמיד העברתי ביקורת על אבא שלי איך הוא יכול להיות בקשר עם החברים שלו שנשארו בגרמניה שהיו אולי בעד היטלר. ופעם אני אפילו הפסקתי לדבר עם אחד החברים שלו וסירבתי להצטרף להורים לביקור אצלו. אבא שלי היה יותר מדי טוב לב ותמים.

אבא סיפר לי שפעם הוא אפילו הלך לאנשים של היטלר ואמר להם שלמרות שהוא יהודי הוא רוצה להילחם בשביל גרמניה. אני חושבת שזה היה קצת מוגזם. אבל אבא שלי תמיד רצה

לתת יד לכל אחד שהיה זקוק לעזרה ולא חשוב מה. הוא רצה תמיד לפייס את כולם. הסובלנות שלו באמת הייתה גדולה.

לזכרו של אבא ייסדתי בבאר – שבע בישראל ב – 1997.7.8 , עמותה לאומנים בני 3 דתות : יהודים, מוסלמים ונוצרים.

חודש לפני שאימא נפטרה - בגיל 75- היא עוד רצתה לבקר בגרמניה. היא התגעגעה לכל הסביבה שלהם, לבית שלהם , לשפה ולתרבות. זו הייתה בשבילם המולדת האמיתית.

זיכרונות הילדות שלי:

אני נולדתי שלוש וחצי שנים אחרי שההורים שלי הגיעו לברזיל.

נולדתי בשנת 1943 והאח שלי, רונלדו(רוני), נולד שלוש וחצי שנים אחריי בשנת 1947.

אני נולדתי באמצע המלחמה והאח שלי אחרי המלחמה. כאשר נולדתי ראוי שני בת , למרות שרצו בן כדי לתת לו את השם ג'ורג' - השם של סבא מצד האבא וקראו לי במקום ג'ורג' - ג'ורג'ינה לזכר סבי הגיבור. אידה היא הסבתא שלי מצד אימא , לכן הוסיפו לשמי גם את השם אידה.

לאבא שלי קראו בברזיל אולריך . קלאוס - שמו הראשון של אבא - היה שם גרמני שאף פעם לא השתמשו בו בברזיל. השם של אימא שלי היה יותר יהודי - רות אירנה, אבל כולם קראו לה אירנה ולא רות .

אני לא יודעת איפה הם גרו בהתחלה בריו דה ז'נירו. אחרי שנולדתי הם גרו באזור מאד יפה בריו בשם היפנמה. זה שם אינדיאני. גרנו מול אגם גדול. השם היפנמה מופיע בשיר של בוסה נובה(Bossa Nova) - "גרוטה דה היפנמה " (גרוטה הבחורה מהיפנמה).

גרנו בבניין בן 3 קומות. כשהייתי בריו דה ז'נירו לפני כמה שנים, הבינין היה עדיין קיים , שלא כמו הרבה בניינים עתיקים נהרסו ובנו במקומם מגדל גדול. אני זוכרת בדיוק את הבניין. הוא היה מול קאנטרי-קלאב . מקום מפורסם מאוד בשביל לעשירים .

עד כמה שאני זוכרת, בגיל שנתיים חגגו לי יום הולדת ואני עוד זוכרת את העוגה שהכינו בשבילי, עם נקודות של כסף. אני זוכרת את כולנו ביחד : הסבתא שלי, הדודה שלי , אחות של

אבא, שהגיעה מאנגליה לברזיל, אחרי ההורים. היא עבדה כמזכירה בריו. אני לא בטוחה שכולם גרו ביחד באותה דירה. היינו מטיילים ברגל ליד האגם, גדלתי ליד האוקיינוס האטלנטי, הייתי מוקפת בהרבה מים שאני אוהבת עד היום.

"פרטי (Paraty) אי-כפר בברזיל"- שמן על קנבס 1973

אני זוכרת שכשהאח שלי נולד סבתא שלי סרגה לי סוודר חום וצהוב מטריקו. נסענו באוטובוס לבית החולים. אחי נולד באותו בית חולים שבו גם אני נולדתי שלוש וחצי שנים לפני כן. הגעתי לשם וראיתי אותו בעגלה ואימא שלי שכבה במיטה. אני לא כל כך התייחסתי אל האח שלי. התעסקתי יותר בממתקים שנתנו לי. אני גם זוכרת חוויה קשה שעברתי בילדות: באו אלי הילדים מהרחוב ועשו לי משהו לא יפה. היום היו אומרים שזו "הטרדה מינית", ממש ככה. נורא ואיום. לא סיפרתי להורים שלי.

זו אולי הפעם הראשונה שאני מדברת על זה. מאד סבלתי מזה והתביישתי. לא הבנתי מה הם רצו ממני. אלו היו ילדים עניים שגרו מסביב בבתיים יותר עניים. אני הייתי בת חמש או שש והם פתאום תפסו אותי הורידו ממני את המכנסיים ואני, כמה שיכולתי, רצתי וברחתי. זה נשאר לי בזיכרון שנים רבות כטראומה קשה מאוד. רק אחר כך הבנתי שזו הייתה הטרדה מינית. אם הייתי מספרת להורים אולי הם היו מדברים עם ההורים של הילדים האלה אבל זה לא היה עוזר. בקיצור נשארה לי טראומה מאד קשה.

מצד שני היו לי גם הרבה חוויות יפות. לפעמים הקרובים שלנו מריו דה ז'נרו באו לבקר וזו הייתה חוויה מאד יפה. יש לי תמונות של כולם.

הנסיעות עם הוריי לאירופה:

ההורים שלי נסעו כל שלוש שנים לחו"ל, לאירופה או לארצות הברית. כשהיינו קטנים הם השאירו אותנו עם מטפלת שהייתה גרה אצלנו, שמרה עלינו והאכילה אותנו במשך שלושה חודשים. אנחנו לא אהבנו את זה. אני זוכרת את המטפלת הראשונה – דונה (Dona, גברת, אירמה (Irma). היא הייתה מרשעת ממש.

כשהייתי בת 10 ואחי בן 7, ההורים כנראה הרגישו שלא אהבנו את המטפלת והשאירו אותנו אצל חברים שלהם. האח שלי נשאר לבד בברזיל אצל משפחת ריכטר שהיה להם ילד בגיל של רוני - נורברטו. אני נשארת אצל חברה מבית הספר שקראו לה סילביה כהן. הייתי אמורה לגור אצלה 3 חודשים. הרגשתי לא טוב שלא גרתי בבית שלי. אבל מסכן אחי רוני. הוא באמת נשאר לבד 3 חודשים. אני נשארת אצל חברתי רק חודש אחד ואחר כך טסתי עם אבא ללונדון ואימא שלי כבר הייתה שם.

משפחת ריכטר עלתה אחר כך לארץ. ההורים גרו בתל אביב. בן אחד גר בחיפה ועוד אחד גר בנתניה ואני ביקרתי אותם בארץ.

הנסיעה עם אבא שלי ללונדון בשנת 1954 :

אני זוכרת את הטיסה במטוס. טסנו דרך אפריקה. הטיסה ארכה יומיים. היום עושים את זה ב-11 שעות. אני זוכרת שלא היו הרבה אנשים במטוס ואבא שלי נתן לי להיכנס לחדר של הטייס. הטייס נתן לי לגעת בהגה כדי "לעזור לו" כאילו שאני הטסתי את המטוס. אני לא אשכח את זה. אז זה היה אפשרי, כשעוד לא היו מחבלים. מאד נהניתי לשבת על יד הטייס .

הגענו ללונדון . שם ביקרנו את רוב הקרובים שברחו מגרמניה וגרו באנגליה. זה היה 9 שנים אחרי המלחמה . אבא שלי נסע לפגוש את אימא בגרמניה ואני נשארתי חודש לבד עם האח של אימא שלי - וולטר פיק(Walter Pick) שגר במרכז אנגליה בכפר BARROW ON-SOAR

כשהגענו ללונדון הכרתי שם הרבה קרובים שלי שהיו כבר זקנים, כמו דודה רבקה. היא הייתה הדודה של אבא שלי , אחותו של סבא שלי מצד האבא. היא טיפלה באבי כאשר הוא גדל בלי אבא .

רבקה, הדודה של אבא שלי, הייתה מאוד משכילה. היא כתבה שירים ויומן על חיי היום-יום של ההורים שלה בהנובר, סבא וסבתא רבא שלי .

במשך חודש הלכתי כל בוקר עם הדוד וולטר לבית הספר, ושם למדתי אנגלית. המילה הראשונה שאני זוכרת הייתה "אייס קרים"(Ice Cream), אני אוהבת עד היום גלידה. עבור הגלידה היה צריך לשלם "טרי פנס" אלה המילים הראשונות שלמדתי .

בגרמניה הנאצית הדוד וולטר היה עורך דין כמו אבא שלו - סבא שלי.

באנגליה הוא גילה את כישרונו כצייר ועבד כמורה לציור בבית ספר יסודי. התחלתי להשתתף בלימודים, אבל אני זוכרת הכי טוב את כיתת הציור של הדוד.

הוא גם צייר בשמן כמה תמונות. שתיים מהן הוא נתן לאימא שלי. היום תמונה אחת אצל האח שלי ואחת אצלי. הדוד וולטר היה מאד דומה לאימא .

הדוד היה גר קרוב לבן הדוד שלי -דיוויד פיק שאנחנו מאד אהבנו. בן הדוד שלי, היה צעיר ממני ב-10 שנים והבת דודה שלי –רוסלין (Roslyn) שהייתה בגילי, נפטרה לפני שנתיים מדום לב .

בזכות הדוד וולטר פיק התחלתי להתעניין באומנות . גם אהבתי מאד את התמונות שלו . הוא היה מאד כישרוני וזה בעצם נתן לי השראה לכל החיים, עד היום . בזכותו המקצוע שלי הוא "מורה לאומנות" . יש לי הרבה להודות לו על כך . הדוד וולטר חיי עד גיל 101. כשהוא היה בן 100 קיבל מכתב ברכה ממלכת אנגליה. הוא היה בן אדם מאד ישר וענו ודיבר מאד יפה. אנחנו אהבנו אותו מאוד .

עם דיוויד פיק ואשתו יש לי קשר טוב עד היום . לא רק במיילים. הם באים כל שנתיים לארץ . הם זוג שעבדו קשה ועכשיו הם בפנסיה. הם עבדו בגריאטריה ועזרו לקשישים . הם מאד אוהבים את ישראל, למרות שהם כבר לא יהודים.

האימא של דיוויד, היא אשתו השנייה של דוד וולטר פיק . בגלל הנאצים הוא ברח מוקדם מאד מגרמניה לאנגליה ושם הוא נלחם עם הצבא הבריטי נגד היטלר ונפצע בכתף. באמת כל הכבוד לו. כשברח מגרמניה הוא התגרש מאשתו הראשונה. האישה השנייה הייתה אנגליקנית והשתייכה ל- Church of England.

הילדים של דוד וולטר פיק לא ידעו שהוא היה יהודי, הוא לא סיפר להם .

בני הדודים שלי, דיוויד ורוסלין פיק, כשעוד היו ילדים הלכו לראות את הסרט "עשרת הדיברות". השחקן CHARLTON HESTON היה מאד דומה - כמושה רבינו- לאבא שלהם. הם חזרו הביתה ואמרו שהוא כל כך דומה לאבא שלהם ואז האבא סיפר להם שהוא יהודי.

על רוסלין ידיעה זו לא עשתה שום רושם, אבל על דיוויד כן. הוא מאוד דתי ומאמין בישו . הוא מאוד התקרב לישראל וגם תמך הרבה בארץ. בכל יום עצמאות של ישראל הם שמים דגל של ישראל בחלון ביתם באנגליה, וחוגגים את החגים שלנו. כל שנתיים הם באים לישראל בסביבות פסח ואנחנו נפגשים. פעם בן הדוד ביקר אצלי וראה את הציור של אבא שלו .

הוא מאוד התרגש וצילם את התמונה.

באותה טיסה שלי בגיל 10 ללונדון ולכפר של הדוד וולטר פיק, ההורים שלי חיכו לי בגרמניה . פעם ראשונה שטסתי לבד מלונדון לגרמניה המערבית - דיסלדורף (Duesseldorf) ולא פחדתי. הדוד שלי תפר לי תיק מבד לבן ושם היה הדרכון שלי כדי שלא ילך לאיבוד. הדרכון שלי היה ברזילאי .

אני זוכרת טוב מאד שבמטוס הייתי לבד ועל ידי יושב מישהו מיפן . דיברנו בינינו באנגלית והכול היה בסדר .

לכן , בגיל 18 כשעזבתי את הבית היה לי כבר ניסיון להישאר לבד .

גם בזמן חופשתו של אבא, היו לו מפגשים בקשר לעבודה שלו, באזור דיסלדורף וקלן. במקביל עשינו טיולים באזור. אז הייתי עדה למה שקרה בגרמניה אחרי 10 שנים מסיום מלחמת העולם השנייה : ראיתי בתים שעדיין היו הרוסים ואנשים פצועים.

אחר כך נסעתי עם ההורים לדרום גרמניה, ליער השחור. היינו במלון מאד יפה עם גינה מאוד יפה. ברכבת הלכו לאיבוד שתי המזוודות עם הבגדים שלנו ושמחתי שאימא שלי הייתה צריכה לקנות לי בגדים חדשים יותר יפים. לא כל כך אהבתי את השמלות שלי שהיו במזוודה. ההורים שלי תמיד הלכו לישון אחרי צהריים ואני הסתובבתי בגינה של המלון.

כך הכרתי שם זוג בגיל של ההורים שלי ששיחקו "קריקט" על דשא של המלון . דיברתי איתם בגרמנית . סיפרתי מאין אנחנו וזה מאד עניין אותם. עם הזוג הזה ההורים שלי היו חברים עד סוף החיים שלהם. אני עשיתי היכרות ביניהם .

בזמן שההורים שלי נשארו במלון באזור, שלחו אותי לפנימייה של ילדים . הנוף שם היה מאד יפה. אבל אני לא אהבתי להיות שם במשך שלושה שבועות . בכלל לא אהבתי שום דבר שם. אני זוכרת ילד שהיה לו מראה מאד גרמני. היו לו מכנסיים קצרים מעור וכובע כמו מדים של האזור. היו שם תותים מיוחדים רק לאזור הזה. אני קטפתי ושמרתי לי ופתאום הוא בא , חטף ממני את התותים וזרק אותם . את השם שלו אני לא אשכח אף פעם- דיטר (Dieter).

בתקופה הזאת נסעתי עם ההורים לטיולים במקומות מפורסמים בלונדון, בגרמניה ובשווייץ (Schweiz)

ומאד אהבתי את זה. אני זוכרת שרציתי ללבוש בגדים בצבעים כמו של הבריטים. כחול ואדום. היה לי בלייזר עם חולצה אדומה וחצאית כחולה. מאד אהבתי אותם והרגשתי טוב בהם . באירופה הכול היה שונה, הכול נראה לי יותר רגוע ומסודר מאשר בברזיל.

עברנו לגור בפטרופוליס (Petropolis):

כשהייתי בת 5 ואחי רוני כמעט בן 3, עברנו לעיר יותר גבוהה מריו דה ז'נריו שנקראת פטרופוליס. גרנו שם כל הילדות שלי. ההורים גרו שם כמעט עד יום מותם.

גרתי שם עד גיל 30. בגיל 30 נסעתי בפעם הראשונה לביקור בישראל.

שם היער פטרופוליס היה לכבוד פטרוס (Pedro II) שהיה הקיסר השני של ברזיל במאה ה-18. הוא היה מאד חשוב להיסטוריה של ברזיל כי הבת שלו הוציאה לחופשי את כל העבדים. עד אז היו עבדים שבאו מאפריקה וסבלו מאוד. זה סיפור קשה בהיסטוריה של ברזיל. הקיסר היה מאד פופולרי. הוא בנה ארמון קיץ בפטרופוליס. הקיץ בברזיל מאד חם, אבל שם זה אזור טרופי, חם ולח כמו בתל אביב. בשביל להתרענן הוא בנה את ארמון הקיץ. הארמון עד היום הוא מוזיאון יפה ומטופל מאוד. פטרופוליס מוכרת בכל ברזיל כעיר יפה מאוד מלאת תיירים.

לעיר הגיעו עוד אנשים שבאו מגרמניה ובנו שם בתים דומים לבתים בגרמניה. היום העיר גדולה מאוד, יש בה כמעט שלוש מאות אלף תושבים. יש בעיר המון מקומות מפורסמים כמו למשל המקום שגר בו האדם סנטוס דומונט (Santos Dumont) שהמציא את המטוס הראשון-ה"ז'פלין" (Zeppelin) והוא טס אתו מול מגדל אייפל בפריז. יש שם עוד הרבה דברים לתיירים.

כשהייתי קטנה ההורים עברו לשם לקיץ בשכירות. הסבתא שלי קיבלה פנסיה מסימנס עבור בעלה שנפל במלחמה. היא הוסיפה סכום כסף לכספי הפנסיה שלה ונתנה לבת שלה, הדודה שלי, הלן מאיר, שגרה אז באנגליה. בת הדודה שלי הגיעה עם הכסף לברזיל וקנתה יחד עם אבא שלי אדמה ובנו בית בפטרופוליס. הבית שבנו היה בסגנון של הבתים בשווייץ ואנחנו עברנו לגור לשם.

בת הדודה של אבא שלי, קייט שאול, גרה אחר כך גם היא בפטרופוליס ופתחה פנסיון בשביל תיירים. בהתחלה אפילו ההורים שלי גרו אצלה. הם אהבו יותר את פטרופוליס שהייתה יותר ירוקה והאוויר בה היה יותר טוב מאשר בריו. זה כמו שרבה עברה לגור בצפון, הארץ היותר פסטורלי מבאר שבע.

ילדותי:

גרנו כולנו בקומה אחת בבית שההורים בנו על ההרים בפטרופוליס. היה לנו סלון וגינה ומדרגות לעלות כדי להגיע לבית. מהמרפסת היה מבט נפלא. ראו את כל הסביבה. את ההרים והכול היה ירוק מאד ובאמצע היה עמק. היה באמת מאד נעים לגור שם. נוסף מהסלון היה חדר הורים וחדר בשבילנו - אחי רוני ואני, גרנו כל אחד במיטתו, עד שהייתי בת עשר ואחי בן שבע. אז ההורים שלי בנו עוד קומה ושם כל אחד קיבל חדר משלו. היה עוד חדר למעלה בקומה השנייה בשביל הדודה והסבתא שלנו שבאו הרבה פעמים לבקר אותנו בסופי שבוע.

אבא שלי המשיך לעבוד עד גיל שבעים פלוס. הוא עבד בריו דה ז'נרו, תמיד כמהנדס מכונות. הוא ירד יום לריו למפעל ברכב שלו. היה קם בשש בבוקר, ואני מידי פעם קמתי גם כדי להיות אתו כשהוא שתה קפה. בערב ראיתי אותו כשהוא חזר וקרא עיתון ולידו ישב הכלב. בסופי שבוע, בימי שבת וראשון ראיתי אותו יותר.

פטרופוליס בנויה 800 מטר מעל הים - כמו ירושלים. לקח לאבא יותר משעה לנסוע מפטרופוליס לריו ולעלות שעה בחזרה. הוא אמר לי שהרכב שלו כבר נוסע מעצמו כי הכיר את הדרך בעל פה. כשאבא היה ממש יותר מבוגר הוא לא יכל לנהוג, אז הוא תמיד לקח איתו חבר אחר שנסע לריו וחזר. הוא עבד עד גיל מבוגר כי לא הייתה לו פנסיה מהעבודה שהיתה לו בקלן - גרמניה.

בברזיל הפנסיה הייתה גרושים. היו לו אישה ובית והיו לו הרבה הוצאות. הוא עבד עד גיל 75 אם אני לא טועה, אבל הוא אהב לעבוד ולא רצה להפסיק.

כשההורים הגיעו לברזיל בשנת 1939, אימא לא קיבלה עבודה כמו אבא מפני שלא היה לה מקצוע.

היא כל הזמן התלוננה על היטלר שהכול בגללו. היא לא יכלה ללמוד באוניברסיטה. היא הייתה צעירה בשלוש וחצי שנים מאבא שלי, ובזמן שאבא עוד יכול היה כיהודי ללמוד ב"טכניון" בברלין, בזכות המלגה שקיבל מסימנס. אימא לא יכלה להיכנס לאוניברסיטה כי זה היה אסור ליהודים. היא הייתה מאד מתוסכלת בגלל זה. אבל השתדלה ללמוד קצת פה וקצת שם ובסוף למדה

פיזיותרפיה בפטרופוליס ועבדה בפיזיותרפיה באופן פרטי. היא עזרה לאנשים שהיו משותקים. היו לה ידיים מאד יפות ורכות. אני זוכרת שהיה בחור יהודי בגיל שלי , ג'ורג' קראו לו. הוא קיבל בילדותו שיתוק ואימא טיפלה בו . והיו ועוד מקרים כאלו. כשהם הגיעו לברזיל הם למדו מהר את השפה הפורטוגזית .

בבית דיברנו רק גרמנית. אף פעם לא פורטוגזית למרות שההורים למדו מהר את השפה. לכן השפה הראשונה שלמדתי היא גרמנית, (כמו שזואי נכדתי יודעת ומדברת מקסים עברית). גדלתי בסביבה גרמנית .

עד גיל שלוש וחצי נראה לי שדיברתי רק גרמנית ורק כשהתחלתי ללכת לגן למדתי פורטוגזית. אני זוכרת את הגננת. השם שלה היה דונה מרייטה (Dona Marieta),הגן הזה היה בשכונה רחוקה מהבית שלנו בפטרופוליס. לבית הספר הגעתי רק בגיל 6 ואז אני זוכרת שהיה לי מאד קשה להחליף שפה .

פתאום מחוץ לבית הייתי צריכה לדבר פורטוגזית. כשאני דיברתי תמיד שמעו במבטא שלי את הריש בגרמנית שהיא אחרת מפורטוגזית . עשיתי תרגילים בבית כדי שלא ישמעו את ההבדלים אז בסוף יצא לי טוב. אבל הילדים הבינו שאני לא בדיוק ברזילאית כמו כולם, למרות שנולדתי שם.

משפחת קלמפרר (Klemperer):

לידנו גר זוג שבנה בית. הוא היה יהודי ואשתו לא. הם באו מגרמניה. הוא היה שופט בגרמניה אבל לא יכול היה לעבוד במקצוע שלו בתקופה של היטלר לכן עבד כצלם ובנה גם חנות לצילום בברזיל. השם שלהם היה קלמפרר והוא היה אחיין של המנצח המפורסם, אוטו קלמפרר מארצות הברית. אני מאד אהבתי אותם. הם בנו בית מאד עשיר לידנו. הבית שלנו היה משהו פסטורלי אבל לא עשיר, הבית שלהם היה ממש לוקסוס שבלוקסוס.

למשפחת קלמפרר לא היו ילדים ביולוגים אז הם אימצו ילד. כשאני הייתי בת 8 והוא היה בשנה וחצי יותר מבוגר ממני. הוא בא ממשפחה גרמנית. האבא שלו נפל במלחמת העולם השנייה. אני לא יודעת אם הם היו נאצים או לא. הם היו חמישה ילדים, אימא שלו נפטרה מדלקת ריאות. לא היו אז תרופות כמו היום.

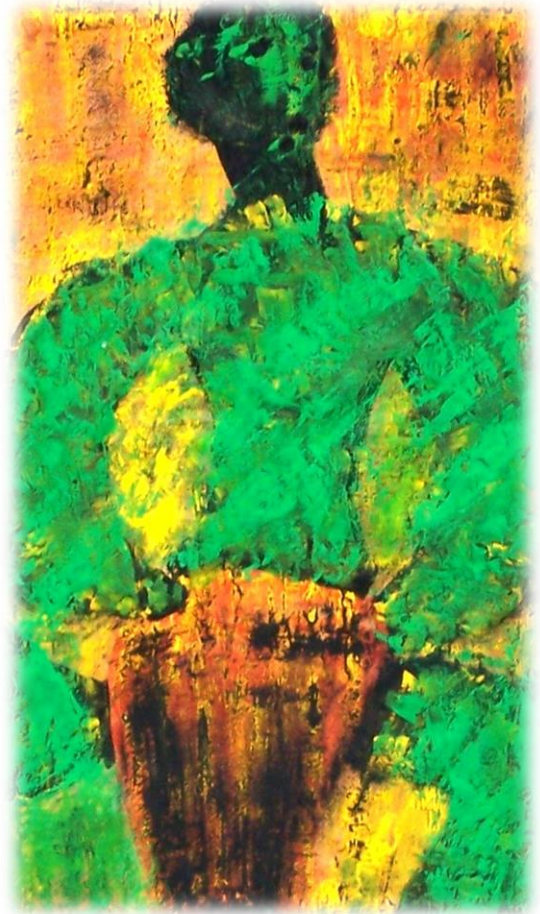
הם אימצו אותו. קרובה שלהם אימצה גם היא אחות אחת שעד היום אנחנו בקשר. לבן המאומץ של משפחת קלמפרר קראו ג'וני (Jonny). הוא לא ידע פורטוגזית רק גרמנית. אני זוכרת שהם היו נוצרים פרוטסטנטים. האבא לא אמר לו שהוא יהודי. ההורים שלי וההורים שלו היו כמו אחים, חברים עד כדי כך שאם ההורים שלי נסעו לאירופה אז תמיד אמרו שאם יקרה משהו, שהמשפחה שנשארה - תשמור על הילדים.

הילד הזה ואני ישבנו על המדרגות ואני לימדתי אותו פורטוגזית. כדי להגיע לבית שלו היה צריך לעלות בהר. הייתה להם גינה ובריכה וליד הבריכה היו להם סחלבים.

הלכנו יחד לאותו בית ספר תיכון. כשהייתי בת 14, ההורים שלי וההורים של ג'וני נפגשו כל יום ראשון לכוס קפה. אנחנו הילדים, תמיד שיחקנו יחד. אנחנו גם ניגנו עם אחי רוני. אני ניגנתי בפסנתר כבר מגיל 10. אחי וג'וני ניגנו באקורדיון. המורה שלי לפסנתר הייתה באה אלינו מריו דה ז'נירו.

בתקופה זו ג'וני הציע לי חברות ואני סירבתי בגלל שחשבתי שאני צעירה מידי. בהמשך הוא התחתן והקים משפחה. אני הייתי עדיין רווקה. כשגרתי בבון עם בעלי ב-1976 ג'וני ואשתו באו לבקר אותנו בבון.

אבא שלי תמיד הגיע בערב עייף ושמע אותי מנגנת תרגילים בפסנתר. כנראה שהוא לא אהב את זה כל כך. בסוף הוא מכר את הפסנתר ומהכסף הזה הוא קנה לי כרטיס למינכן ללמוד שנה אומנות.

"אורפיאוס" - ציור בגואש

זיכרונות מחג המולד:

כשהגיע חג המולד ההורים שלי קנו עץ אשוח. אני עוד לא ידעתי מה זה דת בכלל. לקחתי כותנה ושמתי על העץ כמו שלג. שמנו נרות וקישטנו כמו שעושים הנוצרים. בערב של 24 דצמבר לכל אחד היה שולחן מלא מתנות וממתקים. ואז כיבו את האור והדליקו את הנרות על העץ.

בשש בערב היה נהוג להיכנס בחושך לחדר ולראות את הנרות לפני שכל אחד הלך לשולחן שלו ופתח את המתנות. כך עשינו כל שנה. על העץ שמו נרות אמתיים. הנוצרים הלכו לכנסייה אבל אנחנו לא.

למחרת אנחנו ניגנו: רוני וג'וני על אקורדיון ואני על הפסנתר. שלושתנו ניגנו שירים לחג המולד ואחר כך עשינו הצגה ממש חמודה וצחקנו. היה נחמד ממש.

החברות שלי עם מריאנה וייל: (Mariana Weil)

יש לי חברה, מריאנה שעד היום אנחנו חברות. אנחנו בקשר במייל וכשאני נוסעת לברזיל אני מבקרת אותה ומתקשרת אליה וזה מאד מרגש.

מגיל שלוש, כשכבר גרנו בפטרופוליס התחברנו. ההורים שלה באו משטוטגרט מגרמניה. הם היו יהודים. לא בדיוק שמרו שבת, אבל על החגים הם שמרו. כמו פסח. ההורים שלי לא שמרו שום חג, לכן לא ידעתי מה זו שבת וחגים. אני פשוט גדלתי בבית עם תרבות גרמנית. אבל ככל שגדלתי הרגשתי שאני לא שייכת לברזיל למרות שנולדתי שם.

מריאנה גרה בריו דה ז'נירו.

אני העברתי הרבה סופי שבוע אצלה מגיל שלוש. אמנם אנחנו גם רבנו אחת עם השנייה וזרקנו כריות אחת על השנייה. ערב אחד רבנו כל כך שלמרות שאני הייתי כבר בפיג'מה, יצאתי מהבית שלה ורצתי לבית של ההורים שלי כי לא רציתי להישאר איתה. הייתי כבר בת ארבע או חמש. אבל היינו חברות מאוד טובות. האימהות שלנו תפרו לנו בגדים באותו צבע, למשל חצאית צהובה באותו סגנון עם חולצה לבנה. אני זוכרת הכול. אחת אימהות הלכה איתנו לבחור בד מיוחד ומזה תפרו שמלות שנראו אותו הדבר והיה מאד נחמד. עד שפתאום נוספה לנו עוד חברה והיינו שלישיה. מריאנה הייתה חברה יותר טובה עם השלישית, מטילדה שפירא, שלמדה בבית ספר אחר ולצערי הרב חלתה בסרטן. היא נפטרה בגיל 33. הייתה נשואה עם שני ילדים וזה היה עצוב מאוד.

חוץ מהן היו לי חברות מהכיתה שהיו באות אלי ואני הייתי אצלן, אבל חברים בנים חוץ מג'וני השכן אני לא זוכרת.

אני מתחילה להכיר ביהדותי:

כשהייתי בת 12, הייתי אצל משפחתה של מריאנה וייל בפסח, ואז התחלתי לאט להכיר את היהדות בזכותם.

בגיל 13 התחלתי ללכת לבית הכנסת בפטרופוליס. היה שם בן אדם מאוד דתי שהיה כהן. שמו היה רודי כהן. אשתו, דודה גרדה, הייתה בת דודה של אבא שלי. הם באו לכל ראש השנה ולחגים לפטרופוליס לבית הכנסת. אני הלכתי איתם ומאד אהבתי את זה. פעם בראש השנה הייתי בבית כנסת בריו דה'נרו. שם היה בית כנסת רפורמי וניגנו שם באורגן. לא ידעתי מה ההבדל בין בתי הכנסת. העיקר שיש בית כנסת וקוראים מהסידור בראש השנה. אני לא אשכח שראיתי פתאום תפילות בעברית. הלכתי עם מריאנה ומטילדה. לכולנו היו שמלות יפות וגרביונים. הן פטפטו ואני הסתכלתי על התפילות בעברית וחשבתי איזה יופי. אני צריכה יום אחד לדעת לקרוא את זה. האותיות העבריות גרמו לי להתלהבות. אבל אחר כך חזרתי לשגרה כרגיל.

זיכרונות מגיל הנעורים:

בבית שלי אכלו אוכל גרמני. אני לא אהבתי את זה.

כל יום הייתה להורים עוזרת בית. אימא רק אמרה לה איך לעשות דברים. העוזרת ישנה בחדר ואני שאלתי את ההורים למה היא ישנה בחדר קטן כזה? תמיד העברתי ביקורת. רציתי שישלמו לה יותר. תמיד הייתי בעד הצדק. אני לימדתי אותה לקרוא, כי הרוב שם בברזיל היו אנאלפביתים. לא ידעו לקרוא ולכתוב.

היא הייתה גרה שם ועושה כל מה שצריך לעשות כולל כביסה. אז לא הייתה מכונת כביסה והיה צריך לעשות כביסה בידיים. אני זוכרת ביום ראשון שאימא הייתה שמה את הכול לכביסה והעוזרת הייתה צריכה לכבס ולשטוף הכול בידיים. ממש מסכנה.

אני והריקוד:

כשהייתי בת 11 או 12, מאד אהבתי ריקוד בלט וההורים שלי נתנו לי הזדמנות ללמוד בלט. למדתי בשמחה. חשוב לי מאד לספר כי הנכדה שלי ז'ואי עכשיו גם לומדת בלט וגם היו לה כבר הופעות.

אני זוכרת שהייתה הופעה שלי עם מוזיקה הונגרית. הייתי עם תחפושת מאד יפה. מתוך התלהבות לא חיקיתי בזמן להיכנס לבמה ונכנסתי קודם. אני לא יודעת מה קרה, הרגליים שלי ממש השתתקו וכך סיימתי עם שיעורי הבלט.

הייתי כל כך עצובה ובכל זמן שיכולתי, כשלא היה אף אחד בגינה, שמתי מוזיקה בחדר שלי בווליום גבוה ורקדתי בלט בגינה על הדשא. תמיד אהבתי מאוד לרקוד. אני לא יודעת בדיוק מה הסיבה שההורים שלי הפסיקו עם החוג שלי לבלט. עד היום אני אוהבת בלט. גם אבא שלי מאד אהב בלט. לפעמים אבא שם מוזיקה והיינו רוקדים בבית.

פעם אחת הלכתי יחד עם אבא שלי לראות בלט באופרה של ריו דז'נירו. זה היה בניין מאד מפואר בסגנון אירופאי.

הסבתא שלי -אומאי (כך קוראים לסבתא בכינוי חיבה בגרמנית) שמרה את כל הציורים שהתחלתי לצייר בעיפרון. ציירתי ככה ספונטני. פתאום יום אחד היא תלתה את הציורים שלי על הקיר של הדירה החדשה בהיפנמה וקראה לזה "ג'.אי.אם" גלריה". למה "ג'.אי.אם (G.I.M.)? כי שאלו היו האותיות ראשונות של השם שלי ג'ורג'ינה אידה מאיר, אז אני תמיד חתמתי

ג'.אי.אם. אומאי אמרה שזו גלריית הציורים שלי. אבל להגיד את האמת אף פעם לא עשיתי עניין מהציורים. בעצם עד היום אני לא מרגישה שאני מוכשרת מאד כדי לצייר משהו מיוחד, למרות שהצלחתי מאד בחיתוכי עץ ומאד אהבתי להדפיס.

אני חושבת שהכישרון שלי הוא יותר כמורה שמלמדת אנשים ציור ועוזרת לאנשים לצייר. גיליתי שציור זו תרפיה, כל עוד מציירים שוכחים מהעולם ונכנסים לרוגע ולשלווה. בדרך כלל גם מוזיקה זו תרפיה. אחרי שלמדתי ביהדות שזו מצווה לשמח אנשים, אני מעדיפה ללמד ציור

ולעזור לאנשים חולים שנמצאים בשיקומון, מטופלים או עיוורים לצייר ולהעביר להם שמחה דרך ציור.

קולוגות בבגרות - בברזיל

בבית הספר התיכון:

יום אחד אמרו לי משהו מאד אנטישמי בהפסקה. אנחנו צחקנו כמו כל הילדים, ופתאום אחד הילדים שם את הרגל שלי על הרגל שלו ואמר בפורטוגזית: "הרגל הזאת שלי אבל מעליה יש רגל של יהודיה".

לא ידעתי שאני יהודייה ומה זה בדיוק אומר. שאלתי בבית אבל אני לא זוכרת שהסבירו לי משהו מיוחד. אז עוד לא ידעתי שההורים שלי יהודים ומה זו יהדות. גם לא סיפרו לי על השואה.

בית הספר התיכון היה מעורב. בנים ובנות ביחד. אני זוכרת שלבנים היו מדים. בברזיל תמיד היו מדים לתלמידי בית ספר. בתיכון זה למדתי שנתיים ראשונות.

קולוגות בבגרות - בגינה של בית הספר תיכון בברזיל

לפני שנכנסנו לבית הספר הבנים היו למטה בחצר ולמעלה הבנות. תמיד נתנו לבנות להיכנס קודם, אבל הבנים למטה היו רואים שהבנות עוברות. היו לנו חצאיות והם הציצו מתחת לחצאיות של הבנות. אז אני הלכתי בצורה כזאת שלא יראו את הרגליים שלי. הייתי מאד ביישנית וחס וחלילה שלא יראו לי.

כשהייתי בת 13 ההורים שלי ראו שבית הספר שבו למדתי לא היה ברמה מספיק גבוהה. לכן רשמו אותי לבית ספר תיכון עם בגרות. זה היה בית ספר מאוד יוקרתי, הכי טוב בעיר. למדתי שם 5 שנים. זה היה בית ספר תיכון של נזירות נוצריות. שמו היה NOTRE DAME DE SION בירושלים יש סניף של הנזירות. זה היה בית ספר פרטי שעלה הרבה, רק לבנות. בית הספר הקודם היה ציבורי. הוריי חשבו שאני אלמד שם יותר מאשר בבית הספר הקודם. בסוף לא למדתי כל כך הרבה כמו שחשבו ההורים שלי (לצערי הרב).

תמיד אהבתי ללמוד. אפילו אמרתי להורים שלי שאני אלך לטלוויזיה לתוכניות ששואלים שאלות. הייתה תכנית בטלוויזיה "השמים הם הגבול". שם שאלו הרבה שאלות על היסטוריה כמו פה בחידון התנ"ך. אמרתי להורים שאני יודעת את התשובות. למדתי הרבה דברים ואני אלך לחידון. אבל הבעיה הייתה שמול אנשי הטלוויזיה יכולתי להתבייש ולשכוח הכול מהתרגשות.

אהבתי מתמטיקה. אני זוכרת שבגיל 14 בשיעור מתמטיקה, המורה פרופסור אלפונסו (Alfonso), ביקש ממני לכתוב משהו על הלוח: "ג'ורג'ינה קומי ותכתבי בבקשה על הלוח." אני קיבלתי "בלק אאוט" (Black out) "כזה שלא זכרתי שום דבר והמורה חשב שאני לא יודעת. קיבלתי שם אפס, אבל אחר כך דיברתי אתו והכול הסתדר.

בבית הספר של הנזירות התחלתי ללמוד בגיל 13 וסיימתי בגיל 18.

הייתי שם שנתיים בגימנסיה, כמו אצלנו חטיבת ביניים. ועוד שלוש שנים אחרונות בתיכון.

כל שנה החליפו את צבע של החגורה והשרשרת במדים: בהתחלה היה צבע לבן וקצת סגול אחר כך הפוך ובשלוש השנים האחרונות - רק סגול.

הייתה חגורה מבד שהייתה מחוברת לצלב. אני לא רציתי להשתמש בה. אני זרקתי את הצלב שחילקו ובאתי בלי הצלב. אחת הנזירות נתנה לי מגן דוד מזהב. אמרו לי שאני לא צריכה להשתתף בתפילות ובשעורי דת, ובזמן הזה אני אלמד. עד סוף הבגרות השתמשתי במגן דוד במקום בצלב. גם חברתי הכי טובה, מריאנה, למדה באותו בית ספר, בכיתה יותר נמוכה ממני. גילה שנה פחות ממני.

בסוף סיימנו רק 12 בנות. היה לנו מורה אחד פנטסטי הוא ידע הכול. אנחנו כולנו אהבנו גנאלוגיה- עץ שורשים --של המלכים באירופה אז הוא סיפר לנו הכול אבל לכן לא הגענו ללמוד היסטוריה מודרנית.

כאשר סיימתי בגרות וקיבלנו תעודות הייתה חגיגה מיוחדת ואני הייתי בין התלמידות הכי טובות. אני תמיד קיבלתי ציון כמעט 10, 9.9 בכל המקצועות -הכי טוב היה 10. לקראת סוף הלימודים בא בישוף והיה צריך שכל אחת שקיבלה דיפלומה תשתחוה לבישוף ותנשק את הטבעת שלו. אני ביקשתי אישור מהנזירות לא להשתתף בטכס זה. אפילו לא נתתי לו יד. כי הרגשתי שזה אסור. באינסטינקט הרגשתי שזה לא בסדר. תודה לאל שמישהו מלמעלה אמר לי לא לעשות את זה .

ה-7 לספטמבר היה יום העצמאות של ברזיל. כל תלמידות בית הספר עשו צעדה ברחובות העיר. בהתחלה היה מישהו עם תוף שנתן קצב. זאת הייתה צעדה של ממש, ללכת ביחד כמו חיילים והשורות היו צריכות להיות ישרות כמו ביום העצמאות בהר הרצל. צעדנו במרכז העיר ומסביב במדרחוב כל הציבור עמד והסתכל איך אנחנו צועדות במדים הכי חגיגיים של בית הספר.

אני גדלתי מאד מהר והייתי הכי גבוהה בכיתה אז הייתי תמיד בשורה הראשונה וממש לא היה לי כל כך נעים להיות בשורה הראשונה. אבל מאד אהבתי את הקצב של התופים. הייתי מאד גאה ושמחה לצעוד במצעד. שמחנו גם שהתבטלו שיעורים כי היינו מתרגלים שבועיים קודם. לידי בשורה הראשונה צעדה חברתי הטובה מהכיתה, אליזבת סקארטון (Elizabeth Scarton). עד היום אני בקשר עם מריאנה ועם אליזבת.

המלך, דון פדרו הראשון, הצהיר על העצמאות של ברזיל ב-7 לספטמבר 1822. אחר כך הוא חזר לפורטוגל ושם הוא נפטר .

□ אחריו היה פדרו השני שהיה קיסר ברזיל במשך 50 שנה.

גיל ההתבגרות:

אני בגינה של ההורים , תיכון בברזיל

תמיד הרגשתי שאני לא יפה וחשבתי שכל הבנות יפות ורק אני לא. אני השקעתי בלימודים. למדתי הרבה והייתי רצינית. תמיד הייתי התלמידה הראשונה בכיתה . לא הרגשתי נוח לאהוב, ללכת יד ביד ולהתנשק. גם לא אהבתי לשחק.

בגיל הזה התחלתי גם לשחק טניס כל יום ראשון בערב במשך 20 שנה. אני מאד ספורטיבית . חוץ מטניס גם רצתי וגם נסעתי על סקטים .

הייתה לי אהבה אפלטונית אחת לפני שהתאהבתי ממש. קראו לו פיטר. רק אחרי שנים גיליתי שהבחור היה הומו. כששיחקתי טניס הוא הסתכל עלי ואני זוכרת שהוא תמיד בא עם מישהו. גם הם היו במקור מגרמניה.

כל יום ראשון בשעה שלוש היינו הולכות לקולנוע - מאריאנה מטילדה ואני. תמיד הלכנו לקולנוע ופיטר תמיד היה שם עם עוד אנשים . הסתכלתי עליו וזה היה נותן לי כוח לכל השבוע. אבל כל

הזמן חשבתי מה קורה לי? הוא נראה לי בסדר אבל למה הוא לא אומר לי משהו? הוא בעצם אף פעם לא דיבר איתי. אני אפילו לא יודעת איזה קול היה לו. זאת הייתה אהבה אפלטונית כמו בגיל 10. לא עשיתי עניין כדי שיהיה לי חבר. כולם כבר התחילו עם החברות שלי ולי לא היה חבר בכלל.

כשלחברות שלי היו חברים אני קראתי. בזמן הזה התחלתי לקרוא את "אקסודוס" (Exodus) קראתי הרבה האזנתי למוזיקה קלאסית ולא הייתי מעוניינת בחבר. חברותיי עשו התערבות והחליטו שימצאו לי חבר. הן קראו לאח של החברה שלי, ארנולד (Arnold) ואמרו לו: "אתה מכיר את ג'ורג'ינה מהטניס? תזמין אותה לבוא אתנו לאיזה פאב" (Pub) הייתי בת 17, אז הלכתי איתם לפאב.

ארנולד הגיע אלי בשביל להזמין אותי לצאת לפאב. הם רצו שאני ופרדי נהיה חברים. כולם חיכו לנו ברכב, שתי החברות שלי וגם פרדי (Freddy) והם צחקו כל הזמן. לא הרגשתי בנוח איתם ברכב.

פרדי ניסה להתחיל אתי בצחוק. דחפתי אותו אל מריאנה. בסופו של דבר הם נעשו חברים התחתנו. בהמשך נולדו להם שלושה ילדים.

אני סמכתי על ארנולד. הוא היה בן אדם מאד תרבותי ואהבתי לדבר אתו ולשמוע אתו מוזיקה אבל לא יותר מזה.

אהבות:

בגן של דונה מרייטה, היה ילד אחד שהיה האהבה חיי. כשגדל הוא היה רופא משפחה. בגיל 24 התארסנו. לא זיהינו אחד את השני כשגדלנו, אבל כשדברנו על הגן גילינו שהיינו באותו גן ואנחנו מכירים. ההורים שלי התנגדו לקשר בגלל שהוא היה חולה סכרת. לכן נפרדנו.

זה היה סיפור מאוד עצוב. שנה אחר-כך הוא התחתן עם מישהי אחרת, בשנת 1969. בשלב יותר מאוחר התגרשו והוא נשאר עם שני ילדים.

כשאימא שלי נפטרה בשנת 1990, נפגשנו שוב. הגעתי לברזיל למשך שבועיים כדי לעזור לאבא שלי והוא בא לראות אותי. הוא בא לעשות ביקור ניחומים. התרגשתי מאוד כשראיתי אותו אחרי הרבה שנים. בכיתי. הייתי עדיין נשואה ורבעה הייתה קטנה, בת 10. הוא רצה להתחתן איתי. אמרתי לו שאני נשואה וזה לא ילך כי יש לי בת ואני חיה עם בעלי ובתי בגרמניה. זאת למרות האהבה הגדולה שהרגשתי אליו.

בגיל 10 התאהבתי בטדי שהיה בן של חברים של הוריי. גם הוא היה יהודי אבל לא התייחסתי לזה. כשגדל היה פרופסור גדול לסוציולוגיה בברזיל, קצת יותר מבוגר ממני, אבל אין לי קשר אתו היום. השם שלו היה קלאודיו סלם (Claudio Salm) וקראו לו טדי. אני אהבתי אותו מאד הוא נראה באמת כמו דוב חמוד! אחר כך הוא השתנה. בחטיבת הביניים היינו נוסעים באוטובוס יחד וישבנו קרוב. אהבתי אותו אבל הוא לא התייחס אלי.

השתדלתי להתקרב אליו אבל לא ידעתי איך. זו הייתה אהבה אפלטונית. כשראיתי שהוא נשאר נמוך כל כך ואני הייתי יותר גבוהה ממנו, אמרתי "זה לא הולך אם אני יותר גבוהה", אז הבנתי שזהו - זה נגמר. פעם ראיתי אותו בטלוויזיה וחשבתי: "מה? זה הוא? לא יכול להיות". אבל כנראה הוא היה ממש חמוד רק כשהוא היה בן 10.

השנים שלמדתי באוניברסיטה:

ב-1961 עשיתי מבחן פסיכומטרי. למדתי המון אבל הייתה חסרה לי היסטוריה מודרנית שלא למדנו בתיכון. רציתי ללמוד ארכיאולוגיה וזה לא היה בברזיל. למדתי את זה תוך חודשיים בריו דה ז'נירו. גרתי אצל חברה של הסבתא שלי ושם למדתי. היה קיץ וקנו לי מאורר כי היה מאוד חם.

כשהתלבטתי מה ללמוד, כל הזמן קראתי ספרים בארכיאולוגיה ומאד רציתי ללמוד ארכיאולוגיה ולטינית חשבתי גם ללמוד יוונית ועברית. גיליתי שאין לימודי ארכיאולוגיה בברזיל, אולי בסן פאולו, אבל לא חשבתי לגור לבד במקום אחר. התפשרתי עם עצמי והחלטתי ללמוד בריו דה ז'נירו מדעי החברה - סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. במבחנים עברתי בשתי אוניברסיטאות: התקבלתי עם ציונים טובים. באמת תודה לאל מתוך 80 סטודנטים עברתי ראשונה. החלטתי

ללמוד באוניברסיטה לאומית שלא נדרש לשלם בה שכר לימוד. חשבתי על ההורים שלי שלא יצטרכו לשלם לי ואני לא אוכל לעבוד ולפרנס את עצמי במקביל ללימודים.

התחלתי לעבוד קצת בחנות שוקולד בפטרופוליס בגיל 17. זה הספיק רק כדי לקנות לעצמי משהו פרטי אבל לא לשלם את כל הלימודים שלי.

בשנת 1961 התחילו הקומוניסטים להיכנס לכל האוניברסיטאות בברזיל ואני חשבתי שזה מעניין מאד. פעם למדתי בספריה של האוניברסיטה בריו דה ז'נירו. בא סטודנט והסביר לי מה זה קומוניזם. אמרתי שזה מעניין אותי ומאד התלהבתי. ההורים שלי היו לגמרי נגד הקומוניזם. פעם שאלתי אותם: "למה אתם לא מוכרים חצי מהאדמה שלכם או נותנים חצי לעניים שגרים בברזיל?" הייתי הכבשה השחורה במשפחה, הוריי לא אהבו בכלל שהתלהבתי מהקומוניזם. כשהייתי בת 18, הייתה לי חברה שבאה אלי ואני אליה שקראו לה ביאטריס (Beatriz). הייתה לנו שנה שגרנו בפטרופוליס ואני יכולתי ללמוד בריו. הוריי השכירו למשך שנה דירה מול הים בריו דה ז'נירו. לאימא היה מאד קשה עם הדירה בריו דה ז'נירו והדירה בפטרופוליס. אחרי אותה שנה ההורים מכרו את הדירה בריו דה ז'נירו. כשאבא יצא בשש וחצי לעבודה שלו נסעתי איתו לאוניברסיטה בריו וקודם הלכתי לשחות בים. אלו היו ימים טובים.

אני זוכרת שבוקר אחד, כשקמתי מוקדם ולמדתי, אימא באה אלי ושאלה אותי אם אני רוצה להמשיך ללמוד בגרמניה? אמרתי שאני רוצה לסיים את הלימודים בריו דה ז'נירו.

בתחילת שנת 1962, פתאום ראיתי שאין לי כבר פסנתר. הוריי מכרו את הפסנתר ומהכסף שקיבלו עבור הפסנתר קנו לי כרטיס טיסה למינכן ורשמו אותי לבית ספר פרטי מקצועי לגרפיקה שימושית. הם חששו בגלל שהייתי מושפעת מהקומוניזם והחליטו לשלוח אותי ללמוד בגרמניה.

התקבלתי במינכן (Muenchen) ללמוד גרפיקה ואומנות. ההורים אמרו לי שמספיק ללמוד שנה אחת. "בעלים לא אוהבים נשים מלומדות מדי". "את לא צריכה מקצוע. תתחתני עם מישהו והוא בטח ירצה שאת תהיי עקרת בית." התפלאתי על הדברים של הוריי. אימא שלי גם שלחה אותי לחוג ללמוד איך לתפור ואיך לטפל בבית. הם לא כל כך רצו שיהיה לי מקצוע.

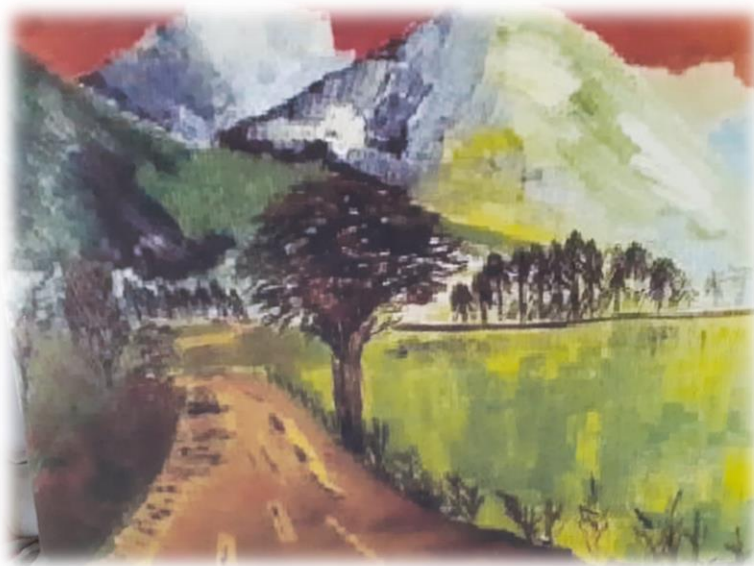
זאת הייתה המנטליות של הברזילאים, אישה לא עובדת מחוץ לבית, היא רק צריכה לדעת לטפל בבית ולבשל. ואני לא אהבתי לבשל ולא לתפור. אני רציתי מקצוע טוב ולא להישאר בבית.

אהבתי לטפל בבית ולשמור שהכול יהיה מסודר ובמקום, אבל זה לא היה המרכז של החיים שלי. הוריי ראו שאני רוצה ללמוד ושיש לי מטרות בחיים ולוחמת בשבילן עד הסוף. הם הבינו שאני מאד עצמאית, אז הם קיבלו את זה.

בטיסה למינכן לבשתי חליפה אפורה והרגשתי טוב בזה. הקרובים של ההורים שלי גרו במרכז מינכן מול פארק יפה שאני גם ציירתי אותו. כל יום חמישי הם הזמינו אותי אליהם. גרתי בפנסיון לבנות, שלמדו שם כמוני.

בהתחלה גרתי עם עוד שלוש בנות ואחרי שנתיים קיבלתי חדר לבד. ההורים שלי שילמו לי רק שנה והיה כנראה גם כרטיס חזרה אבל אני אמרתי שאני לא מתחילה ללמוד מבלי לסיים את הלימודים.

במקביל לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה בריו דה ז'נירו שהיו לימודי בוקר, למדתי אחרי הצהריים שנה אחת אומנות תחת ההר המפורסם בריו דז'נירו שקוראים לו – "לחם עם סוכר", (בגלל שבזמן הכיבוש של ההולנדים בברזיל ראו סלע שהופיע מהים בצורה של לחם עם סוכר). מתחת להר זה הייתה שכונה ושם היה המוסד שבו למדתי אומנות. למדתי שנה אחת אומנות בריו ולמדתי עוד שנה בגרמניה. לפי רצון ההורים שלי הייתי אמורה לחזור ב-1963, אבל אני אמרתי שאני לא חוזרת כי אני מתכוונת לסיים את לימודי הגרפיקה השימושית שהם רשמו אותי אליהם.

הרים באגם - שמן על דיקט

עם ההורים הייתי בקשר מכתבים . בינתיים ביקשתי מלגה משגרירות ברזיל מפני שלא היה לי כסף להמשיך ללמוד. קיבלתי את המלגה כדי להמשיך לגור שם וגם ללמוד. זה היה יקר מדי בשביל ההורים והם לא יכלו להמשיך לשלם לי עוד שנתיים.

התחלתי לעבוד בחנות . עשיתי להם פרוספקטים וציורים בעל החנות שילם אבל גם התחיל איתי קצת. הוא היה נשוי אבל בכל זאת. זה היה נורא בשבילי .

במינכן, כל חופש שהיה, הלכתי לבקר בכל הערים של אירופה. לבקר בכל מוזיאון כדי ללמוד את תולדות האומנות ובמקביל ללמוד את זה בבית הספר. ממש יותר אותנטי. הייתי בכל מוזיאון שיכולתי להגיע אליו. בציריך, באמסטרדם, בלונדון, בפריז, ברומא ובברלין. כשהייתה עדיין מזרח ברלין ועוד הייתה החומה המפרידה בין מזרח ומערב, הלכתי למזרח ברלין כדי לראות את המוזיאון. בציריך פגשתי גם חברה שלי מילדות, מריאנה, מברזיל שגם למדה שם תפירה. בציריך, ברוב ימי החופש הלכתי לנוח קצת אצל הדודה גבי . היא הייתה בשבילי כמו אימא. הלכתי לכל מוזיאון ולמדתי תולדות האומנות. הקרובים שלי בלונדון היו מאד נחמדים, נתנו לי חדר כדי לגור אצלם שבועיים או חודש.

בצפון גרמניה , בבד פירמונט (Bad Pyrmont), היו לי עוד קרובים מהמשפחה הענקית מצד אבא שלי. שם התחלתי ללמוד על השורשים המשפחתיים שלי. נסעתי הרבה לשם בשביל

לשמוע על המשפחה, מאין אנחנו באנו, מי הקרובים שלנו. מצד אימא היה הדוד וולטר באנגליה והדודה שלי, גבי, בשווייץ. במשפחה של אימא הגעתי לשורשים רק עד הסבתא רבא אבל מצד אבא שלי הגעתי עד שנת 1200, בזכותם של 2 בני דודים של אבא שלי. ד"ר וולטר מאיר (Walther Meyer) בבד פורמונטוקלאוס אוליבן (Klaus Oliven) שהיה גר בדרום בברזיל. אני למדתי שבגרמניה המזרחית היה עוד ענף של המשפחה שלמדו בישיבה. בכל מקרה למדתי והכרתי קרובים חדשים והתחלתי להיות איתם בקשר. היה ביניהם עקיבא אייגר שהיה גר בקיבוץ נצר סרני. אתו גם יצרתי קשר וביקרתי אותו יחד עם בתי, רבקה.

חשבון הנפש שלי:

הייתה לי עוד קרובה בברלין מצד סבתי מצד אבא. היא סיפרה לי קצת על המשפחה וראיתי שאנחנו באים ממשפחה מאד משכילה שמצאצאיה היו גם רבי עקיבא אגר הזקן, והחת"ם סופר. (אני משתתפת בשיעורים של הרב, אור בן שושן, כל מוצאי שבת, במשך כמה שנים. מידי פעם הוא מדבר על החת"ם סופר).

כל הזמן חשבתי איזה זכות יש לי שאני שייכת למשפחה כזו. זה לא נראה לי הגיוני שאני לא גרה בישראל. עד שהגעתי לפה לא ידעתי שכל המשפחה הזו שאני מדברת עליה, כולל הרב עקיבא אגר וגם החת"ם סופר לא היו ציוניים, ולכן הם לא באו לגור בישראל. התחלתי להרגיש שזו מצווה לגור בארץ. הרגשתי, שיש לי ירושה רוחנית ענקית על הגב שלי. הייתי רק בת 20 פלוס. אבל כל פעם חשבתי שאני יותר שייכת לארץ מאשר לגרמניה ולברזיל.

דר. סרג'ואיייריס דה-מוט (Dr. Sergio Ayres da Motta)

בשנת 1968 רוני האח שלי אמר לי פתאום "ג'ינה בואי נעשה טיול", הוא לקח שני חברים שלו. היינו בג'ונגל של ברזיל, אחי, החברים שלו ואני. כמו אינדיאנים בג'ונגל. פתאום התאהבתי באחד החברים של אחי שסיפרתי עליו כבר קודם. הוא היה סטודנט לרפואה שגר בפטרופוליס, ובעצמו מאד חולה, עם סכרת מגיל 17. ההורים שלו היו מאד עשירים, היו לו עוד שני אחים. אבא שלו היה טייס ואימא שלו הייתה אחות אבל לא עבדה בזה, הייתה עקרת בית.

"טיול אחים" - חיתוך עץ 1969

הייתה בינינו אהבה גדולה ורצינו להתחתן . הייתה לו כבר טבעת ביד והכנתי מפות עם השמות שלנו, הכול היה מוכן זה היה בין השנים 1969-1970.

היינו ביחד, אז לא היה חשוב לי אם הוא יהודי או לא. אני רציתי מפגש עם הרב של בית הכנסת הרפורמי בריו דה ז'נירו. אני זוכרת שלבשתי שמלה יפה והוא למד רפואה ובא עם ג'ינס . אמרתי לו : "ככה אי אפשר להגיע לרב, צריך להחליף בגדים, להיות בחליפה " אז לא הלכנו לרב. רציתי לשאול את הרב אם אנחנו יכולים להתחתן למרות שהוא לא יהודי .

לאט הבנתי שזה לא ילך. בסוף נפרדנו בבכי נורא. הוא לא אהב את אימא שלי, והוריי התנגדו לחתונה שלי אתו כיוון שהוא היה עדיין סטודנט וגם היה חולה בסכרת .

הוא נפרד ממני ואני בכיתי. לא יכולתי להבין. זו אהבת החיים שלי עד היום.

אחר כך הוא הכיר מישהי והתחתן אתה . כשהוא התחתן התאכזבתי מאד.

אחרי בערך 20 שנה כשהוא התגרש, כתב לי מכתבים. אז כבר הייתי נשואה ועם רבקה שהייתה בת 10. ואני זוכרת שסיפרתי עליו לבעלי ולרבקה. אפילו פעם היא קראה לי ואמרה: "אימא יש לך מכתב ממוטה". השם שלו היה סרג'ואייריס דה מוטה. משפחת אייריס דה מוטה הייתה מפורסמת בפטרופוליס פעם אחרונה כשהתקשרתי אליו בשנת 2017 הוא היה אחרי אירוע מוחי והוא גר לבד. הוא לא רצה עזרה מאף אחד. מאד עצוב.

כשהייתי בברזיל ב-2009, נתתי לו את הספר שכתבתי בגרמנית ותרגמתי אותו לפורטוגזית. הוספתי עוד תמונות בצבע וטקסט והקדשתי לו את הספר. הוא נתן שם לספר – "עלה". בעברית זה "חזרה לשורשים", ובפורטוגזית זה "עלה". שמתי על הכריכה סדרה של תמונות של עצים ועץ אחד נורא יפה שרואים את השורשים שלו. מתורגמנית מקצועית בריו דה ז'נירו תרגמה בשבילי במהירות את הספר מגרמנית לפורטוגזית ואני הסברתי לה שזה מוקדש לו.

בשנים האחרונות הוא חלה גם בסרטן. הוא עבד עד הרגע האחרון כרופא משפחה במרפאה שלו בפטרופוליס, גם כשהוא לא הרגיש טוב יותר.

ב-2007 הוא בא לבקר אותי בישראל, במשך 10 ימים. תקופה זו הייתה לי מאוד קשה. הוא כבר היה חולה. לקחתי אותו לבקר בעין גדי, ירושלים ואילת. הוא לא הרגיש טוב. הוא כל כך התרגל לחיות לבד שהוא רצה מקסימום שאני אגור לידו אבל לא אתו. כאשר אני באתי לארץ לא היינו בקשר ואני לא יודעת איך הוא מצא אותי פה. פתאום קיבלתי גלויה כתובה בעברית לפסח: "חג שמח" זה היה ממנו. הוא התקשר אלי ודיברנו בטלפון ובסוף הוא בא אלי, מאז כל שנה כשהייתי בברזיל היינו נפגשים.

אמרתי איך זה יכול להיות שהוא ידע את הכתובת שלי וידע עברית? מסתבר שאחרי שנפרדנו בפעם הראשונה ב-1969-1970 הוא סיפר עלי לסבא שלו ואז הסבא אמר לו "תשמע אנחנו גם יהודים, אימא שלך יהודייה אז אתה יהודי", ואני לא ידעתי את זה כשבאתי לארץ.

כאשר היינו עוד ביחד ומאורסים אפילו אני זוכרת שהוא שאל על החגים ואני סיפרתי לו מה שאני ידעתי על ראש השנה ויום כיפור. צמתי כבר אז ביום כיפור אפילו 25 שעות. מאז הוא בדק את השורשים שלו. היה מישוהו שעזר לו ואמר לו שהשם שלו בעברית זה שלמה רפאל. אחר כך אמרתי לו שאם הוא באמת יהודי השם שלו הוא שלמה רפאל בן אמי. אמי זאת הייתה האימא שלו שנולדה בגרמניה. סבתא שלו באה מאריטריאה (Eritrea) וכסבא שלו הכיר

אותה הם גרו בגרמניה. אימא שלו נולדה בגרמניה לפני תקופת הנאצים. הוא התחבר כל כך ליהדות שעשה ברית בבית החולים ובבית הכנסת הרפורמי בריו, ביחד עם הבן שלו רפאל. ב-2009 אני הזמנתי את כל החברים והקרובים בשביל להציג את הספר שלי בפטרופוליס. הוא עוד עבד אבל כבר לא הרגיש טוב ולא בא להצגת הספר. הבן הצעיר שלו בא במקומו. היו לו שני בנים.

הייתי עוד הרבה פעמים בברזיל אבל כבר לא רציתי קשר אתו.

הוא רצה להתחתן איתי. אני עבדתי אז כבר עם חברי הפרלמנט הירוקים בבון בגרמניה אמרתי לו: "זה לא ילך וזה לא טוב לרבקה". למרות שאולי בשבילי זה היה טוב. אבל לא לבתי רבקה. גם ידעתי שאני מתכוננת לעלות פעם לישראל.

ישראל הייתה תמיד במחשבות שלי כדי לחזור אליה.

הוא ניגן בפסנתר, ניגן בגיטרה ולמד כל הזמן משהו חדש, כתב כמה ספרים מאד פילוסופים. יש לי ספר שלו בפורטוגזית. הוא היה מאוד חזק באמונה ובלימודי תורה.

אבל אחר כך הוא לא היה יכול לעשות כלום. לא לכתוב לא לנגן ואף אחד לא היה איתו, אז הוא אמר לי: "אני רק עם הקב"ה". ואני חשבתי איך בנאדם אחרי חיים מלאים בפעילות, שעזר לאנשים והציל חיים של הרבה אנשים - נשאר לבד. בן אחד גר בצפון בברזיל ועוד אחד בארגנטינה, לא היו לו חברים. הוא היה ממש גיבור בעיניי.

יש לי קשר עם הרב שמאד מחזק ומעודד אותי ואני לומדת אצלו כל מוצאי שבת, -הרב אור. הוא נפלא. עשיתי קשר ביניהם ותרגמתי את המכתבים של הרב אור בשביל ריקרדוסרג'יו, ואת מכתביו תרגמתי לרב. פעם כשנסעתי לברזיל, הרב אור נתן לי ספר בצרפתית בשביל ריקרדוסרג'יו לחזק אותו. הוא מאד השתתף בבעיות שלנו.

לפני חודשיים. חלמתי שאני מדברת אתו. לפעמים כשאני קמה מחלום אני זוכרת חלומות צבעוניים מלאי פעילות אתו. החלום האחרון היה הסימן בשבילי שהוא נפטר. חשבתי להתקשר כדי לדעת לפחות אם הוא יענה. אבל עד היום אני מפחדת לדעת את האמת. רק מאוחר יותר נודע לי שהוא באמת נפטר, בודד, בבית חולים בפטרופוליס ב-18/01/2018.

“פרידה” - חיתוך עץ - 1973

כזיכרון ממנו נשארה לי קלטת עם קטעי נגינה שלו, קלסר עם מכתבים שכתב לי, מלאים בהצהרות אהבה שלו אליי.

מחשבות על דרך החינוך של הורי:

באמת לא ידעתי הרבה על השואה. ההורים שלי לא סיפרו. קודם כל הם לא היו, תודה לאל במחנות, אבל עד 1933 כבר התחילה תקופת הנאצים. לצערנו הרב כל הזמן באירופה היו פוגרומים. אבל ההורים שלי אף פעם לא סיפרו מילה על מה שקרה. הם לא דיברו עם אחי ואיתי על שני נושאים: השואה והמצב הכספי שלהם.

הם לא רצו שאנחנו נדאג. ככל שגדלתי יותר ראיתי שאנחנו לא יודעים בכלל הרבה על העולם. והעולם לא ורוד ולא קורה בו שום דבר כמו שחשבנו. כל הזמן היו מלחמות ואלימות, ואצלנו - הכול היה נפלא וורוד. היה לנו בית עם גינה גדולה ובריכה. אנחנו גרנו ברוגע בלי צרות. ההורים שלנו קראו למקום שגרנו בו פסגת הענן - "מונטה נובן" מונטה זו פסגה, ונובן זה ענן. - "פסגת ענן".

אני באמת הרגשתי כאילו אני חיה בענן ולא יודעת מה קורה בעולם הזה. לא מכירה את המציאות. הכוונה של הוריי הייתה טובה, שאנחנו לא נסבול. אבל בסופו של דבר הרגשתי שבתוצאה מכך נגרם ממש נזק. חייתי באמת בצורה נאיבית ונפלתי בצורה מאוד קשה. החינוך שקיבלתי בבית היה להיות בן אדם טוב – להיות "מענטש". חינוך להיות ליברלים. לא אמרו אל תעשו וכן תעשו.

אבא שלי לא נתן אף פעם מכות. המכה היחידה שקיבלתי הייתה, כך הוא סיפר לי, כשהייתי בת 3 והלכתי לכביש בלי להסתכל לצדדים. הוא רצה שאני אלמד לא לעבור את הכביש בלי לבדוק אם יש רכב או לא.

כשאימא שלנו הייתה נותנת לנו קצת כסף בשביל לצאת, אבא אחר כך נתן יותר כדי שאני אוכל לקנות עוד משהו.

אימא הייתה יותר קשה. אבל למדנו להיות סבלנים ומנומסים. באמת לימדו אותנו איך להתייחס לאנשים ואיך לקבל אורחים. הם לימדו אותנו שפות וזה עזר לי מאד בזמן שגרתי בגרמניה עם בעלי ועבדתי. אז היה מצוין שידעתי גרמנית, למרות שלא למדתי דקדוק. העיקר - הם לימדו אותנו להיות אנשים טובים ועם ערכים.

להיות בן אדם טוב זה באמת יפה מאד אבל יש גם סכנה כאשר נפגשים במציאות לא יודעים להימנע מסכנות. אני מודה להורים שלי שנתנו לי חינוך וכול מה שאפשר בצורה הטובה ביותר בעיניהם. ההורים שלי היו מאד ליברלים, יותר מדי אם אפשר לומר כך. לי לא היה טוב, כי הייתי צריכה לגלות הכול לבד.

מאד קשה לגלות מה מתאים לי ומה לא. עברתי חוויות לא נעימות בשביל לגלות שהייתי צריכה לנהוג אחרת ולקחת אחריות על המעשים שלי לבד. כך קיבלתי חוזק כדי להתמודד לבד במצבים מאוד קשים.

למשל פעם ביום כיפור שאלתי את אבא שלי מה לעשות ביום כיפור? אמר לי "תרגישי טוב, תלכי לחוף הים ושם את יכולה להתפלל אם תרצי". בכלל לא לימדו אותנו דברים הקשורים ליהדות. הכול גיליתי לבד וקיבלתי גם הרבה מכות בדרך. גם לאחי הייתה התנסות דומה. רק כשהיה בר-מצווה, עשו לו ברית מילה בגיל 13.

חזרה לבית ההורים : 1963

בזמן לימודי גרפיקה במינכן, נסעתי לטיול תרבות לרומא. שם פגשתי בחור מגרמניה המזרחית. הייתי אז בת 22. כשהוא נישק אותי בפעם הראשונה אני ברחתי. לא הרגשתי טוב עם הנשיקה הזו. הלכתי לקרובים שלי אליהם הייתי מוזמנת כל יום חמישי, והם התפלאו מה אני עושה שם, כי לא היה יום חמישי. סיפרתי להם שהבחור הזה נישק אותי ואני לא אוהבת את זה. הוא רצה לחיות איתי כדי לברוח מברלין המזרחית. בקיצור אני אישית לא הייתי מוכנה לחברות רצינית בגיל 22. היום מתחתנים כבר יותר מוקדם, אבל אני לא הייתי מוכנה לזה.

החלטתי שהגיע הזמן לחזור לבית ההורים.

הפלגתי באונייה תשעה ימים. ההורים שלי נתנו לי להתאושש בבית שלהם בפטרופוליס ולנוח.

כשאבא ואימא קיבלו אותי בנמל בריו דה ז'נרו היו בשוק בגלל שרזיתי מאוד ונתנו לי לאכול הרבה. התברר שהיה לי גם אולקוס. שלושה חודשים עשיתי דיאטה כדי לרפא את האולקוס אבל הרגשתי מצוין בבית עם הורים.

העבודות שלי כשחזרתי לריו בין השנים 1966 - 1968 :

אחרי שסיימתי בית ספר פרטי לגרפיקה עם דיפלומה במינכן, חיפשתי עבודה בריו ומצאתי עבודה כגרפיקאית. עבדתי בריו דה ז'נרו וגרתי אצל ההורים בפטרופוליס. כל יום נסעתי באוטובוס לריו וחזרתי.

עבדתי בעיתון מאד מפורסם בריו, בבעלות של יהודים. עבד שם גם גרפיקאי ששמו היה רואבן גרשמן. אני מיד רציתי לעשות עיצוב חדש של העיתון והוא קינא ב, נדמה לי.

למדתי מהר מאוד שתמיד בעבודה יש אינטריגות.

אחר כך עבדתי שנה במשרד של סוכנות לשיווק במרכז ריו דה ז'נרו שבכל חודש פברואר, בקרנבל, עברו שם בתי ספר לסמבה. למרות שלא היה לי קל, רציתי להישאר בעבודה.

אני זוכרת שגם הקולגה שלי צייר מאד יפה והיה לו שם אינדיאני. כל פעם שעבדתי בריו, גם בגיל יותר מאוחר כשעבדתי בשביל הירוקים, תמיד הייתה קינאה. התלוננו נגדי לבוס עד שפיטרו אותי. אחרי שנה במשרד השיווק, עברתי לעבוד בבית דפוס בפריפריה של ריו. שם היה מאד מעניין. למדתי גרפיקה מודפסת במכונות .

נסעתי תמיד עם אבא שלי וחזרתי אתו כי בית הדפוס היה בריו באזור התעשייה קרוב לעבודה של אבא. זה היה זמן נעים. נתנו לי תפקיד יותר גבוה, לנהל מחלקה של בית הדפוס וגם משכורת יותר טובה. אבל שם קרה משהו אישי רע מאוד אשר השפיע על החיים שלי. הייתי אז בת 24.

עדיין לא היה לי חבר . הכרתי בעבודה מישהו שמאד התרשמתי ממנו. שמו היה בוריס. היה לי שם סיפור מאד עצוב עם קולגה אחר. הוא היה מבוליביה, גרוש והיינו חברים. הוא גר בריו דה ז'אנירו. הזמנתי אותו הביתה וחשבתי שאנחנו נתחתן ופתאום גיליתי שהוא לא בן אדם טוב ואפילו גנב. הוא ביקש ממני כסף בגלל איזו חובה שהייתה לו ואמר שיחזיר לי את הכסף אך לא החזיר לי. נפרדתי ממנו כי התאכזבתי מאוד. הוא היה חבר ראשון שלי ונשאר לי טעם מר לכל החיים . זו הייתה חוויה מאד שלילית. לכן סיימתי את העבודה שם כי לא רציתי להמשיך לעבוד במקום שהוא עבד.

הסטודיו הפרטי שלי לאומנות: 1968-1973

חזרתי הביתה ולפטרופוליס וחשבתי לפתוח סטודיו לאומנות.

גרתי אצל ההורים שלי והשתתפתי בחוג להוראת אומנות בריו. אחר כך הזמנתי ארבעה ילדים הביתה ואיתם התחלתי לעבוד באומנות, שבה עוסקת עד היום.

עבדנו בחדר האורחים, איפה שתמיד בסוף השבוע, גרו הדודה והסבתא שבאו לבקר אותנו. הילדים היו קטנים בני ארבע, עד שמונה. ילדים שאימא שלי הכירה מהסביבה מהעבודה שלה כפיזיותרפיסטית. השכן שלי שלמד צילום, צילם אותנו - אותי ואת ארבעת הילדים בתערוכה הראשונה שארגנתי להם. אחר כך קיבלתי יותר תלמידים ופתחתי סטודיו פרטי לאומנות בבית הוריי בפטרופוליס. היה מאוד מוצלח, תודה לאל.

ההורים שלי ראו שיש לי הרבה שמחה עם הילדים אז ביקשו מאחי שהיה אדריכל שיבנה בשבילי ממש בכניסה לבית מקום שאוכל ללמד ולצייר בו. אחי שרטט בית קטן בדוגמת הבית הגדול שלנו ובנה אותו, במימון הוריי, וזה היה מעולה.

שם לימדתי כמעט 100 ילדים מ-1968 עד 1973. היה כל כך מוצלח. כל יום אני עבדתי במשרה מלאה. נוסף לשעורי אומנות, הוצאתי אותם לנופים יפים או לגינה של הוריי וציירנו בחוץ. כל שנה הייתי מארגנת להם תערוכה במקומות יפים כמו במוזיאון ובארמון הקריסטל.

לקיסר היה ארמון שלא היה משופץ שנקרא "ארמון של קריסטל". את התערוכה עשיתי לפני שנסעתי לאירופה ומשם לישראל בפעם הראשונה.

אני זוכרת שהיו לי כמעט 100 תלמידים ו-1000 עבודות: ציור ועבודות יד, שטיחים, ועבודות עם צמחים. היו גם עבודות עם בקבוקים שהפכתי אותם כדי לעשות מהם מנורות. בברזיל הייתה אבן חול שאפשר היה לפסל אותו. גם נתתי לילדים קטנים בגיל שנתיים, לצייר בטכניקה מיוחדת במעבדה שהייתה לי בסטודיו. עשיתי הכול לבד כמורה לציור ומנהלת חשבונות, עד שראיתי שאי אפשר לעבוד לבד ושילמתי למישהי, (שנפטרה אחר כך מסרטן), אישה מאד מיוחדת, גרטל (Gretel), שתעבוד אתי. בעלה היה המורה שלי לטניס. כל פעם שאני נוסעת לברזיל אני בקשר אתו וגם עם הבת ויויאן (Vivian). גרטל הייתה העוזרת המרכזית שלי שעזרה לי מאד גם בתערוכות שארגנתי לתלמידים שלי כל שנה.

לכול התלמידים וגם לי ולגרטל היו סינרים מיוחדים שאני ציירתי. כחולים מג'ינס ועם פסים אדומים. על הכיס היה פלט עם צבעים. הסינר היה עם שרוולים ארוכים כדי שלא יתלכלכו.

באתר שלי במחשב (www.ginameir.com) שמרתי את הכול. זה היה זמן נפלא! בתוך הסטודיו היה לי קיר גדול וכל חודש החלפתי ציורים של כולם בשביל לעודד אותם. כתבתי את שם הילד ושם התמונה שלו. אלו היה חמש שנים נהדרות ונפלאות.

בסטודיו למעלה היה סלון קטן ושם הקלטתי מוזיקה. כל השיעורים היו עם מוזיקה מלווה.

הייתי החלוצה בעיר פטרופוליס בלהעביר שיעורי אומנות לילדים. וגם הייתי חלוצה לעשות אירוע כמו התערוכה בתוך הארמון. אחר כך בעירייה של פטרופוליס הבינו שזה מקום טוב מאד לאירועים ותערוכות. הם שיפצו את הארמון ועד היום מקיימים שם פסטיבלים ואירועים. מבין כ- 30 חיתוכי עץ שעשיתי בסטודיו בזמן הזה, אחד מהם היה ארמון הקריסטל.

בפתיחת התערוכה ל-100 תלמידים עם 1000 עבודות שעשיתי בארמון בשנת 1971, הזמנתי תזמורת שבאה לנגן ובאו גם מהעירייה אנשים מאד מפורסמים. הייתה לי אז עבודה מאד קשה אבל עבודה מאד טובה. יש לי עד היום ספר ששם כתבו התרשמות מהתערוכה, את הכול הבאתי איתי לישראל. פעם, אחד התלמידים שלי גילה את הציורים שלו באתר שלי ושלח לי מייל. הוא ביקש שאשלח לו ציורים שהוא צייר כשהיה קטן. כמוהו, עוד כמה תלמידים מאז לא שכחו את הזמן הזה ומתעניינים איפה אני. גם בחנות שבה קניתי את החומרים עדיין זוכרים אותי. באמת מאד מרגש.

טקס תערוכה ציורים של תלמידי סטודיו שלי

הטיול עם אחי לסקנדינביה:

ב- 1971 התחילה לבעור בי אש עוד יותר חזקה להכיר את ישראל. הייתי בת 28.

עשיתי חופשת קיץ בבית הספר לאומנות. בדרך כלל עבדתי אפילו בחופש שלהם. בברזיל היה חופש שלושה חודשים בקיץ ובחורף - חודש אחד. אני תמיד עשיתי קייטנה בקיץ. אבל בגלל שלא לקחתי חופש, הייתי באמת נורא עייפה. רוני אחי שהיה בהשתלמות בגרמניה, ארגן לי נסיעה לישראל.

הייתי קודם אצל הדודה שלי שמאד אהבתי, האחות של אימא שלי בציריך. אחי למד ועשה את ההשתלמות שלו בגרמניה. שם הוא הכיר את אשתו, אליס (Alice). עד היום הם נשואים בשמחה בששון וייקר, תודה לאל.

הגעתי לציריך, ולמחרת הרגשתי רע, אולי בגלל שעבדתי כל כך קשה, והתעלפתי. התקשרתי לאחי והוא בא לקחת אותי. התאוששתי אצלו. אחר כך הייתי מאושפזת ואמרו שבאמת עבדתי קשה מדי ואני צריכה לקחת חופש. ביטלתי את הנסיעה לישראל שרציתי לעשות.

אחי לקח חופש ונסענו לדנמרק ולנורבגיה באוטו פולקסווגן קטן. קנינו מזוודת מתכת ושם שמנו אוכל מקופסאות בשביל לחיות מזה ולא לקנות בחוץ. היה מאד מעניין. גרנו באוהל בטיול בדנמרק. מאז יש לנו קשר טוב יותר. אנחנו ממש חברים טובים.

אהבנו גיאוגרפיה. רצינו לראות הכול ולטייל הרבה ברגל, לא רק ברכב. שמנו את הרכב באיזה מקום וחקרנו מקומות. ממש למדנו גיאוגרפיה של האזור.

אחר כך אחי חזר לעבודה שלו, הוא חזר להשתלמות שלו בהנובר, גרמניה. אני חזרתי לברזיל והמשכתי עם הסטודיו לאומנות עוד שנתיים.

באו עוד יותר ילדים. אני הזמנתי עוד שתי בנות, לא רק מתנדבים, שתעזורנה לי. שילמתי להן מהכסף שהרווחתי ובסוף לא נשאר לי כלום, אבל לא היה לי צורך במשכורת כמו היום, כי גרתי אצל ההורים עד גיל 30.

הבעיה היחידה לילדים היה שכדי להגיע לסטודיו שלי ליד הבית של הוריי, היה צריך לנסוע על כביש מאוד תלול וזה היה מאד מסוכן לעלות עם הרכב. ילדים שלהורים שלהם לא היה רכב לא באו לסטודיו.

בדרך לישראל: 1973

בפטרופוליס הייתה ישיבה של חב"ד. הם באו במיוחד לתת לי מצות לפסח. הלכתי לבית כנסת שם בפטרופוליס. אבל רק בחגים. לא ידעתי שום דבר על החגים חוץ מחנוכה.

בשנת 1973 הסטודיו שלי לאומנות, הלך כל כך טוב שהחלטתי לקחת פסק זמן, חמישה חודשים ולנסוע לישראל עם הציורים שלי ולהכיר את הארץ, להרגיש ולהתרשם מישראל. בזמן הזה נשארו שלוש מורות בסטודיו. אני הדרכת אותן איך ללמד והן נשארו חמישה חודשים לבד. זה היה בספטמבר 1973.

חשבתי שסוף סוף כשאני בת 30, ורווקה, ומי יודע מה יהיה אחר כך. אולי אתחתן ואולי לא יהיה לי זמן אחר. הרגשתי שאני חייבת לנסוע כדי להכיר את השורשים שלי בישראל. בגיל 17 רציתי להשתתף במפגשים של הנוער הציוני בריו.

בגיל 18, בזמן שלמדתי במינכן ואחר כך כשעבדתי כמורה לאומנות בסטודיו שהקמתי בפטרופוליס מאד התרכזתי בשורשים של המשפחה, מי פה מי שם ובמיוחד במשפחה של אבא שלי משנת 1200. ידעתי שהם היו טרובדורים. למדתי את העץ המשפחתי, איפה מי ומתי. תוך כדי חליפת מכתבים ששלחתי גיליתי שיש לי קרוב שגר בארץ בקיבוץ נצר סירני. הוריי לא היו מעורבים בחיפוש שלי אבל אימא שלי מאד עזרה לי בסטודיו לאומנות וגם אחר כך כשהייתי שנה בשליחות. היא עזרה לי להדפיס כל מה שהיה לי להדפיס. אבל בקשר ליהדות היא לא התערבה.

האחות של אבא - הלן:

מאד חשובה הדמות של הדודה שלנו, הלן, האחות של אבא שהיו לה חיים מאד טרגיים. היא הייתה רווקה, עבדה קשה וטיפלה באימא שלה- בסבתא שלנו. היא גרה איתה עד סוף החיים שלה. היא הייתה מזכירה וידעה שפות. אבל הייתה מסכנה. תמיד טיפלה בסבתא ובגיל 50 בערך היא נפטרה מסרטן העצמות.

דודה הלן לימדה אותנו, אותי ואת אחי, דברים על היהדות. דודה וסבתא לא שמרו שבת. היה להן קול מאד יפה והן שרו בבית הכנסת הרפורמי בריו דז'נירו. היא הראתה לי במחזור שלה איפה שרים "אבינו מלכנו" ביום כיפור. סימנים של האודם שלה נשארו לפעמים בדפים של המחזור. היא הייתה הראשונה שלימדה אותי על היהדות חוץ מהמעט שאימא שלי לימדה אותי. בתפילות היא לימדה אותנו מה זה אומר. כנראה אחי התרשם והוא רצה ללמוד יותר על היהדות. בגיל 17 אני לא ידעתי מה זה "ברית מילה" ומה זה "בר מצווה". לא אחי רוני עשו בר מצווה וברית מילה כשהוא היה בן 13. קרוב שלנו שהיה כהן ואדם דתי מאוד, רודי קהן, מסן פאולו, הביא ספר תורה ועשו את הבר מצווה ואת ברית המילה בפטרופוליס בבית של הקרובים שלנו. אבא שלי, בנאום לאחי, אמר שאנחנו ליברלים, והכי חשוב זה להיות בן אדם טוב, להיות אנשים טובים וסובלניים.

ושוב בישראל:

הייתי בת שלושנים זה היה בחודש ספטמבר 1973.

בחרתי להפליג באונייה ולא בטיסה.

אנחנו לומדים עכשיו בפרשת השבוע על הדרך הארוכה שעם ישראל עשה בדרך לארץ. לא במקרה העם הסתובב 40 שנה במדבר במקום להגיע מהר לארץ.

בזמנו אני עדיין לא למדתי את כל זה, אבל חשבתי שלקח לי כל כך הרבה זמן להתכונן ולהגיע סוף-סוף לישראל, יותר טוב שאגיע לאט ואתכונן כל יום מבחינה נפשית, עד שאגיע לישראל. אם הייתי טסה במטוס לא הייתי מספיקה לעכל את הנסיעה לישראל. היה לי רצון וחלום של כל

כך הרבה שנים להגיע - אז החלטתי להגיע בדרך הארוכה. האמת שהיא הייתה ארוכה יותר מדי.

בשיעור על פרשת השבוע של שבת סיפרתי על הנסיעה הראשונה שלי מברזיל לארץ. למדתי בשיעור על כך שהדרך הארוכה היא יותר עשירה כי עוברים יותר סיבובים בדרך ולומדים יותר דברים. לפעמים דווקא בדרך הקצרה לא מגיעים מיד כי יש מכשולים, זה קורה גם שאנחנו מטיילים. לא פעם יש מכשולים בדרך הקצרה, וצריך לחזור. אז לפעמים הדרך הארוכה היא יותר מהירה מהקצרה.

הלכתי לסוכנות בריו. שם נתנו לי כתובת להגיע לקיבוץ מצובה. לא ידעתי שזה קרוב לגבול לבנון. בסוכנות לא אמרו לי כלום. המחשבה שלי הייתה לחיות בארץ

חמישה חודשים כמתנדבת בקיבוץ ולחזור בחזרה לברזיל לסטודיו לאומנות עם הילדים. רציתי רק להכיר את הארץ, את היהדות, את האנשים שגרים בה. לא ידעתי שיש כאן ערבים. לא ידעתי שום דבר. באתי "לתור את הארץ" כמו שכתוב בתנ"ך.

ההורים שלי אמנם היו בארץ ב-1967 אבל הם לא סיפרו הרבה. הם היו רק כמה ימים בארץ. אז רק קראתי בספר אקסודוס והתחלתי ללמוד קצת עברית.

רציתי לא רק להכיר את הארץ אלא גם להכיר את השורשים היהודיים שלי. הרגשתי שבברזיל הצלחתי במקצוע והכול היה מצוין, עדיין הייתי רווקה והיו חסרים לי השורשים היהודיים. הייתי מוכנה להישאר בקיבוץ כמתנדבת. הבאתי את הציורים שלי מברזיל. כנראה חשבתי שתוך חמישה חודשים יתנו לי גם לעבוד עם ילדים.

בגנואה (Genova) היה צריך להחליף את האונייה. ההפלגה עד גנואה ארכה 9 ימים. כשהגעתי לגנואה אמרו לי שכדי להחליף אונייה לחיפה אני צריכה להגיע לצד השני של איטליה כי מגנואה לא מפליגים יותר לארץ.

אני זוכרת שלקחתי בלילה רכבת עם כל הציורים שלי שהיו בתוך תיק גדול והמזוודות והגעתי לנמל אחר בצד השני של איטליה ומשם יצאנו לחיפה. אחרי יומיים הגענו לאתונה וביומיים האלו פתאום שמעתי זוג צעיר בגיל שלי שדיברו עברית. ידעתי רק כמה מילים בעברית והתחלנו לדבר באנגלית. קראו להם אלי ופנינה סלע.

הם היו בטיול בחו"ל. בארץ התגוררו ברמת השרון. בזמן שנשאר לפני המשך ההפלגה עלינו לפנטאון(Pantheon) באתונה. שתינו קפה. זה היה ב 6 אוקטובר 1973.

לפני שחזרנו לאונייה אלי אמר שפרצה מלחמה בארץ – "מלחמת יום הכיפורים" הוא אמר שאני לא צריכה להגיע לארץ כשיש מלחמה. אלי קיבל הודעה שצריך להתגייס אבל אני אמרתי שלא יכול להיות שלא אגיע לישראל.

כשהגענו לאונייה רב החובל הודיע לכולם שפרצה מלחמה בישראל ולא מגיעים לחיפה אלא רק עד קפריסין. הישראלים באונייה כמו אלי סלע שהיה צריך להגיע לארץ למילואים ואשתו, ואחרים כמוני, יכולים לחזור בחינם לאיטליה, משם הם באו. היו לי יומיים מאתונה עד קפריסין כדי לחשוב מה לעשות.

הגענו ללימסול וחשבתי מה אני עושה. האם אני חוזרת לברזיל או האם אני ממשיכה? חשבתי על ההורים שלי ועל זה שאני כבר בת 30 ורוצה להתחתן ולהקים משפחה. אפילו אם ההורים שלי ידאגו - החלטתי להגיע לארץ. אלי ופנינה סלע טסו מיד לישראל. מישראל שלחו מטוס מיוחד לישראלים שבמילואים כדי לחזור לארץ ולהתגייס כדי להשתתף במלחמה. אני נשארתי עם ישראלית אחת שקראו לה צביה. נשארנו בצימר בקפריסין. טיילנו וחיכינו עשרה ימים לעוד מטוס מניקוסיה ואתו טסנו לישראל. לא היה לי מושג מה זה מלחמה. רק ידעתי שאני רוצה להגיע לישראל.

15 שנה אני רוצה לעלות וכל פעם יש משהו אחר, אז עכשיו אפילו שיש מלחמה אני ארד לחוף עם הישראלים שנשארו באוניה. ירדתי עם הדרכון הברזילאי שלי.

ב- 17 אוקטובר 1973 הגיע מטוס אחרון שטס לארץ.

היו שם הרבה חבדניקים ואני כל כך התלהבתי. חשבתי לעצמי, איזה יופי, סוף-סוף מגיעים לארץ. במטוס אמרו לנו שהמלחמה עוד לא נגמרה ולכן אין תאורה בשדה התעופה וצריך להיזהר בירידה מהמטוס.

כשהיינו במונית שמענו את גולדה מאיר. וואו, כמה שאני התלהבתי! הרגשתי שאני באמת קרובה לישראל. הייתה בי התלהבות גדולה.

הזוג סלע, לפני שנפרדו ממני נתנו לי את הכתובת שלהם ואמרו שכאשר אגיע לתל אביב אתקשר אליהם.

בארץ במלחמת יום כיפור: 1973

ב"ה הגענו לתל אביב. אני לא זוכרת אם לפי המנהג נישקתי את האדמה כשהגעתי. התקשרתי למשפחת סלע והם לקחו אותי. הם היו מקסימים. בגלל שבאתי לבד לארץ הם דאגו לי. אם לא הייתה משפחת סלע - אני הייתי הולכת לאיבוד כי כולם באו עם קבוצה והיה מי שיקבל אותם.

חשבתי וואו! משפחת סלע עשתה איתי עבודת קודש. הם קיבלו אותי יפה. ישנתי אצלם ונעשינו חברים. בגלל המלחמה הם המליצו לי לא להגיע לקיבוץ מצובה כי זה היה מאוד מסוכן. נסעתי איתם באוטו שלהם לצפון, מקיבוץ לקיבוץ, כדי למצוא איפה יקבלו אותי ואיפה יש אולפן. עד שמצאו מקום טוב בקיבוץ אלונים. משפחת סלע באו לבקר אותי ואני אותם.

המלחמה התנהלה בחוץ לארץ: במצרים, בלבנון אבל לא בפנים הארץ. רק בלילות הייתה האפלה וחושך מזה הכול היה רגיל. המלחמה הייתה עד סוף נובמבר. אני נשארתי בקיבוץ אלונים בזמן המלחמה. אבל הרגשתי את מצב הרוח המדוכא של הישראלים.

בקיבוץ אלונים קיבלו אותי כציירת. נתנו לי לצייר על הקירות. ביקשו ממני לצייר את הכינרת. רציתי ללמוד עברית ולא רק לעבוד. למדתי באולפן כיתה א' עברית יום ולילה כמו באוניברסיטה.

היה לי שם קטע עם בחור גרמני שרצה לצאת איתי ואני לא רציתי. לכן נשארתי בקיבוץ אלונים רק חודשיים וחפשתי קיבוץ באזור אחר.

החלטה גורלית:

בינתיים נגמר הזמן שהקצבתי לי בארץ. הכרטיס חזרה שקניתי בברזיל היה ל- 4 לדצמבר. ב- 3 לדצמבר 1973 חזרתי לתל-אביב עם הרכבת כדי לטוס חזרה לברזיל. כבר יכולתי לקרוא כותרת גדולה בעיתון. היה כתוב שבן גוריון נפטר ב-3 לדצמבר. לקחתי את זה מאוד קשה.

חשבתי על הסכסוך בין ישראל והערבים. איך אפשר לעזור? ראיתי באוטובוס נשים שסרגו כיפות או סוודרים לחיילים כי היה קר מאוד בלבנון. מאוד התרשמתי. פתאום, בדרך לתל אביב, הרגשתי שמצאתי את הזהות שלי. הרגשתי סולידריות עם הישראלים. כאשר ראיתי שכתוב שבן גוריון נפטר זו הייתה עוד מכה לעם ישראל שחיברה אותי לכאן.

הרגשתי שזה סימן שאני לא אחזור לברזיל. היה ברור לי שאני לא רק יהודיה אלא שייכת לארץ הזאת וצריכה לתרום ולעזור לבנות את הארץ. לעזור לעם ישראל לצאת מהבוץ הרוחני.

נפגשתי בתל אביב עם פנינה ואלי סלע. שתינו קפה. הם חיכו לקחת אותי לשדה התעופה. אמרתי להם שאני לא טסה לברזיל. ביטלתי את הכרטיס ורציתי להמשיך לחפש משהו קבוע בארץ.

זאת הייתה דילמה נוראית. הדילמה הראשונה הייתה באוניה - האם לחזור לברזיל בגלל המלחמה בארץ והדילמה השנייה הייתה - האם אני יוצאת מהארץ וסוגרת את הסטודיו לאומנויות שהקמתי וניהלתי במשך 5 שנים, או נשארת בארץ

הרגשתי שהיעוד שלי הוא להתחיל חיים חדשים ולהמשיך פה בארץ. כתבתי למורות שהיו בסטודיו שלי וגם לאימא שלי שעזרה בסטודיו כשלא הייתי שם. לאט לאט סגרו את הסטודיו לאומנויות. זה היה לי נורא קשה. זאת הייתה החלטה לכל החיים. בברזיל היה לי קל, חיים ורודים, אבל לא היו לי ערכים יהודיים. לא בית כנסת ולא שמירת שבת. אלו היו הערכים היהודיים שבגללם חשוב היה לי לגור בארץ וזה היה יותר חשוב מכסף.

להורים שלי היה קשה אבל כיבדו את החלטתי. הם הבינו שאי אפשר לשכנע אותי לחזור. בחודש אפריל 1974 באו לברך אותי בארץ.

עזבתי את קיבוץ אלונים ולא יכולתי לחזור לשם. למשפחת סלע היו שלושה ילדים קטנים: לימור הבכורה, אלון וארז. אני אמנם פחות בקשר איתם בשנים האחרונות, אבל כל הזמן היינו בקשר חזק. אפילו ביקרתי אותם עם הבת שלי, רבקה. פנינה סלע גם התחילה לצייר.

לפני הרבה שנים הוזמנתי לראיון ברדיו וסיפרתי על החיים ועל המשפחה שלי. במיוחד דיברתי על משפחת סלע שקלטה אותי בארץ. שלחתי להם העתק. הם היו בשבילי כמו משרד קליטה.

בשנים האחרונות היו להם הרבה צרות . לפעמים אני ביקרתי אותם . אבל היה לי מאוד קשה להגיע אליהם לרמת השרון באוטובוס .

וולטר הופמן (Walther Hoffmann) מכניס אותי לקיבוץ הזורע:

ראיתי כמה קשה לעזוב את קיבוץ אלונים באמצע האולפן . חיפשתי עוד אולפן דרך הסוכנות . אז היה המון ביקוש לקיבוצים בצפון . בתוך כל הסיבובים האלו הכרתי קרוב משפחה שלי שהוא לא היה בדיוק דוד –וולטר הופמן. גרתי אצלו בחיפה ורציתי להכיר את כל המשפחה. הייתה לו חנות צילום בהדר בחיפה והוא היה אלמן . אשתו הייתה בת דודה של אימא שלי –טוני הופמן. הוא גר בכרמל בדירה מאוד יפה, ולא היו לו ילדים. הוא היה אדם מבוגר , מנומס וג'נטלמן. היינו בקשר מכתבים וטלפון. הוא אמר שיחכה לי עם פרח אדום וג'רוזלם פוסט ביד. וכך נפגשנו בטבעון .

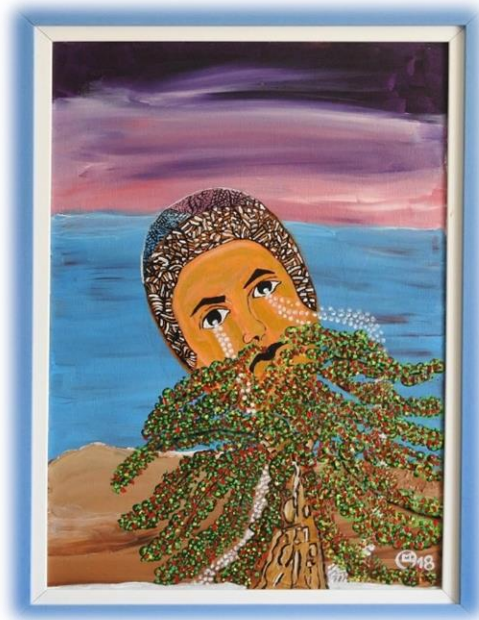
התקבלתי לקיבוץ הזורע:

וולטר הופמן היה כמעט כמו אבא בשבילי . הוא היה מאוד נחמד ועזר לי להתקבל לאולפן של קיבוץ הזורע אחרי שהחלטתי להישאר בארץ. היו שם לקוחות שלו שהוא הכיר . מקיבוץ הזורע היו נוסעים לחיפה כדי לפתח צילומים בחנות של וולטר הופמן. אני מרגישה ממש את יד השם שעזרה לי. וולטר לקח אותי לקיבוץ הזורע ושאל את מנחם אם יש אפשרות שאתקבל לקיבוץ . בדצמבר 1973 התקבלתי לשם בלי כל בירוקרטיה. אני זוכרת את מנהל האולפן שנתן לי להיכנס לקיבוץ. אמרתי: " זהו אני נשאת פה כל חיי " ב- הזורע היו המון אמנים והמון "יקאים" שדיברו גרמנית. זה היה קיבוץ נפלא כמו בשווייץ. מאוד יפה, הכול ירוק. היה שם מוזיאון מאוד מפורסם בשם "בית וילפריד". במוזיאון היה אגף לאומנות של המזרח הרחוק. אמרתי: " זה קיבוץ שמתאים לי " וחשבתי שאשאר שם לנצח . גרתי בחדר עם עוד ארבע בנות מארצות הברית. הגעתי לאולפן כיתה ב'. נתנו לי לקפוץ כיתה למרות שלא סיימתי אולפן כיתה א' בקיבוץ אלונים .

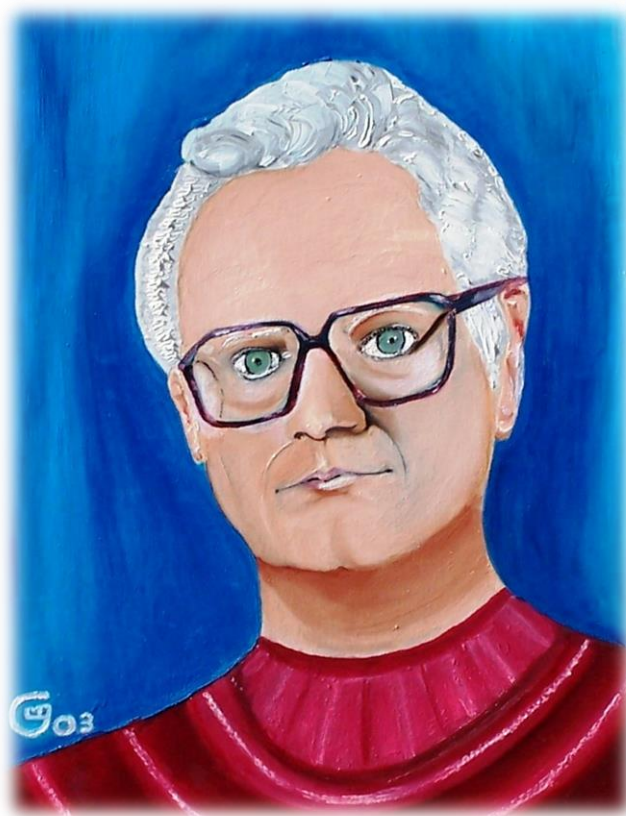
השתדלתי מאוד ללמוד באולפן. לא אהבתי את המורה רותי, היה לי קצת קשה אתה אבל
השתדלתי להגיע לרמה של שאר הלומדים. סיימתי בקיבוץ הזורע את אולפן כיתה ג'. המורה
הייתה נהדרת. שמה היה לאה. היא הייתה מארץ ערבית. העברית שלה הייתה יותר ברורה
משל רותי באולפן כיתה ב'.

ב-הזורע התחלתי להתנדב בפרדס. בפרדס עבדתי בחודש דצמבר 1973 ובחודש ינואר
1974. הייתי צריכה לקטוף אשכוליות. עליתי על סולם והייתה לי שקית להניח בה את
האשכוליות.

פתאום הסתכלתי מסביב וראיתי איזה יופי, איך נראה כל הפרדס מלמעלה. עליתי עוד קצת על
הסולם וחשבתי: איזה יפה ומרגש לחיות ולעבוד בארץ. רציתי לצייר את הפרדס ואז, פתאום
נפלתי על האדמה וקיבלתי זעזוע מוח. הקיבוץ טיפל בי מאוד יפה ושלח אותי לבית חולים
רמב"ם בחיפה לשכב ולא לזוז במשך שבוע. נתנו לי שבוע נוסף להתאושש בקיבוץ.

"התמודדות עם קשיי החיים" - ב-אקריליק על קנוס שציירתי ב 2018

" מיכאל " - שמן על קנבס - 2003

לפני הנפילה הייתי בחדר האוכל ופתאום שמעתי אדם שמדבר גרמנית . הוא דיבר כל כך יפה עם המבוגרים של הקיבוץ . היה מאוד מנומס והתרשמתי ממנו. איזה אדם טוב שיודע גרמנית ומדבר איתם כל כך יפה !

נתנו לי לעשות תערוכה של חיתוכי עץ במועדון של הקיבוץ. בערב הסברתי על התערוכה שלי וראיתי מישו קורא עיתון ולא שם לב למה שהסברתי. חשבתי "איזה אדם זה שלא מקשיב ועוד קורא עיתון". אבל אחר כך כשסיימתי, הוא דיבר איתי בעברית או בגרמנית. לא ידע מי אני בכלל. אמר שהתערוכה מעניינת ואני עניתי: "אתה בכלל לא יודע מה אמרתי". עשינו היכרות . שמו היה מיכאל . דיברנו עד חצות 30- בינואר 1974.

אני זוכרת שלמחרת היה הסיפור שנפילתי מהעץ בפרדס . מיכאל התחיל לבוא לבקר אותי בבית החולים. התחלנו להיפגש וראיתי כמה הוא יודע תנ"ך. אמרתי איזה יופי אפשר לשמוע וללמוד ממנו.

הוא בא מגרמניה ולמד שם תיאולוגיה . הוא לא היה יהודי . אבא שלו נפטר . מהירושה מיכאל מימן את שהותו בישראל. (לאבא שלו היו תמונות יקרות, כנראה הוא מכר אותן). מיכאל התנדב להיות בישראל ארבע שנים.

בתוך לימודי התיאולוגיה למד המון תנ"ך , גם הברית הישנה, והוא מאוד התעניין בישראל . כשהוא הגיע לפה כל כך אהב את הארץ שהחליט להתגייר. בהתחלה הוא גר ברמת דוד . השתתף בטיולים בארץ, שמע שירים והתנדב בכל דבר שהיה צריך בקיבוץ איפה שהוא היה . בינתיים השתתף בחוג לגיור ולמד בבית מאיר קרוב לירושלים , ואז עבר ל-הזורע למשך שנתיים היה מועמד לגיור ברבנות חיפה .

הוא מצא ב-הזורע עוד גרמנים ודיבר איתם גרמנית אבל הוא ידע עברית יותר טוב ממני. עבד בניקיון כללי ועל טרקטור ב-הזורע וכולם אהבו אותו מאוד. השם שלו בגרמנית הוא דיטריך (Dietrich) .

והוא הוסיף לעצמו את השם מיכאל . אני הכרתי אותו כמיכאל . קיבוץ הזורע נתן לו צריך . הוא לא היה באולפן כי הוא ידע עברית והיה מועמד לחברות בקיבוץ .

הכרתי אותו בסוף ינואר 1974 כשהיה כבר שלוש וחצי שנים בארץ .

בבית החולים דיברנו הרבה. חשבתי שהוא רב בגלל שלפעמים חבש כיפה. אחרי ששחררו אותי אני חושבת שעבדתי בחממות. קמתי בארבע בבוקר. אותו שמו לעבוד ברפת וגם הוא קם בארבע בבוקר. אז לפעמים נפגשנו כשחזרתי מהחממות .

התחילה אהבה בינינו והחלטנו להתארס. הקיבוץ עשה לנו מסיבה מאוד יפה במועדון . זה היה בזמן שהייתה מסיבת פורים. רקדנו הרבה . התחפשנו לסינים.

הייתה תקופה שעבדנו יחד במטבח. כל הקיבוץ ידע שאנחנו מאורסים . התחלתי להכיר הרבה חברות בקיבוץ . משפחות שהזמינו אותי לקפה בארבע . הייתה למשל חגית שטיין , שהייתה אומנית בעבודות יד. הייתי בקשר אתה עד סוף החיים שלה, כשגרה במושב רגבה על יד

נהריה. אילנה מיכאליס שהשתתפתי בשיעורי קרמיקה שלה. היינו מאוד פופולרים בקיבוץ הזורע. במסיבת האירוסים היו שני פסלים אומנים, אחד שקראו לו רודן בגלל שהיה גבוה כמו הפסלים של רודן השני בן יעקב, שעבד רק בפיסול בעץ.

הכול היה יפה וורוד. חשבנו שמיכאל יעבור את הגיור בארץ, נתחתן ונישאר בארץ בקיבוץ הזורע לנצח. ההורים שלי באו מברזיל לבקר אותנו. אני הזמנתי פנסיון בשבילים ממש קרוב - ביוקנעם. אחר כך הבת שלנו התחילה לעבוד ביוקנעם מבלי שידעה את הסיפור של ההורים שלה בגמר הביקור, ליווינו את ההורים לשדה התעופה.

המעבר לקיבוץ בארות יצחק:

פתאום הגיע מכתב מהרבנות בחיפה. כתבו למיכאל שאסור לו להישאר בקיבוץ הזורע אם הוא רוצה להתגייר. הוא צריך לעבור לקיבוץ דתי. הזורע זה קיבוץ לא כשר ואוכלים שם חזיר.

הוא צריך לעזוב את הקיבוץ. הייתה לנו דילמה קשה כי אהבנו מאוד את קיבוץ הזורע.

מיכאל בחר לעזוב את הקיבוץ בגלל שלא הייתה לו ברירה. החלטנו לעבור ביחד לקיבוץ בארות יצחק. הייתה לנו אהבה גדולה.

ההחלטה לעבור לקיבוץ דתי ביחד עם מיכאל, הפכה להיות מתנה גדולה בחיים שלי, בתהליך להתעמק בלימודי תורה.

אני גרתי שם לבד. ומיכאל גר עם יפני שגם רצה להתגייר.

עבדנו בחקלאות והשתתפנו בשיעורי לימוד תורה. מאוד אהבתי את בית הכנסת. הייתה שם קבלת שבת. מאוד אהבתי ומאוד נהניתי לשמור את השבת שעד אז לא הכרתי. התחלנו להכיר זוגות. רחל בלנקנשטיין (Rachel Blankenstein) הייתה אחרית על לימודי תורה בקיבוץ בארות יצחק.

זכיתי גם להשתתף בשיעור של נחמה לייבוביץ. עוד לא ידעתי מי זאת, אני זוכרת אותה קצת אבל לא הכרתי את השמות של האנשים המפורסמים. אחר כך מיכאל הזכיר לי מי היא הייתה.

התחלנו ללמוד עם זוג רבנים , בר אילן , והיו לנו שיעורים איתם . הגיור של מיכאל התקדם עד כדי כך שהתכוננו גם לחתונה . הרב בר אילן עזר בגיור. כדי להתחתן היה צריך לבקש מאימא שלי הוכחה מברזיל שאני יהודיה. אז הייתה גם הרבה בירוקרטיה.

ב- בארות יצחק עבדתי בחקלאות בשדה תירס , במטבח וגם בגיהוץ , אני מאוד אהבתי לגהץ. אני זוכרת שגיהצתי את הפיג'מות של הרבה חברים. הם היו מאוד נחמדים אלי . וזה לא היה אותו דבר כמו ב-הזורע .

אבל מיכאל היה מדוכא . בשבילו תהליך הגיור היה ארוך מדי. פתאום בחודש דצמבר 1974 הוא אמר לי "ג'ינה, אני לא יכול להישאר יותר פה בארץ. אני מרגיש מושפל ,אני כל כך אוהב יהדות . אני הגעתי לקיבוץ הזורע מרצוני אבל לא לקיבוץ בארות יצחק. החלטתי לחזור לגרמניה. אנחנו מאוד אוהבים אחד את השני. אם את רוצה בואי איתי ונתחתן שם בחתונה אזרחית. אם לא תרצי, אני מבין שאת אוהבת מאוד את ארץ ישראל, תישארי פה."

זאת הייתה דילמה שלישית שלי במשך שנה וחצי.

בגרמניה הייתה לו רק אימא חולה מאוד. אבא שלו נפטר מדום לב לפני המון שנים. האבא היה רופא ואימא עקרת בית. הייתה חולה הרבה שנים בשחפת ומאושפזת בבית חולים. ב- 1974 היו כבר תרופות אבל האימא הייתה בבית , מאוד חלשה. היא עזרה למיכאל הרבה בלימודים בתיכון והיה לו קשר טוב אתה. היו עוד דודה ודוד שהיו גרים בכפר, קרוב לגבול בצפון גרמניה המזרחית .

לא רציתי לעזוב את ישראל אבל מצד שני ראיתי שהרבנות עושה למיכאל חיים קשים מאוד בקשר לגיור. כבר היינו מאורסים וחשבתי שאני לא יכולה לעזוב אותו ברגע הזה. חשבתי על פשרה ואמרתי לו: "מיכאל אני אלך אתך לגרמניה למשפחה שלך ואנחנו כמו שאמרת , נתחתן בחתונה אזרחית. אבל נחיה שם רק שנתיים ואחרי שנתיים נחזור לארץ".

חזרנו לקיבוץ הזורע וקיבלו אותנו שוב מאוד יפה. נשארנו שם ששה שבועות. נתנו לנו צריף לגור בו. ביקרנו באותו זמן בעין הוד . יש לי תמונה שצילמתי את מיכאל בתוך שדה של כלניות. תמונה מאוד יפה למזכרת מהארץ .

חוזרים לגרמניה : 1975

חזרנו לגרמניה בחודש פברואר 1975 . המזכיר של הזורע לקח אותנו ברכב עם כל החפצים שהיו לנו עד נמל חיפה. בסך הכול נשארתי בארץ שנתיים. בזמן הזה קיבלתי דרכון ישראלי כי לפני ההחלטה של מיכאל לעזוב ביקשתי דרכון .

קיבלתי את הדרכון מנצרת עלית ושם גם גרה אחר כך הבת שלי והנכדה שלי שנולדה בעפולה.

הפלגנו לאתונה ומשם ברכבת ליוגוסלביה . נשארנו בבלגרד יום אחד וקצת טיילנו.

אחר כך נסענו באוטובוס לצפון גרמניה המזרחית לכפר שבו גרה אמא של מיכאל. לא הייתה רכבת לכפר .

התחתנו בחתונה אזרחית ב- 27 למרץ 1975

מיכאל רצה להתחתן מוקדם, בשעה 8 בבוקר. הוא רצה להיות כבר נשוי איתי. לא הייתה לי שמלת כלה. לקחתי את השמלה שהייתה לי בטקס סיום התערוכה בברזיל ב- 1971. השמלה כל הזמן הייתה במזוודה . שמלה מאוד יפה שעדיין למזלי התאימה לי אחרי ארבע שנים.

אדית , בת דודה של מיכאל, הייתה אחות בבית חולים, עשתה לי צעיף צהוב מאוד יפה ואימא שלו קנתה לי נעליים שחורות מבריקות כי לא היו לי נעליים חדשות. מיכאל כבר קנה לנו טבעות בחיפה .

אני הזמנתי לחתונה את הדוד שלי מלונדון , קלאוס מאיר. מאוד אהבתי אותו , הוא היה כמו אבא בשבילי. הוא הגיע לחתונה , אבל בן הדוד שלי מחיפה לא היה יכול להגיע. מיכאל נשא נאום מאוד ארוך על השלום . הוא הזמין גם את האח שלו. אבל צריך לספר שהיה לו ריב עם אח שלו בגלל שהוא היה קצין והיה בעד המלחמה ומיכאל תמיד נלחם בעד הצדק ובעד השלום.

כשמיכאל עוד למד תיאולוגיה בגטינגן (Goettingen) בגרמניה הוא לא האמין בכל הקדושים של הנוצרים. הוא התחפש לפליט, נסע ברכבת ועשה הפגנות. הוא אמר שכולם צריכים לחזור בתשובה. הוא עשה את זה כדי לתת לאנשים לחשוב שהם לא נוהגים כמו שצריך. הוא הרגיש

כמו נביא כבר בגיל צעיר . הוא היה בן 18-17 . היום אני חושבת שזה היה מוזר, אבל צריך להבין אותו ואת הסיבות שגרמו לו להפגין .

גם אחר כך הוא המשיך בהפגנות. המצפון שלו דחף אותו להילחם במה שנראה לו אי צדק. פעם הגיעה אליו משטרה. לפחות היה לו אומץ לעשות מה שנראה לו צודק. גם אני בעצם כזאת אבל בדרך שונה, פחות מופגנת, רק בסביבתי הקרובה.

בארץ למשל יש נושא בוער שהוא בושה למדינה ולנו כישראלים. ישראל מגרשת את הפליטים האפריקנים ואנחנו כיהודים אסור לנו לעשות את זה. אני חושבת כל הזמן איך אפשר למנוע את זה. האם אנשי משרד הפנים וראשי הממשלה היו צריכים לחזור למדינות מהם באו? הם בעצם באו לפה כמו פליטים. אם הפליטים יחזרו למקומות שמהם באו - יהרגו אותם. דווקא אנחנו, היהודים, שעברנו פוגרומים ואנטישמיות מאז יציאת מצרים, אסור לנו לגרש פליטים!. אני יודעת שיש רבנים, אקדמאים וניצולי שואה שמתנגדים לזה. אני חושבת מה אני יכולה לעשות אישית, ובאיזה הפגנה למען הצדק החברתי אפשר להשתתף. היו אנשים שעשו צעדת הפגנה מדימונה לירושלים.

כשחזרנו לגרמניה מיכאל עשה דברים מאוד לא פשוטים והיה לו המון אומץ. צדק חברתי היה מאוד חשוב לו.

הוא עשה הכול יותר קיצוני ממני ועם הרבה רעש. אני לא כל כך אהבתי את זה אבל זו הייתה הדרך שלו. אני עשיתי מחאה שקטה, דרך האומנות. הוא אף פעם לא אמר לי "בואי איתי". אם הלכתי אתו עשיתי זאת מרצוני. היו פעמים בגרמניה שהוא לא הראה לי מה כתב על השלט כדי לא לעצבן אותי כשיצא מהבית.

החיים בבון בירת גרמניה:

מיכאל רצה לעבור לגור בבון בגלל שבון הייתה עיר הבירה של גרמניה, הייתה שם הממשלה, דיפלומטים וכל השגרירויות. - עיר בינלאומית. הרעיון שלו היה שאנחנו נפתח ביחד בית אומנים לילדים מכל העולם - ילדים של השגרירים.

הוא כתב המון מכתבים לשגרירויות. הייתה לו מכונת כתיבה והוא השתמש בה. עד היום אין לו מחשב.

כשנסע לבון אני נשארתי לגור אצל חמותי בגלל שהייתי חולה בברונכיטיס. מיכאל חיפש ומצא דירה זולה כי לא היה לנו הרבה כסף. עוד לא הייתה לנו עבודה והיינו כבר בני 32. הדירה הייתה ממש קטנה ובית השימוש היה בחוץ בחדר המדרגות. הדירה הייתה מלוכלכת וניקינו אותה בעצמינו. היינו שבורים מהזיהום של הדירה הגרועה. שילמנו בערך 300 שקל לחודש שכירות.

מיכאל המשיך ללמוד שנה פוליטיקה בבון איפה שסבא רבא שלי למד פילוסופיה. הוא למד באותה האוניברסיטה.

העבודה הראשונה שלי בבון, בשגרירות דרום קוריא: 1975 - 1976

אני מצאתי מקום עבודה בשגרירות דרום קוריא. שילמו לי מעט. קיבלתי 1000 מארק בחודש שזה בערך 500 שקל, אבל היה לי שווה לצאת מהבית. במקרה השגרירות הייתה מול בית הכנסת המרכזי בבון.

עבדתי בקבלת פנים. עניתי לטלפונים וקיבלתי את כל האנשים שהגיעו לשגרירות. דיברתי איתם בגרמנית. או באנגלית. אז עוד לא ידעתי קוריאנית. עבדתי עם השגרירים ועם עובדי השגרירות.

כאשר עבדתי בשגרירות דרום קוריא, ראש הממשלה יצחק רבין, בא לביקור בבון. אני הכנתי את השלט "ברוך הבא רבין לבון". שמו את השלט בדיוק בין בית הכנסת והשגרירות הקוריאנית. הכול מקרי בחיים.

באותה תקופה היו לי שערות ארוכות. העליתי אותם למעלה כמו בלרינה. כאשר דיברו איתי, התחילו לדבר בקוריאנית כי חשבו שאני מדרום קוריאנה, בגלל התסרוקת.

עבודה במעבדת צילום : 1977

אחרי העבודה בשגרירות הקוריאנית, עבדתי בארכיון של מעבדת צילום שמצלמים את העיר מלמעלה. מיינתי את כל הצילומים. בזמן הזה הייתי פעילה בהסתדרות העובדים. המנהל לא שילם משכורת מספיק טובה לפי השעות, בלילה ובערב. אז אני בהסתדרות העובדים ניסיתי להלחם למען תנאים יותר טובים לעובדים, והצלחתי לשפר להם את המשכורת.

פרידה ראשונה ממיכאל וחזרה לארץ, לחיפה בשנת 1977

יום אחד הדוד וולטר מחיפה, בא לבקר אותי.

עשיתי אתו טיול בגרמניה. הוא הביא לי מתנה מישראל – אגרטל מקרמיקה שעד היום יש לי אותו בסלון. הוא אמר לי: "בואי איתי נחזור לחיפה, לישראל." זה היה בשנת 1977. עברו שנתיים לפי ההסכם שעשיתי עם מיכאל בקשר לחזרה לארץ אבל מיכאל לא היה מוכן לחזור איתי.

נסעתי לחיפה וחשבתי שהוא יבוא אחרי.

הייתי מאוכזבת שהוא לא היה מוכן לבוא ואמרתי: "טוב, אם אתה לא בא או שאנחנו נתגרש או ניפרד - אני נוסעת ומחכה לך בארץ."

וולטר הופמן נתן לי לגור בדירה היפה שלו בחיפה. לא היה לי כסף לשכור דירה. אני זוכרת שהייתי כמעט שנה בחיפה ועבדתי כמורה לאומנות, מה שאני עושה פה היום. לימדתי בכל מיני מקומות בחיפה; בבית אורט, בבית הגפן ובעוד כמה בתי ספר. לימדתי ילדים וגם מבוגרים. מבית ספר אורט היה מבט יפה אל הים.

הייתה לי כיתה גדולה, 40 ילדים שעשו רעש שאפילו לא שמעו מה שדיברתי. אני זוכרת שהלכתי לקרוא למורה אחר שכבר הכרתי, ואמרתי לו: "בבקשה תצעק בשבילי". עבדתי מהבוקר עד הערב. לימדתי ציור וגם קרמיקה וגם ביקרתי את החברים שלי בקיבוץ הזורע.

ומה עם מיכאל ?-שום דבר.

אחרי חודשיים מיכאל התקשר. כל הזמן עד אז לא שמעתי ממנו. הוא התקשר לוולטר. כשוולטר היה כבר בן 80 פלוס, כשגרתי אצלו, הוא הזמין בשבילי מישהו שהוא הכיר בגרמניה שהיה או אלמן. הוא היה מהנדס, בן אדם מנומס, נעים הליכות, ממש ג'נטלמן. וולטר חשב שאם זה לא הולך עם מיכאל, שיהיה לי מישהו. בשבתות הוא היה מזמין אותי ללכת לחבר שלהם לשחות בבריכה. מידי פעם הלכתי איתו לבריכה. עוד חיכיתי למיכאל ודיברתי הרבה עם וולטר על זה ראיתי שקשה לו לעזוב את גרמניה. אחרי שמונה חודשים הבנתי שמיכאל לא מתכוון להגיע לארץ אבל הוא התכוון להתגייר בגרמניה. הוא התחיל לעבוד במאפיה מהבוקר עד הערב. כשהוא החליט להתגייר, זה היה הדבר הכי חשוב בעיני.

הגיור של מיכאל וחתונה דתית בשנת 1978 בבון (Bonn):

מיכאל החליט לעזוב את ארץ ישראל בתחילת 1975 אבל לא חשב לרגע להמשיך עם תהליך הגיור. אני גם לא דחפתי. רק ציפיתי והתפללתי שיתגייר. ואז כשהייתי בארץ בחיפה וגרתי אצל וולטר - זה קרה.

חשבתי שאולי מיכאל צריך גיבוי ממני והחלטתי לחזור אליו לגרמניה. אני זוכרת שבשנת 1977 לפני שחזרתי לגרמניה עוד הייתה לי חוויה בטלוויזיה - לראות את סאדאת שבא לעשות כאן שלום. הוא דיבר בכנסת בזמן שמנחם בגין היה ראש ממשלה. אני זוכרת שהייתה התלהבות גדולה בארץ.

בשנה הזאת הייתי גם בקשר עם החברים שלי - משפחת סלע, אלי ופנינה שגרו בתל - אביב. כשהחלטתי לחזור לגרמניה אני זוכרת שאלי הגיב לא טוב, הוא אמר לי "כדאי שתישארי בארץ".

חמותי שכנעה את מיכאל לקבל אותי בחזרה. היא אמרה לו "תשמע היא אוהבת אותך ותקבל אותה יפה". איך אני יודעת את זה ? אולי היא סיפרה לי את זה אחר כך. אבל אני לא

אשכח שהיא שכנעה אותו לקבל אותי בחזרה. בעצם היינו עוד נשואים עם טבעת ולא חשבנו להתגרש.

מיכאל לא רצה שאני אקריב את עצמי עוד פעם בשבילו. אני חשבתי שזה הבנאדם שאני אוהבת - זה בעלי, וכל כך קשה לו עם הגיור, אז אולי אני היחידה שיכולה לעזור לו נפשית. לא היה רק להחליט להתגייר. היה צריך גם ללכת לרבנות. ובאמת ההחלטה שלי לתמוך בו הייתה נכונה.

"בבית הכנסת בבון" - חיתוך עץ 1979

הוא התגייר עם רב רפורמי שלא מקובל ע"י הרבנות בארץ. אמרתי לו שזה לא טוב. זה היה לפני שרבקה נולדה. אמרתי לו: "אם יהיו לנו ילדים ואנחנו נגור בישראל הגיור שלך לא יהיה בתוקף." חשבתי שזה לא נורא, יש רב אורתודוקסי בארץ שיעשה את הגיור כהלכתו. זה הדבר היחיד שיכולתי להגיד לו. אבל לא רציתי לשכנע אותו, רציתי שהכול יבוא ממנו. הוא מצא רב מאד נחמד אבל לא מוכר בארץ, הרב דוידוביץ'. ומה שהיה חיובי בכל הדבר הזה, הוא שגם אני הייתי בפעם הראשונה במקווה. לא ידעתי אפילו מה זה. עשו לו גיור ממש רשמי כמו שצריך. את

ברית המילה הוא היה צריך לעשות בבון אבל הגיור היה עם שלושה עדים ורב בעיר מינסטר (Muenster) במערב גרמניה. אותו רב חיתן אותנו בבון בבית הכנסת. זה היה בספטמבר 1978.

רבקה עוד לא נולדה. בגיור הזה הכרנו אישה, סבינה (Sabine) שמה, שהתגיירה ובעלה היה ישראלי,

עיתונאי מאד מפורסם, דניאל דגן. אשתו הלכה לאותו המקווה ושם הכרנו אותם. אחרי הגיור של מיכאל עשינו חתונה מאד יפה. באו שמונים אנשים מבית הכנסת בבון. הרב אמר לי משהו מאד חשוב: "הנה יש לך פה כתובה של החתונה שלכם, תשמרי אותה טוב טוב", אני שמרתי אותה טוב אבל היום אני כבר לא יודעת איפה היא. יש לי שיטה כמו לאימא שלי, לשמור על הדברים ובסוף אני לא מוצאת אותם.

בחתונה קיבלנו המון מתנות. באו כל החברים מבית הכנסת. היה מאד יפה.

עבדתי אז במפעל לציור סמלים על דגלים, בבון. מישוהו מבית הכנסת, מר הנס שפגנץ Hans Schafgans היה אחד המנהלים. הוא ידע שאני מציירת. עשו לי ראיון עבודה וקיבלו אותי לצייר שם, זאת אומרת להגדיל סמלים על דגלים. אז לא היה עדיין מחשב או מכונה שמגדילה.

אני בהיריון:

נכנסתי להריון במרץ 1979. אחרי מסיבת פורים בבית הכנסת, טסתי לבקר את ההורים שלי בברזיל. נשארתי איתם חודש. הייתה שמחה גדולה. כשחזרתי לגרמניה לא הרגשתי טוב במטוס. המשכתי לעבוד בציור הסמלים של הדגלים. גם מיכאל התחיל לעבוד במפעל אחר. כל כך רציתי להיות בהריון וכל כך שמחתי בו. נכנסתי להריון בעקבות טיפול מיוחד. לצערי הרב, הגניקולוג שטיפל בי נפטר ולא הצלחתי להיכנס להריון שני. בחודשים האחרונים של הריון רציתי להיות בבית כדי להכין ברוגע את כל הדברים לקראת הלידה. שנינו השתתפנו בחוג שנתן ליידע איך להתמודד בלידה ולנו איך לטפל בתינוק. עשיתי אולטרה-סאונד כדי לשמוע את לב העובר אבל לא רצינו לדעת אם זה בן או בת. עשינו רשימה ארוכה של שמות בשביל בן ושמות לבת. מיכאל רצה שם לבן - שמשון, או דוד אפרים ואני רציתי לבת את השם רבקה. במשפחה

של אבא שלי היו הרבה עקרות. דודה אחת שקראו לה רבקה הכרתי כשהייתי בלונדון . היא טיפלה הרבה באבא שלי כשהוא היה ילד בלי אבא. בגלל זה השם רבקה היה מתאים לי כשהריון התקדם, מיכאל אמר שזה בטוח יהיה שמשון.

הכנתי הכול. בארץ ישראל אומרים שלא כדאי להכין דברים מראש. אבל אני לא ידעתי . הכנתי ונהניתי להיות בהריון . שמחתי שיוולד לנו ילד או ילדה. כל יום הייתי כל כך שמחה ! יש לי הרבה תמונות מאז. מיכאל צילם אותי הרבה . אמרו שכדאי לי לרכב הרבה על אופניים. מחודש רביעי השתתפתי בהתעמלות להכנה ללידה. גם מיכאל השתתף. הסבירו איך ללדת בקלות, לנשום עמוק ולדחוף הרבה. למדתי הכול ועשיתי תרגילים בבית .

אימא שלי אמרה שתבוא מברזיל ללידה ב-15 לדצמבר .

שבועיים לפני הלידה הצפויה היה נראה לי כאילו התחילו צירים והלכנו לבית חולים. בחרנו את בית החולים "ולדאו" שהיה הכי מתאים לי. היה ממוקם בתוך יער, על ההר. הבעל היה יכול להיות נוכח בלידה טבעית. בגלל שזה היה הריון ראשון ואני הייתי בת 36, הגניקולוגים אמרו שבשבילם זו לידה של "אישה מבוגרת" ולא כדאי ללדת טבעי. לדעתם צריך ניתוח קיסרי . אמרתי "בשום פנים ואופן לא". קראתי ולמדתי שהכי טוב בשביל התינוק זה לא לקחת אפידורל וללדת לידה טבעית. אמרתי שאני לא מסכימה לעשות ניתוח קיסרי ואני לא רוצה אפידורל . אמרתי "היום יום שישי ועוד מעט אני צריכה להדליק נרות. אם אתם רוצים לעשות לי ניתוח קיסרי - אני לא נשארת פה " . חזרתי הביתה ואמרתי : "אני יולדת רק בלידה טבעית."

הלידה ב- 7 לדצמבר 1979 בבית חולים בבון – בד גודסברג (Bad Godesberg):

הדלקנו נרות . שמרנו מאד יפה על השבת . אימא שלי הקדימה להגיע מברזיל. ב- 6 לדצמבר התחילו הצירים . זה היה בערב שבת. אימא הייתה אצלי בבית ומיכאל היה בעבודה .

כשהתחילו צירים חזקים מיכאל הגיע ונסענו לבית חולים. בלידה ממש היו רק אימא שלי ומיכאל, הרופא יצא להפסקה. כל אחד החזיק את היד שלי ופתאום רבקה נולדה .

כשהרופא הגיע עשה כל מה שצריך לעשות ולא הספקתי אפילו לשאול אם זה בן או בת.

שמחנו מאוד שנולדה לנו תינוקת. אימא שלי שאלה: "זה בן או בת?" כי שנינו לא שאלנו . מיד אחרי הלידה מיכאל הלך לבית הכנסת, כדי להודיע על הלידה.

נשארתי עשרה ימים בבית חולים בגלל שקיבלתי ברונכיט ולא יכולתי לצאת .

סוף סוף חזרתי הביתה עם רבקה ב- 17 לדצמבר. ובאמת הייתה תקופה מאד מאושרת. אני זוכרת שקנינו הכול בצבע ניטראלי, כי לא ידענו אם זה יהיה בן או בת. קנינו מיטה מאד חמודה לתינוק בצבע ביג', צבע של חול . כשבאו לבקר אותנו אמרו : "תבלי אתה כל שנייה, כל שעה , כי זה עובר מהר. פתאום היא תגדל ותעזוב את הבית". היום גם אני אומרת את זה לכל אחת שבהריון או עם ילדים קטנים. זה היה ממש אושר . אני הנקתי אותה עד גיל שנה ושמונה חודשים. גם לא הלכתי לעבוד. אמרתי שחמש שנים אני רוצה להיות עם הבת שלי בבית, כדי ליהנות ממנה. מיכאל עבד ופרנס אותנו , למרות שהוא רצה שגם אני אחזור לעבוד. רציתי מאד עוד ילדים .

" פיוס " - שמן על קנבס - 2003

מאז שרבקה נולדה כל הזמן עשינו טיולים.

כשרבקה הייתה כמעט בת שנה, הלכנו לראות בעלי חיים בסביבה שבה גרנו. פעם, אני זוכרת שהיה חורף והרבה שלג והייתי צריכה להניק אותה , הלכנו לאיבוד ביער ולא מצאנו את הדרך חזרה. היה קשה מאד, והיה כל כך קר שלא יכולתי להניק אותה בחוץ בקור הזה. רבקה בכתה כי רצתה לאכול והיה נורא. הטיול הזה לא היה מוצלח אבל לרוב נהנינו מהטיולים שלנו.

רק אחרי שרבקה הלכה לגן התחלתי לעבוד. בהתחלה התחלתי לעבוד בבית. נתתי שיעורים פרטיים בפורטוגזית. ניסיתי למכור תכשיטים בבית וקיבלתי עמלה מהמכירות, אבל ראיתי שלא יצא לי מזה שום דבר. זה היה לקראת גיל חמש של רבקה.

בזמן הזה יצאתי עם רבקה כל יום החוצה. בחורף חיפשתי בשבילה חברות ובקיץ הלכנו לגן המשחקים. שם היה ארגז חול והיו ילדים בגיל שלה.

אני יושבתי עם האמאות. החלטנו להשתתף בתנועת השלום, תנועת נשים לשלום. כשהילדים שיחקו, אנחנו דיברנו על המצב הפוליטי. זה היה בזמן של צ'רנוביל (Tchernobyl) שהיה נורא קשה. חשבנו שאולי הילדים לא יכולים לשחק בחול בגלל הקרינה שבאה עד גרמניה מרוסיה. גידלו גזר אבל אסור היה לאכול אותו כי חשבו שהוא מלא קרינה. כשהיה גשם ועננים, פחדו שבעננים יש קרינה והגשם מסוכן. דאגנו וחשבנו איך אפשר לשנות.

התחלנו בתנועה של נשים בעד השלום. אמרנו שצריך לסגור את הכור האטומי, למשל בווינה לא רק סגרו, אפילו ציירו וצבעו מאד יפה על הקירות של הכור. בגרמניה היו הרבה כורים אטומיים והרבה אנשים השתתפו בהפגנות לסגירת הכורים.

עבודתי בבונדסטאג—(Bundestag)-כנסת- מטעם מפלגת הירוקים:

בזמן שרבקה נולדה, נולד גם ארגון הירוקים, עם סניפים בכל גרמניה. המטרה של מיכאל ושלי כהורים של רבקה, הייתה לעצור את הנזקים האקולוגיים בכל העולם, בשביל הדור הבא. מיכאל כבר נכנס לשם והשתתף בסניף בבון ואני לא. אני הייתי עם רבקה חמש שנים. התחלתי להיות פעילה רק כשרבקה התחילה ללכת לגן.

המשכתי גם באופן פרטי עם שעורי אומנות לילדים בבית הכנסת ובעירית בון, במרכז לילדים. גם בתיכון לימדתי אומנות. בסדנה שהעברתי, הילדים ציירו איך הם מדמיינים עולם בלי נשק. אסור היה לשחק בצעצועים בצורת נשק. שם הסדנה היה: "חינוך ילדים למען השלום."

ילדים בכיתות ח' ו-ט' ציירו טנק ומצינור הירי יצאו פרחים. כל אחד צייר מדמיונו. הם ציירו כל כך יפה ! אני רק לימדתי אותם את הטכניקה, אחר כך ארגנתי להם תערוכה בעיריית בון. זה כבר היה בזמן שגם חבר של מפלגת הירוקים היה בממשלה. הם קיבלו הרבה אחוזים בבחירות.

הזמנתי לפתיחת התערוכה את אחת מחברות המפלגה - שמה היה קריסטהניקלס, היא כל כך התלהבה מהעבודה שלי למען השלום שהזמינה אותי לעבוד איתה בבונדסטאג (הכנסת הגרמנית) (התפקיד שלי היה לנסוע לכפרים ולעשות תיוג של כל הארגונים למען השלום, ולעשות מחקר על פעילות הקבוצות למען השלום) להשתמש במיסי האזרחים למטרות הומניטריות ולא למלחמה.

זה היה כשרבקה הייתה כבר בבית ספר אני נסעתי והייתי בקשר עם קריסטהניקלס (Christa Nickels). עשיתי 19 תיקים. תיקתי כל ארגון בנפרד. אני מאד אוהבת למיין ולתייך, ומאד אהבתי את העבודה הזאת.

במפלגת הירוקים הייתה רוטציה כל שנתיים ועבדתי כל פעם עם חבר מפלגה אחר. עברתי עם שלושה ארבעה חברי מפלגה. הירוקים עשו הרבה למען השלום ואיכות הסביבה בכל גרמניה, שהתפשט גם לאירופה ולעולם כולו. במשך הזמן הפכתי להיות מזכירה בכמה שפות ועזרתי לבנות יחסי ציבור בין גרמניה, ברזיל וישראל.

סוף סוף היה לנו מצב כלכלי קצת יותר טוב בזכות המשכורת הטובה שקיבלתי מהבונדסטאג. עברנו לדירה יותר טובה, חדשה, בשכונה טובה בבון. זאת הייתה דירה בשכירות. סידרנו אותה מאד יפה.

במשך כל השנים שעבדתי בגרמניה, רציתי לחזור לארץ ישראל ותמיד מיכאל אמר: "את יכולה לחזור לבד, אבל רבקה תישאר איתי." אז כמובן שלא רציתי לחזור בלי הבת שלי. כדי לא לשכוח את השפה העברית, הייתי בקשר עם עובדי שגרירות ישראל שבאו בשבת לבית הכנסת. גם כתבתי מכתבים בעברית למשפחת סלע שגרו בארץ.

רבקה בגרמניה עד גיל 14 :

גידלתי את רבקה בבית וכשהיא הייתה בת חמש הלכה לגן ואני התחלתי לעבוד שוב. בשבילי רבקה הייתה מתנה מהשמיים ואני חייתי רק בשבילה. עברנו זמן טוב ביחד.

אימא שלי באה לבקר אותנו כשרבקה הייתה בת שנה. אימא תפרה ועשתה לי ולרבקה שמלות בצבע טורקיז. שמלות מאותו בד ואותו דבר לשתינו. זה היה מאד יפה. חגגנו עם אימא את יום הולדת שנה לרבקה.

מדי פעם ביקרנו גם את המשפחה של מיכאל בכפר, בצפון גרמניה וגם את הדודה שהייתה גרה קרוב. אתה היינו בקשר כל הזמן. גם עם בת הדודה של מיכאל היינו בקשר. הייתה לרבקה חברה מאד טובה, אנדריאה, אימא שלה לא עבדה אבל הם היו ברמה כלכלית יותר גבוהה משלנו. היה להם רכב ואיתם עשינו הרבה טיולים. כל יום הולדת של רבקה הזמנתי את כולם והכנתי עוגה. יום ההולדת של רבקה היה בחורף, לכן אי אפשר היה לחגוג בחוץ. ארגנתי הרבה משחקים בבית.

כשרבקה הייתה בערך בת שבע גילינו שהיא אוהבת סוסים. כבר קודם הרגשנו שהיא אוהבת בעלי חיים. אז היו לנו דגים ואחר כך צב. רשמתי אותה לחוג מוזיקה. חשבנו שתנגן בפסנתר, אבל היא לא נתפסה לדברים האלה, עד שגילינו את הסוסים, רצתה רק סוסים ולא שום דבר אחר. היום היא אומרת שהתחילה בזה מאוחר מדי. היא חושבת שהייתה צריכה לרכב על סוסים מגיל שלוש או ארבע. אנחנו הבנו יותר מאוחר שרבקה אוהבת סוסים.

גרנו בעיר, לא בכפר. עד שהגענו לאיפה שהיו סוסי רכיבה זה לא היה פשוט וגם עלה הרבה כסף. כשסוף סוף מצאנו את זה, רשמנו אותה לחוג רחוק מבון, ונסענו אתה לשם. במיוחד אני נסעתי אתה הרבה פעמים. אחר כך הייתה לרבקה חברה שגרה מול חוות הסוסים. רבקה הייתה שם בחופש כי רצתה להיות קרובה לסוסים.

בבית הספר היא למדה טוב מאד, עם כל מיני מורים והייתה בהרבה חוגים. בגיל 12 ראינו שהיא לא יודעת מספיק טוב שפות. עברה מבית ספר יסודי לתיכון והייתה צריכה ללמוד או צרפתית ולטינית או אנגלית וראינו שהיא לא כל כך רוצה. זה היה לה קשה. חשבנו לשים אותה באנגליה במחנה קיץ. היה חוג מיוחד רק לילדי צרפתים כדי ללמוד יותר טוב אנגלית. שאלנו

אותה אם היא רוצה להשתתף. אני אמרתי לה בתנאי שאני הולכת אתה. לא רציתי שתהיה לבד באנגליה בלעדי. החוג היה רק לילדים בגיל שלה. אני נשארתי בלונדון אצל בן דוד של אבא – קלאוס מאיר, שמאד אהבתי. גרתי אצלו כי באנגליה היה יותר מדי יקר ולא היה לי כסף לשלם עבור מלון והוא גם לא הסכים. בביתו הייתה לי קומה שלמה לרשותי.

נסעתי עם רבקה לשדה התעופה ושם היו עוד ילדים שבאו לחוג האנגלית. אני ליוויתי אותה והיא נסעה עם הילדים לאוקספורד כדי ללמוד אנגלית טובה יותר. כל הילדים היו יהודים, אבל כולם באו מצרפת. בסוף התברר שהם לא למדו אנגלית, הם דיברו ביניהם רק צרפתית וקצת עברית. אני הרגשתי ממש "על הפנים". אמרתי לדוד שלא נראה לי טוב שרבקה שם, אז הוא בא עם הרכב שלו, למרות מזג האוויר הגשום, לקחת אותה. נסענו משם. הוא ממש הציל אותה כי היא לא אהבה את החוג הזה. היינו אצל הדוד שבוע. שבוע זה היה יותר משמעותי ללימודי אנגלית של רבקה. דיברנו אתה רק באנגלית. הלכתי איתה למוזיאון.

היא למדה כל כך טוב אנגלית אתנו שאחר כך בתיכון ובאוניברסיטה קיבלה פטור מלימוד אנגלית. באמת היה שווה שנסעתי אתה לאנגליה. אחר כך אנחנו כתבנו מכתב ביחד עם עוד הורים מהחוג הזה שגם הם היו מאוכזבים. רצינו לעשות משפט נגדם אבל עזבנו את זה. כעסנו בגלל ששילמנו הרבה כסף בחינם, ולא קיבלנו החזר.

שנה בברזיל בשליחות מפלגת הירוקים בשנת 1989 :

מפלגת הירוקים החליטו לשלוח אותי לשנה לברזיל על חשבונם.

לקחתי את רבקה איתי לשנה לברזיל. הייתי בריו דה ז'נירו. אני מסרתי לבונדסטאג את כל הבקשות של הירוקים בברזיל. גם של האינדיאנים שהיו שם. עבדתי כמזכירה בשביל ארבע חברי כנסת של מפלגת הירוקים בבונדסטאג במשך שש שנים. אחרי זה עבדתי בארכיון של מפלגת הירוקים והייתי מאד פעילה. זה היה עד שנת 1990.

רבקה ואני גרנו אצל ההורים שלי, בסדנא של האומנות לשעבר. הפכנו את הסדנא שלי לדירת מגורים. רבקה הייתה בת 10. נסעתי כל יום לריו באוטובוס וחזרתי בערב. רבקה נשארה אצל הוריי. רשמתי אותה לבית ספר קרוב לבית בפטרופוליס.

זה היה בית ספר ברזילאי, דיברו בו פורטוגזית. היא למדה מהר מאוד פורטוגזית והייתה תלמידה מצטיינת. השתתפה בצעדה לכבוד יום העצמאות של ברזיל ונתנו לה לשאת דגל מאד כבד. כעסתי על המנהלת שהיא נתנה את הדגל דווקא לה.

רבקה הייתה בבית הספר משעה שמונה עד שלוש. בבוקר אני לקחתי אותה לבית הספר ואימא שלי הייתה לוקחת אותה חזרה מבית הספר. אני חזרתי בערב עם האוטובוס. אימא שלי מאד עזרה לי להדפיס הכול בגרמנית במכונת הכתיבה שלה. שלחתי כל מחקר שעשיתי על הירוקים בברזיל, לגרמניה. תודוה לאימא שלי שהייתה כמו מזכירה שלי. זה היה באמת נחמד מאד. אימא עזרה לי מאד בחצי השנה הראשונה, אחר כך היה להורים שלי מאד קשה. אני קיבלתי המון טלפונים לבית של ההורים, ואימא שלי הייתה כבר מאוד חולה. בריאותה התדרדרה מאד.

החלטתי שאעבור לגור בריו. חיפשתי בית ספר לרבקה ומצאתי פנימייה יהודית שהייתה בקשר עם בית ספר בהרצלייה - רבקה תמיד רצתה ללמוד בפנימייה.

היא מאד אהבה להיות שם ואני מצאתי חדר בדירה קרובה לפנימייה, אבל בעלת הבית גילתה שאני עובדת עם הירוקים וזרקה אותי מהדירה.

המנכ"ל של מפלגת הירוקים מגרמניה בא לריו דה ז'נירו, ואני ארגנתי לו טיול ופגישות. הוא נפגש עם הירוקים בריו דה ז'נירו. הוא לא דיבר פורטוגזית, ותרגמתי לו מה שנאמר מפורטוגזית לגרמנית והפוך. עשיתי עבודה ממש מעמיקה וקשה אבל עשיתי הכול בשמחה.

היה חבר במועצת הירוקים בריו שהתחיל לקנא בי. המצב התחיל להיות לא נעים, אז אמרתי לעצמי שזה הסימן לחזור. גם רבקה כל הזמן אמרה שהיא רוצה כבר לחזור לאבא לגרמניה. היא דיברה מצוין פורטוגזית

באותה שנה עשינו טיול ממש יפה עם הירוקים, ביער בריו דה ז'נירו. רבקה שיחקה שם עם ילדים, נפלה קרוב למפל ושברה רגל. החלטתי שמספיק לי ואני חוזרת אתה הביתה, לבון. לפני שחזרנו לגרמניה, רבקה ואני הלכנו להפגנה נגד כור אטומי שהעשיר אורניום, קרוב לריו. חזרנו הביתה למרות שחשבתי בהתחלה להישאר שם עוד חודש חודשיים.

"תנועות" - חיתוך עץ – 1971

בחזרה לבון:

בשלושת החודשים האחרונים לא ידעתי מה קרה עם מיכאל. במקרה היו לי המפתחות של הדירה.

כאשר הגענו לבון ניסיתי להתקשר למיכאל אבל לא הצלחתי. בדרך כלל הוא אפה עוגה כשבאנו וקיבל אותנו בשמחה. הפעם מיכאל לא בא לשדה התעופה. חיכיתי והסתכלתי מסביב. מיכאל לא היה. לקחנו מונית לבית. הגענו למרכז בון וגם שם מיכאל לא היה. רבקה הייתה בקושי בת 10. נסחבנו עם עשר מזוודות וכמעט בלי כסף, כי לא החלפתי מספיק כסף. וכך נסענו עד לבית.

הגענו הביתה, פתחתי את הדלת וראיתי שהקירות צהובים. הכול היה מלא תולעים! היה בלגאן בבית ומיכאל לא היה. אמרתי: "מה זה איפה הוא? מה קרה?" ולא ידעתי מה לחשוב. אני זוכרת שהגענו בשעה כמעט חמש אחרי הצהריים.

מיד הלכתי למשטרה לשאול מה קרה. היינו במתח גדול. השוטר אמר: "גברת עוד מעט חמש, אנחנו סוגרים. אבל מה שאני יכול להגיד לך זה שמיכאל דולמן בבית כלא בעיר וופרטל". זאת

עיר שהייתה בערך 200 קילומטר מבון. לפחות ידעתי שהוא בבית כלא. אולי בגלל זה לא קיבלתי ממנו הודעה.

מיד התקשרתי לאימא שלי. אמרתי: "אימא מיכאל לא בבית". היא אמרה לי "אל תדאגי. הוא התקשר בדיוק אחרי שיצאתן ואמר שהוא בבית כלא בוופרטל ואמר שאת יכולה לבקר אותו אבל יש בירוקרטיה, ואסור לו להתקשר הרבה."

מיכאל בבית הכלא בוופרטל (Wupertal): 1990

מיכאל חשב שאני עדיין בברזיל. השליחות שלי מטעם מפלגת הירוקים הסתיימה והייתי צריכה לחפש עבודה חדשה.

סיכמתי עם הירוקים שייקחו אותנו באוטו לבית הכלא.

מיכאל עשה הרבה הפגנות וקיבל הרבה קנסות שהוא לא רצה לשלם. היה הרבה כסף לשלם רטרואקטיבית.

בזמן שהייתי בברזיל עם רבקה, בבון המשטרה באה הביתה, נכנסו דרך הגינה,

דפקו בדלת ומיכאל לא פתח. הם נכנסו מהמרפסת, ומהמרפסת אפשר היה להגיע לסלון. כשהשוטרים נכנסו הוא קרא עיתון. הם אמרו לו: "מיכאל דולמן עליך לשלם כמה אלפי מארקים (עוד לא היה אירו) אם אתה מוכן לשלם עכשיו - בסדר, אם אתה לא תשלם - אתה תלך עכשיו לבית הכלא". הוא אמר להם שאינו מוכן לשלם. זה היה בשבילו עניין עקרוני.

אני זוכרת ששנה קודם, נסעתי לישראל בלי רבקה, ובלי שהוא ידע שילמתי 500 מארק כדי שיעזבו אותו בשקט בזמן שהוא לבד בבית עם רבקה. אני כבר אז חששתי שיום אחד יבואו שוטרים הביתה ויאסרו אותו.

נתנו לו לקחת רק מברשת שיניים, שמו לו אזיקים, והביאו אותו קודם לבית כלא בבון ורק אחר כך העבירו אותו לוופרטל, הוא היה שם שלושה חודשים.

מיכאל עשה שביתת רעב. לא אכל ולא שתה 40 יום. הוא צם 40 יום לזכר משה שהיה 40 יום בהר חורב, במדבר סיני. הוא איבד 40 קילו ואני לא רציתי שרבקה תראה אותו ככה. אבל

רבקה בכתה מאוד. היא רצתה לבוא איתי לכלא ולקחתי אותה איתי. כשסוף סוף הגענו לבית הכלא, היא רצתה לראות את אבא. זה היה דרמטי מאוד. הגענו לבית הכלא אבל לא נתנו לנו להיכנס למקום שהוא ישב בו בין הסורגים אלא הביאו אותנו לחדר ביקור בליווי שוטר.

ישבנו שם בתוך חדר צפוף מאוד. אני הבאתי משהו לשתות, מיץ שהוא אהב. הוא הגיע פתאום כמו בסרט מתח. השוטר פתח דלת כבדה ואז הוא נכנס. שתינו התחלנו לבכות כשראינו אותו. הוא היה כל כך רזה שאפילו המשקפיים שלו נפלו על הפנים. הוא נראה כמו שלד. אני ביקשתי ממיכאל: "תפסיק עם זה ותחזור הביתה, מה אתה עושה למשפחה?" השארתי את המיץ, הוא לא שתה ואז השוטר אמר: "עבר הזמן. דיברתם מספיק, להתראות". חזרנו הביתה.

רבקה אני והירוקים שעזרו לי. בעיתון פרסמו כתבות על מיכאל.

חשבתי לשלוח אליו רב, שאולי ישפיע עליו להפסיק את שביתת הרעב ולפחות לשתות! הוא היה כמעט מת ורצו לשלוח אותו לבית חולים כדי לקבל אינפוזיה, והוא התנגד גם לזה.

זאת הייתה תקופה מאוד קשה. אני נפלתי ושבירתי יד. לא יודעת איך הסתדרתי עם כל המטלות לבד (תודה לאל).

הייתי צריכה לשים את רבקה בבית ספר. סוף סוף היו לה חברות, אחרי שהיינו שנה מחוץ לבון. בברזיל היה לה קשה להתאקלם. באותו זמן גם מצאתי עבודה בארגון של נוצרים דתיים שעוזרים לעניים באפריקה.

מנהל בית הכלא התקשר אלי ואמר שהם לא יכולים יותר לקחת אחריות על מיכאל. הוא עלול למות בגלל שביתת הרעב, לכן שולחים אותו הביתה. זה מה שהיה חסר לי! התקשרתי לרופא שלו. הרופא היה מאד ימני פוליטית. ביקשתי ממנו לטפל בבעלי כי הוא עלול למות. הרופא אמר שהוא לא מוכן לטפל בו. אם מיכאל החליט לעשות שביתת רעב - הוא אשם במצבו.

שלחתי את רבקה לישון אצל החברה שלה שגרה על ידנו. רציתי להכין אותה נפשית לפני שאבא יחזור הביתה במצבו הירוד.

במקרה, נס משמיים, הגיע בן דוד של אבא שלי מלונדון - קלאוס מאיר. הוא היה בטיול בגרמניה ובלי להגיד לי בא בהפתעה, בדיוק שעה לפני שמיכאל הגיע הביתה.

חיבקתי אותו ואמרתי לו "תודה שאתה פה בזמן הכי קשה של החיים שלי - לקבל את מיכאל שעומד למות."

מיכאל הגיע עם חיוך גדול ועם ארבעים צלמים מכל העיתונים. העפתי אותם כמו ציפורים. אמרתי: "הביתה, אני לא רוצה אף צלם פה". בן הדוד שלי, קלאוס מאיר החזיק אותי במקום להחזיק את מיכאל, ואני כמעט התעלפתי.

מיכאל הגיע עם חבילה של ספרים שהוא קרא בכלא, וחיוך ניצחון על פניו!

הוא נכנס לבית והרבה חברים של תנועת השלום ושל הירוקים רצו גם להיכנס הביתה. הרשיתי רק לקומץ חברים להיכנס לבית. רציתי להשכיב אותו מיד במיטה ולהתחיל לטפל בו. הוא התחיל לאכול רגיל, במקום כמויות קטנות אחרי הצום. הכנתי לו אוכל פשוט עם תה ולאט לאט והוא חזר לעצמו. אבל למחרת הוא הרגיש חולשה.

לאט לאט הוא התאושש. כשרבקה ואני כבר היינו בארץ אחרי כמה שנים, מיכאל עבר ניתוח לב מאד קשה, בבון. יכול להיות שזה היה קשור לתקופת הצום.

בזמן הזה הרגשתי שאני עוברת תקופה כל כך דרמטית, שאני חייבת להעלות את זה בכתב.

היה ממש נס גדול שמיכאל עבר בשלום את שביתת הרעב. אני טיפלתי בו. היה גם ארגון אחד שפעל למען הדמוקרטיה וסובלנות שעזר לי מאד בזמן הזה. הייתי חברה בארגון זה.

הרבה פעילים למען השלום ואיכות הסביבה מאד כעסו על מיכאל וחשבו שהוא הגזים. עזרו לי ולרבקה. אני הרגשתי שרבקה ואני מתמודדות לבד עם הקשיים. המחשבה המרכזית של מיכאל הייתה להשקיע רק בפוליטיקה.

מותה של אימא:

אימא שלי נפטרה ב-25 לאוקטובר 1990

הוריי באו לבקר אותנו בספטמבר. הם היו קודם בשווייץ ושלושה שבועות הם נשארו אתנו. רבקה הייתה כבר בת 11. מיכאל הכין פיצה בלילה האחרון לפני שהוריי המשיכו לנסוע לנופש בדרום גרמניה. אימא רצתה עוד להספיק להיות שם. אימא הייתה מאד חלשה, לא יכלה לעלות

לאוטובוס, לא יכלה לשכב, היו לה כבר מים בריאות. הייתה לה נוסטלגיה ורצתה לחזור לגרמניה. כנראה היא הרגישה שהיא עומדת למות .

כשחזרו לריו, אחי רוני חיכה להם בשדה התעופה עם שני כסאות גלגלים : אחד לאבא בגלל שהוא לא ראה יותר, היה כמעט עיוור, ואחד לאמא בגלל שהייתה חלשה מאוד. היא עוד רצתה להגיע לבית שלה בפטרופוליס . מפטרופוליס לקחו אותה לבית חולים בסאן פאולו, בית חולים מיוחד רק לחולי לב. היא הייתה צריכה לעשות ניתוח אחרי שחזרה לברזיל. לפני הניתוח הרופאים אמרו לה שצריך להחליף מסתם בלב או שהיא תמות. הדבר היחיד שהיא התביישה בו לגבי היהדות היה שיהיה לה מסתם של חזיר בלב. לא היה לה נעים בגלל שהיא יהודייה וידעה שאסור לאכול חזיר, אבל זה היה פיקוח נפש .

באותו שבוע אני התקשרתי לברזיל. עדיין הייתי בקשר עם הארגונים בברזיל ויכולתי להתקשר אליהם. התקשרתי מבון לבית של הוריי ושאלתי את העוזרת אם אפשר לדבר עם אימא שלי . העוזרת אמרה לי שאימא בבית חולים בסאן פאולו, אבא שלי ואחי לא סיפרו לי, אולי בכוונה טובה, כדי שאני לא אדאג. חשבו שהיא תתאושש ואז אפשר יהיה לדבר איתה .

כשאמא נפטרה הייתה לבד. אבי ואחי היו בבית. ביום הם ביקרו אותה אבל בלילה הלכו לישון בבית . לפי מה שהבנתי, הייתה רשלנות של בית החולים. אמנם הניתוח לב הצליח , אבל סוג הדם שנתנו לה לא היה נכון, וזאת הייתה הסיבה למוות .

את כל זה אמרו לי רק אחרי הרבה זמן ולא ידעתי. אני זוכרת שתליתי כביסה ופתאום מיכאל אמר לי "ג'ינה בואי יש לך טלפון מברזיל " טלפון מברזיל ? מה קרה?, זאת הייתה גיסתי, אליסי, מסאן פאולו שאמרה לי שאימא שלי נפטרה. הרגשתי נורא !

מיד נסעתי לשבועיים לברזיל לעזור לאבא שלי. לשנינו היה מאוד קשה. אבא כמעט לא ראה כלום. לי היה מאוד קשה עם הבגדים של אימא, למיין אותם ולתרום. עד היום יש לי כמה בגדים של אימא שאני שומרת אבל לא משתמשת בהם .

אחי ואני חילקנו בינינו את התכשיטים של אימא.

באו לנחם אותנו ואז בא גם הרופא שאהבתי, ריקרדוסרג'יו, אחרי 20 שנה שלא התראינו. הוא שמע שאימא שלי נפטרה וכך יצא שנפגשנו עוד פעם. אבי רצה לעזוב במהירות את הבית

שבנה, בגלל הזיכרונות ומצב בריאותו. אחי רוני סידר לו מקום בבית אבות בסאן פאולו, כדי שיהיה קרוב אליו. סידר גם חדר קטן בבית שלו כדי לקחת את אבא אליו בסופי שבוע. במשך תהליך מכירת הבית, הרופא ריקרדוסרג'יו, רצה לקנות את הבית אבל אבא התנגד לזה, כדי שהקשר ביננו יפסק.

עבודה אחרונה בבון:

ב- 1994 עברתי לטפל בבעיות הקשורות לאפריקה .

היה ארגון נוצרי שעזר לאוכלוסייה ענייה באפריקה ובמרכז אמריקה: בטנזניה, בקניה, במקומות שדיברו אנגלית. הארגון פעל גם בגואטמלה ובסלבדור. אני הייתי מזכירה בשתי שפות, אנגליה וספרדית. לשתייהן לא היו נציגים בממשלה והיו להם עובדים משלהם. הם עברו לבניין חדש ואני קיבלתי משרד. זו הייתה ממש התקדמות מקצועית כמזכירה ששולטת בשפות .

התחלתי ללמוד מחשב . אני זוכרת שהשתתפתי בחוג מיוחד בשביל מזכירות. עשיתי תרגילים בבית. זה לא היה פשוט אבל עשיתי את זה. קיבלתי גם משכורת טובה אבל זה לא השפיע עלי. היה לי רק רצון אחד- לחזור לארץ, לפני שיהיה לי מאוחר מידי! ואז התחילה התקופה שאמרתי זהו, "מספיק מה שעברתי פה בבון ."

חשבתי שסוף סוף הגיע הזמן לחזור לארץ . מתי מיכאל כבר ייתן לי לחזור לארץ עם רבקה ?

הנסיעות עם רבקה לארץ לפני העלייה:

כשרבקה התחילה ללכת לבית ספר אמרתי: " טוב נעלה עכשיו לישראל". אבל מיכאל לא הסכים.

נסעתי עם רבקה בלעדיו לנופש בישראל .

כשרבקה הייתה בת חמש נסעתי אתה בפעם הראשונה לארץ. אז באנו לבקר את הדודים שלנו ברמת השרון ובחיפה. עד אז לא היה לי קשר עם הקרובים בבאר שבע. ביקרנו אותם, הגענו לבית שלהם והכרנו אותם .

בפעם השנייה ביקרנו כשרבקה הייתה בת שמונה. עשינו קצת טיולים כדי לאפשר לרבקה להכיר קצת את הארץ. עשיתי אתה סיבוב בצפון: היינו בקיסריה, צפת, עכו וטבריה .

כשרבקה הייתה בגיל עשר באתי אתה עוד פעם . הפעם נשארנו בדרום שלושה שבועות . הזמנתי חדר בבית מלון קרוב לקיבוץ חופית איפה שהיו סוסים. הסתובבנו הרבה ורבקה רכבה על סוסים בקיבוץ חופית מול יוטבתה. במדבר חיו גם בעלי חיים כמו בזמן התנ"ך. את חיות הבר היא אהבה מאד. יותר מאוחר היינו גם באילת.

היא דיברה גרמנית וקצת אנגלית. היינו שלוש פעמים בחופשה בישראל . אני תמיד בכיתי כשהייתי בארץ, בכיתי כי לא רציתי לחזור לגרמניה.

כשרבקה הייתה בת 14 סוף סוף מיכאל נתן לי לעלות אתה לארץ לתמיד. קודם הוא לא הסכים שאסע אתה, לעשות עלייה . מיכאל נשאר עד היום בבון. פתאום הוא אמר שישראל היא המקום הנכון בשביל כל יהודי לחיות בו , ורבקה צריכה להיות בבית ספר יהודי ישראלי ולקבל חינוך בישראל. רבקה לא רצתה לחיות פה , היה לה מאוד קשה להתאקלם בארץ. היא רצתה לחזור לגרמניה .

העלייה הסופית לישראל:

ביום הולדתו, ב- 30 לינואר 1994 מיכאל היה במצב רוח טוב , אפילו שתינו שמפניה. בסופו של דבר הוא אמר: " את יכולה לעלות לארץ עם רבקה ."

זה היה לי הכי חשוב. למרות שהיה לי משרד והתקדמתי מקצועית. ממש הייתי בפסגה אבל לא היה אכפת לי. אכפת היה לי יותר להספיק להגיע לישראל .

הייתי כבר בת 50. איך אפשר לקבל בגיל 50 עבודה כמזכירה שמדברת כמה שפות? אם אני לא אגיע עכשיו אחר-כך יהיה עוד יותר קשה למצוא עבודה ולהסתדר בחיים. ידעתי שלרבקה יהיה הכי קשה, היא לא רצתה לצאת מגרמניה. היא הייתה בגרמניה בתיכון והיו לה חברות. הכול היה מצוין בשבילה. היא לא הבינה למה אני רוצה פתאום לחזור איתה לארץ .

אני לקחתי חופשה שבועיים, לא אמרתי במשרד שאני אמורה לעזוב לגמרי. פשוט ביקשתי חופשה. בגרמניה יש חוק מאד חברתי לעובדים. מי שיותר מבוגר מקבל עוד שבוע חופשה. אז בגיל שלי, 50, היו לי שישה שבועות חופשה בתשלום.

התקשרתי לשלושה קרובים שלי בארץ. אחד בחיפה מהמשפחה של אימא, השני מרמת השרון ממשפחת אוסישקין מצד אבא, והשלישי, מרסלו ברוך, שעלה לארץ מארגנטינה לבאר שבע. הוא עלה לארץ בשנת 1977. הוא היה בן דוד מדרגה שלישית. . התקשרתי לכל אחד תוך שעה ושאלתי אותם איפה הם חושבים יהיה הכי טוב להתחיל מאפס חיים חדשים.

הבחירה שלי לגור בבאר - שבע:

כאשר התלבטתי באיזה עיר לגור בישראל בחרתי בבאר שבע. הייתי צריכה לבחור בין באר שבע, רמת השרון או חיפה. שם היו קרובים מצד אימא .

בסוף החלטתי לגור בבאר שבע. בחרתי לפי רמת החיים בגלל שלא היה לי הרבה כסף היו לי 50 אלף יורו מהעבודה בגרמניה בשביל ההתחלה. חקרתי והבנתי שבאר שבע פחות יקרה , שאפשר לגור בה בשכירות ורמת החיים בה יותר נמוכה מרמת החיים בחיפה וברמת השרון . סיבה נוספת הייתה שהיו פה סוסים בשביל רבקה. ועוד סיבה מאד חשובה בשבילי, שזו עיר האבות.

בירושלים לא היו לי קרובים. אם היו לי שם קרובים אולי הייתי גרה שם. היה לי חשוב לגור בעיר שיש בה קרובים, כי באתי לבד עם ילדה, וזאת הייתה אחריות גדולה שתהיה לי סביבה

"פארק ארגנטינה" — באר שבע שכל ב' - שמן על קנבס 2005

מתאימה בשבילה, וגם משפחה שאנחנו לא נרגיש בודדות. מרסלו ברוך ואשתו מרים הפכו להיות המשפחה שלנו פה.

עליתי לארץ כתושב חוזר. לא היו לי זכויות של עולה חדשה. כל הזכויות שלי כעולה חדשה ב-1974, מסרתי לקיבוץ הזורע, בו התגוררתי ולמדתי עברית, וחשבתי שאשאר שם לנצח.

גם לרבקה הוצאתי דרכון ישראלי בעודה קטנה, לכן גם היא לא הייתה זכאית לזכויות של עולה חדשה. אף פעם לא היה לי חשוב לקבל הטבות מהמדינה, היה לי יותר חשוב לתרום למדינה.

עם מרסלו ברוך לא היה לי קודם קשר בכלל. היה לי קשר עם אימא שלו, היא כתבה על הנכדה שלה יעל. יעל הייתה בדיוק בשנה יותר גדולה מרבקה. חשבתי שלרבקה תהיה חברה, ובאמת זה היה ככה. אחר כך רבקה הייתה חברה של האח של יעל. עד היום יש ביניהם חברות מאד גדולה, ביחד עם המשפחות.

באתי קודם לשבועיים לבאר-שבע בלי רבקה. היא נשארה בבון. רציתי לראות אם זה באמת יהיה טוב לרבקה: סוסים, בית ספר, ושכר דירה. כדי שאם אנחנו נעבור סופית לבאר-שבע, יהיה כאן הכול בשבילה: גם דירה וגם בית ספר שהיא לא תסבול.

גרתי בבית מלון בבאר-שבע, בבית יציב, ומבית יציב כל יום הלכתי לבדוק. קודם כל היה מרסלו ברוך, הוא עוד עבד כמנצח של תזמורת כלי נשיפה שהוא הקים. הכרתי אותו בפעם הראשונה. הסבתא שלו הייתה בת דוד של אבא שלי. הוא היה מאד אדיב ונחמד. בפעם הראשונה שהיינו פה הוא היה במילואים. הפעם הוא לקח אותי לעשות סיבוב אל הסוסים. היינו בתל שבע, ליד בית החולים הווטרינרי. הייתה שם חוות סוסים. אז אמרתי "יופי! עכשיו אם יש סוסים נראה גם בית ספר."

רשמתי אותה לחטיבה לכיתה ט' בבית ספר יעלים. ואז הכול נראה לי מסודר. ביום הבא חיפשתי דירה. מצאתי דירה בדרך מצדה עם שני חדרים, הכול מוכן לקראת בואה של רבקה. חזרתי לבון בתחילת 1994 ואמרתי שהכול מסודר. בבון עשו לי ראיון ושאלו למה אני עוזבת. הייתי כבר פעילה מאד ומוכרת בבון. אמרתי שהרגשתי הרבה אנטישמיות בחיי היום יום. באו הביתה, צילמו אותי וכתבו עליי מאמר ארוך בעיתון, בעמוד הראשון.

הזמנתי הובלה לארץ בגלל שהיו האופניים של רבקה ותמונה מאד גדולה שאי אפשר להעביר במטוס. אחי קיבל תמונת שמן של הסבתא רבא שלנו שצוירה על ידי אמן יהודי מפורסם, מקס קונר (Max Koner), בשנת 1870. הוא נתן לי אותה ואמר לי: "ג'ינה, את יכולה לשמור אותה אצלך". את התמונה קיבלנו מאשתו של בן הדוד של אבא שלי, ד"ר וולטר מאיר.

כולם אמרו שהאישה בתמונה, אנה מאיר, דומה לרבקה. אנה מאיר הייתה נשואה

לד"ר זיגמונד מאיר, שהיה אח של סבא שלי, ג'ורג' מאיר. מיכאל עזר לי להוביל את התמונה מעיר בצפון גרמניה, לבון.

כדי להוביל את התמונה מבון לבאר-שבע הזמנתי הובלה לנמל אשדוד.

חלמתי כל השנים שהייתי בגרמניה, על הרגע הזה. חשבתי מה לקחת ומה להשאיר. לא יכולתי להביא הכול. במטען היו לא רק אופניים והתמונה, היו גם בגדים של רבקה ושלי. לקחתי אתנו 3 מזוודות, שאר הדברים היו במטען.

החלטתי לחזור לארץ עם רבקה שבוע לפני פסח. בשבילי זו הייתה יציאת גרמניה, כמו יציאת מצרים. ממש ככה .

הגענו לארץ בטיסה , ב22 למרץ 1994. רציתי להיות בפסח בארץ, אבל אסור היה לנסוע בפסח, ולא רציתי להגיע אחרי פסח.

קשיי קליטה:

הגעתי לארץ עם חמשת אלפים מארקים. מזה היינו צריכות לחיות עד שאמצא עבודה . ידעתי שיהיה לי קשה אבל לרבקה היה בית ספר . כשהלכנו מהדירה שלנו בדרך מצדה לבית הספר הייתה לה דרך קצת ארוכה. כשהגעתי לפה לא ידעתי מה קרוב ומה רחוק. גם לא ידעתי מה זאת ארנונה. בעירייה למשל התברר שאני צריכה לשלם ארנונה ואני לא הבנתי. אני הסברתי להם שאני גרה רק עם הבת שלי והם לא האמינו לי, הם אמרו "בטח יש לה בעל בבית שהוא מתחבא, ובגלל זה היא אומרת שהיא גרה לבד". עד כדי כך. וגם בביטוח לאומי אמרו לי: "את באה מגרמניה אז בטח יש לך הרבה כסף. את לא צריכה ביטוח לאומי". דברים כאלו קשים שהייתי צריכה ללמוד בעצמי איך להתמודד איתם. אף אחד לא היה יכול לעזור לי בזה.

בבון , רבקה קיבלה ממיכאל קצת שיעורים בעברית למתחילים. אני ידעתי לכתוב בעברית אבל לדבר כבר שכחתי כי לא היה לי עם מי לדבר . עברתי בחודשים האחרונים בבון עוד קורס בעברית בשביל לרענן את העברית שלי. המשפחה בבאר – שבע , מרסלו ברוך ואשתו עזרו לי מאוד בהתחלה וגם עד היום.

כשהגענו לשדה התעופה , מרסלו עם הבן יהונתן באו לקחת אותנו. יונתן היה צעיר מרבקה בשנה וחצי . ישבנו כמו סרדינים באוטו ודיברנו . הגענו לפה ופתאום צצה כבר בעיה ראשונה - הגענו לדירה, אבל שכחתי את המפתחות של המזוודות בבון, לא היה לי איך לפתוח את המזוודות ובתוך המזוודות היו לי מצעים. מרסלו ומרים ברוך נתנו לנו מצעים בשביל לישון וביום שישי הראשון הזמינו אותנו לקבלת שבת בביתם .

בליל הסדר גם הזמינו אותנו אליהם. אני עוד לא ידעתי שאסור לנסוע בפסח ונסעתי איתם לסדר אצל ההורים של מרים בדימונה. הרגשתי שהכי טוב להיות בארץ, אבל בשביל רבקה זה היה אסון, קטסטרופה.

היה לה הלב, שוק תרבותי. יעלים היה בית ספר מאד ישן, עם חלונות שבורים וכיסאות בגדלים שונים. בשבילה ההבדל היה גדול. היא לא דיברה טוב עברית ולא הבינה מה דיברו אליה. היה לה נורא קשה.

עוד לא מצאתי עבודה למרות שכל יום חיפשתי. כל יום הלכתי ללשכת העבודה וגם למשרד הקליטה. שאלתי איזה זכויות יש בשביל רבקה, לא בשבילי.

את כל הזכויות שהיו לי כעולה חדשה נתתי לקיבוץ הזורע אז לי נשארו רק זכויות לדירה, אבל גם זה לא יכולתי לממש. אמרו לי לגור בנחל בקע ואז אקבל דמי שכירות ממשרד הקליטה. לא יכולתי להסכים כיוון שזה היה רחוק מהעיר ולא היה לי רכב. שכרתי דירה בעצמי ושילמתי שכר דירה אבל היו הרבה בעיות בדירה.

בינתיים הציעו לי עבודה בנתיבות, נסעתי לשם. זה לא היה מתאים. חיפשתי עבודת מזכירות, אבל לא דיברתי מספיק טוב עברית בשביל לעבוד כמזכירה. לא הייתה לי תקווה למצוא עבודה. טוב שלבית הספר לא היה צריך לשלם, אבל היה צריך לקנות את כל הספרים בשביל רבקה והיא רצתה גם להמשיך ברכיבה וזה היה מאד יקר.

גם כשמצאתי עבודה כמזכירה, אחרי חמישה חודשים, הכסף בקושי הספיק לנו.

עבדתי גם בבית, בישלתי לרבקה וניקיתי. בחוץ עבדתי משרה מלאה ושעות נוספות. רק בשבת יכולתי לנוח. הייתי בת 50 אבל כבר הייתי עייפה. לא היה חופש ביום ראשון, כמו שהייתי רגילה בגרמניה.

ביום שישי עבדתי חצי יום ואחר כך הייתי צריכה להתכונן לשבת. עשיתי שבת כמח שצריך. הדלקתי נרות וחיפשתי גם בית כנסת בסביבה, כדי להתחיל ללכת לתפילות. מצאתי בית-כנסת קרוב לדרך מצדה, בתוך בית ספר. הלכתי לשם מדי פעם בשבתות.

שבת אחת שחזרתי מבית הכנסת, חזר איתי איש בשם משה גבאי. הוא שר כל הדרך זמירות שבת, זה היה יפה. התברר שהוא היה גר קרוב אלי. אני ראיתי שהוא בא באותה דרך. הוא

הזמין אותי לבית שלהם יחד עם אשתו ציפי . הם עזרו לי מאד בדברים הבירורקטים שהיו לי קשים. גם המשפחה שלי, מרסלו ומרים ברוך עזרו לי להגיע למקומות שונים ולסדר דברים . במשך כחצי שנה, כל יום שישי הזמינו אותנו לערב שבת כדי שלא נהיה לבד, עד שהתאקלמנו. היה מעולה.

אחרי שנה בדרך מצדה, עברתי לדירה שכורה בשכונה ב', בבניין ברחוב בן יהודה.

גם משפחת גבאי עברה אחר כך לרחוב ביאליק בשכונה ב'. הם קנו שם דירה והוא היה חזן בבית כנסת "ישראל הצעיר". הוא הציע לי להגיע לשם להתפלל. במשך 20 שנה התפללתי בבית כנסת זה .

למרות כל הקושי, הייתי מאושרת והרגשתי כמו פעם ראשונה באמבטיה של מים חמים. עד היום אני מתלהבת לשמוע ולדבר עברית.

המשבר של רבקה:

אני הרגשתי טוב מאד אבל כאשר ראיתי את רבקה - נעשה לי רע .

מבחינתי מאד השתדלתי שהיא תסתדר בארץ אבל הבעיה הייתה שהיא הגיעה בסוף כיתה ט 'והייתה צריכה לעבור לתיכון במקיף ח'. חשוב לי להגיד שרבקה עוד לא דיברה טוב עברית וגם אני עוד לא ידעתי מספיק טוב עברית. אני לא יודעת אם סיפרתי למחנכת על הקושי של רבקה בעברית. כשסיימה כיתה ט' ורבקה עברה למקיף ח', קרוב למכללה הטכנולוגית, המחנכת כעסה עלינו והתקשרה להגיד לי שרבקה לא מדברת מספיק טוב עברית ו"יותר טוב בשבילנו שנחזור לגרמניה." אני הייתי המומה, כשבאנו אני חשבתי שכולם יקבלו אותנו "עם שטיח אדום" ולמעשה הכול היה הפוך. אנחנו כאילו רק הפרענו. זה היה נורא. רבקה עברה טראומה גדולה פה והיא ממש רצתה לחזור לגרמניה לאבא שלה .

הייתי שוב בדילמה וחשבתי שאם היא רוצה, אין לי ברירה . אם זה יהיה טוב לה -שהיא תחזור לאבא. כתבתי מכתב למיכאל, שרבקה לא מרגישה פה טוב וביקשתי עוד פעם שיקבל אותה בביתו כי היא רוצה לחזור לגרמניה.

באו עובדים סוציאליים לבית שלנו כי רבקה לא הלכה יותר לבית הספר. אמרתי להם שבשביל רבקה איך שמתייחסים אליה זו השפלה ואני לא יכולה לסבול את זה שככה יתנהגו לבת שלי."

אני לא רציתי לעזוב את ישראל. רציתי להישאר פה. אבל רבקה יכלה להחליט לנסוע בחזרה לאבא שלה לגרמניה או להישאר איתי בארץ. הייתי מוכנה לקנות לה כרטיס טיסה, רק שהיא תהיה מרוצה, וחיכיתי לתשובה של מיכאל. אז הדואר עבד יותר מהר מהיום. הוא כתב:

"בן זה לא המקום ליהודים ולרבקה יש את ארץ ישראל. שהיא תישאר שם שנה ואחרי שנה נחליט עוד פעם אם היא רוצה באמת לחזור או לא. ככה תהיה לה הזדמנות לחיות שנה כיהודייה בארץ ישראל" רבקה בכתה כל כך שכל הבניין רעד. היא רצתה לחזור לגרמניה לאבא שלה והייתה בלחץ נפשי גדול. היא לא אהבה לחיות פה. היא נולדה בגרמניה, כל הזמן חיה שם, היו לה חברות שם, למה אבא שלה לא הבין את זה? בקיצור זו הייתה עובדה.

חשבתי לעשות לה פשרה. היא אהבה מאד פנימייה וסוסים וחיפשתי פנימייה עם סוסים שתהיה קרובה לבאר שבע. מצאתי את כפר סילבר ליד אשקלון, הלכתי איתה לשם והכול שוב נראה מעולה.

אני כמו מטומטמת כתבתי למיכאל תודה וחשבתי שסוף סוף הוא ייתן לי להישאר איתה פה כמו שאני רוצה. ומה הוא כתב? הוא כתב שהוא לא מרשה שהיא תלך לפנימייה. בגלל שהיא הייתה עוד ילדה צעירה. ויש לו דעה בעניין. הוא אמר שהיא בגילה צריכה לחיות צמוד אלי. עוד פעם נשבר לה הלב. הכול היה מוכן ואני לא הבנתי אותו בכלל.

הוא לא כתב אפילו אחרי שנה כדי לשאול מה קורה.

אנחנו יוצאות מהמשבר:

סוף סוף קיבלתי עבודה בבית ביטא בחברת UPS במפעל MAGPRO בבאר שבע. היה טוב, אבל אחרי שנתיים המקום פשט את הרגל. עבדתי שם בשנתיים מאוד חשובות לקיומנו.

היה מישהו מארגון "פרח" שבא לעזור לרבקה ללמוד עברית.

שולי ברטל, הייתה מנהלת חשבונות במקום שעבדתי. אמרה לי שהיא דיברה עם בעלה, ראובן, מורה להתעמלות במקיף ד', כדי להכניס את רבקה למקיף ד'. יום אחד היא באה אלי בעבודה ואמרה לי שאפשר להעביר את רבקה למקיף ד'. הלכתי לשם, ובזכות המשפחה של שולי וראובן ברטל ז"ל, והמנהלת, היא התקבלה לשם, למרות שעוד היה לה קשה עם השפה העברית.

רבקה נכנסה לתיכון מקיף ד'. תודה לאל שקיבלו אותה מאד יפה ובלי בעיות. למרות שהיו בעיות עם העברית עד שהיא הייתה בגיל 17. אני תמיד דיברתי עם המורות והיא המשיכה עד לבגרות וסיימה את מקיף ד' בהצלחה רבה. אני ממש גאה בה!

בינתיים ראיתי שהדירה בדרך מצדה לא מספיק טובה. היו הרבה מאד בעיות ובעל הבית לא טיפל בכלום. היו גם תיקונים, שהחובה שלו הייתה לעזור לי לתקן והוא אף פעם לא הגיע ולא התייחס בכלל. הקירות היו מלאי רטיבות, הכול היה שחור באמבטיה, מה שהיה יפה היה רק המטבח. גם היה חשוב לי שמול הבית הייתה תחנת אוטובוס ומשם יכולתי לנסוע לעבודה בשבע וחצי בבוקר. אבל נראה לי שזו לא סביבה טובה בשביל רבקה.

חיפשתי סביבה אחרת ליד החברה שלה, אפרת רפפורט, מהכיתה שלה מבית ספר יעלים, שגרה שם עם ההורים ועם עוד שתי אחיות. בדיוק ליד הבניינים איפה שאני גרה עד היום. אומנם מדרך מצדה היה יותר קרוב לבית הספר של רבקה, אבל לפחות פה הייתה סביבה יותר טובה ונקייה, וזה היה מאד חשוב. שכרתי את הדירה לשלוש שנים ולרבקה היה הרבה יותר טוב.

שמחתי שאפרת עזרה לרבקה בלימודים והיו חברות טובות מאוד.

הספרנית של תיכון מקיף ד' הייתה האימא של אפרת. הם גרו לידנו בבנין 14 קומות.

בכל הזמן הזה רבקה הייתה הרבה עם הסוסים, בחווה ליד תל שבע. היא הגיעה לשם באוטובוס, לא היה פשוט. אני הלכתי הרבה פעמים לשם לראות מה קורה אתה, איך היא רוכבת ואיך היא מתקדמת. מדי פעם מיכאל שלח לנו כסף, ומכסף זה יכולתי לשלם עבור הציווד ושעורי הרכיבה. לאט, בזכות הרכיבה, רבקה הצליחה להסתגל לארץ. הרבה זמן היא בילתה בחווה עם הסוסים. היא התחילה לעשות השתלמות בכנות, ברכיבה. היא השקיעה בסוסים ובלימודי תיאוריה לרפואת סוסים. היא רצתה להיות מורה לרכיבה.

המורה שלה לרכיבה, קטי, ובעלה, איזי, דאגו לרבקה כאילו היו ההורים שלה.

בהתחלה מיכאל שלח לנו כסף. בכסף זה קניתי רדיאטור לחימום בחורף אבל ראיתי שהרדיאטור אוכל הרבה חשמל, ממש חבל. אבל אחר כך הרדיאטור עזר לייבש את המדים של רבקה כשהיא הייתה בצבא.

בגיל 16 היה לה חבר חמוד בגיל שלה. עשיתי תערוכה עם כל חיתוכי העץ שלי בספריה והוא אמר לי: "התמונות שלך מאד יפות, אבל הבת שלך יפה יותר". זה היה החבר הראשון שלה.

היא התקדמה בעברית ובאנגלית. דיברה מצוין ואפילו באוניברסיטה אחר כך קיבלה פטור מאנגלית.

בשכונה ב' תמיד שילמתי לבעלת הבית בזמן. היא הייתה אישה טובה. הפוכה מבעל הבית הקודם. כל פעם שהיה תיקון קטן, באו לתקן. הייתי צריכה לשלם הרבה כסף שכר דירה, כמעט את כל המשכורת שלי אבל בעלת הבית באמת הייתה טובה. שילמתי לה בכל חודש בדיוק בזמן. כשיצאתי משם ועברתי לדירה הנוכחית, במאי 1998, היא נתנה לי זר פרחים ענק כנראה לא כל הישראלים משלמים בזמן.

מותו של ראובן ברטל:

בינתיים היו לרבקה חברות בכיתה. כמה פעמים הן באו לפה או רבקה הייתה אצלם וזה היה מצוין. זה עזר מאד להתאקלמות שלה. אפרת הייתה גם חברה באותה כיתה והן היו ביחד גם אחרי הלימודים. למשל, ביום כיפור הן ישבו עד שתיים בבוקר בחוץ שעורי בית ביחד כל שבת. אפרת באה לפה, ורבקה הייתה אצלם.

הן הלכו ביחד לטיול השנתי. את הטיול עשו עם המורה ראובן ברטל. לא אשכח איך ראובן ברטל, המורה להתעמלות, עזר לרבקה עם המורה ללשון במקיף ח'. הוא הבין שהמורה ללשון לא מסתדרת עם רבקה בגלל העברית. אני חשבתי שמקבלים את העולים החדשים פנטסטי, ובסוף כשאנחנו באנו קיבלו אותנו כאילו כלום והעליבו אותנו. אבל בזכותו עברנו למקיף ד'. ראובן ברטל היה מקסים ביחסו אל רבקה. אבל פתאום הוא חלה בלוקמיה. האח שלו שגר בקיבוץ בית אלפא בא לבקר אותו.

המצב הבריאותי של ראובן התדרדר ובדיוק בזמן הטיול השנתי הוא נפטר. האבל היה כל כך עמוק. היו לו שלושה ילדים ואשתו שולי. הלכנו לנחם אותם, כל בית הספר היה באבל. ראובן לימד במשך שלושים שנה. תמיד נזכור אותו לטובה.

במקיף ד' בנו אולם ספורט על שמו. בזמן האבל הייתי כל הזמן עם אימא של אפרת רפפורט ועם שולי אשתו. זו הייתה חוויה מאד עצובה. ראובן היה באמת כל כך מלא חיים ויחסית צעיר. בן אדם פנטסטי. עצוב שהוא נפטר פתאום. תודה לאל שפגשנו אנשים טובים לאורך הדרך, שעזרו מאוד לרבקה.

עבודתי כמזכירה של מהנדס:

אחרי שנתיים כשמקום העבודה שלי פשט את הרגל קיבלתי עבודה אצל מהנדס, זו הייתה חברת מהנדסי מכונות. משהו נורא משעמם, קיבלתי עבודה צמודה למהנדס אחד, יעקוב פרי. עבדתי נורא קשה משמונה בבוקר עד שש בערב. הוא היה מאד נחמד, הוא היה מאוסטריה אבל לא דיבר גרמנית. הוא היה קשוח, ונתן לי המון עבודה. עשיתי הרבה עבודות בשעות נוספות עד הערב וגם ביום שישי בבוקר. נסעתי לשם באופניים וחשבתי שהמשכורת מצוינת - 20 ₪

לשעה. אני חשבת אז שזה מעולה, אבל לאט לאט התחלתי להבין שהיה שם קבלן והקבלן קיבל כנראה, חלק מהמשכורת שלי. בקיצור אני קיבלתי בחודש בממוצע שלושת אלפים שקל וחשבת שזה פנטסטי, אבל בטח שזה לא הספיק לקיומנו .

כשרבקה הייתה בת 18 אני התחלתי גם לשלם בשבילה ביטוח לאומי. אמרתי לה שכאשר היא תתחיל לעבוד - שיהיה לך ביטוח לאומי. עשיתי זאת מהניסיון שלי, שלא היה לי ביטוח לאומי . מגיל 18 המצב הכלכלי שלנו היה קשה פי שניים.

תהליך הגירושין:

לפני הגירושין מיכאל כל הזמן כתב לי: "תחזרי, למה עזבת את הירוקים", "אפילו שלח לי פרסום שמחפשים מזכירה במפלגת ירוקים בממשלה. תבואי את תקבלי יותר כסף." מה הוא לא עשה בשביל לעזור לי להסתדר כספית בגרמניה אבל אני לא התייאשתי אף פעם. גם היום יש לי עוד קשיים, אבל למדתי מהניסיון ויש לי כוח רצון להמשיך במטרות שנראות לי חשובות לטובת עם ישראל. כמו הקמת העמותה שלי ושעורי אומנות בהתנדבות.

בזמן שרבקה הייתה במשבר עמוק, התחלתי לחשוב שמספיק לי עם כל הבעיות האלה והחלטתי לפתוח תיק גירושין ברבנות עם עורך דין .

פחדתי שמיכאל יבוא לפה לבדוק אותנו, לעשות לנו חיים קשים בזמן הקליטה שלנו בארץ, כמו שהיה עושה מדי פעם בגרמניה. ביקשתי ברבנות להוציא לו צו מעצר אם יכנס לארץ .

גם רבקה הבינה במשך הזמן שהיא צריכה להישאר פה איתי.

המשכתי עם תהליך הגירושין ברבנות ובסוף התברר שזה היה לחינם. בגלל שלא הכירו בגיור שבעלי עבר, כיוון שהוא עבר גיור קונסרבטיבי ולא אורתודוקסי. בהתחלה הרב אמר לי : "תנסי להגיע לפיוס עם בעלך ותחזרי לגרמניה . את לא צריכה להתגרש " . בסוף, כדי לקבל את הגט מיכאל הגיע לכאן. הלכנו לרבנות וקיבלנו את הגט . בשביל האורתודוקסים אנחנו בין כה וכה לא היינו נחשבים נשואים. אני נחשבת לאם חד הורית. במשרד הפנים אני רשומה כגרושה. הכול היה ממש אבסורד. אני זוכרת שפעם או פעמיים הלכתי בהפסקה שלי מבית בטא

באופניים עד בית הרבנות במרכז העיר באר שבע, ועוד בקיץ, בחום, בשביל לסדר משהו בתהליך. למה הם לא אמרו מההתחלה? אני לא מאשימה אף אחד. אולי לא הסתכלו אולי לא ידעו בדיוק. עברנו גם את זה. הכל לטובה.

אני למדתי במשך השנים הרבה שעורי תורה והבנתי שהכול מאת ה'. כל מה שאנחנו צריכים לעבור - עוברים בשביל הניסיון, כדי להיות יותר חזקים וכדי לדעת ואיך להתמודד עם הקשיים בעולם הזה. גם כדי להתקרב יותר לקב"ה. בזמנו אני לא כל כך הבנתי, אבל היום אני מודה לאל שעברתי את זה.

אני והעברית שלי:

אני הצטרפתי למפלגה שנראתה לי דומה לירוקים - מפלגת מר"צ. רציתי להיות פעילה, שיגידו לי "ברוכה הבאה" אבל גם שם, כלום. כאילו שאני לא קיימת. מי זאת בכלל? התאכזבתי מאוד מהכול. היחיד שדיבר איתי מאד יפה, היה שר האוצר, בזמן של רבין, ששכחתי את שמו. הוא אפילו ניגש ושאל מניין אני באה, . בזמן הנאום שלו שאלתי שאלה, כשהעברית שלי עוד לא הייתה טובה והוא אמר לי: "איזה יופי שאת שאלת. העברית שלך ממש טובה". אוי זה עשה לי כל כך טוב.

עד היום אנשים רוצים לתקן את העברית שלי. לא מעריכים כמה קשה לנו שלא נולדנו פה. יש לי חברה מטורקיה. היא בת 80 פלוס. היא באה ממשפחה מאד ענייה מטורקיה ולא הספיקה ללמוד לכתוב ולקרוא. ההורים נתנו לה לעבוד קשה במקום ללמוד. אז היא לא קוראת וגם לא מדברת נכון, אבל אף פעם אני לא מתקנת לה את העברית מתוך נימוס וכבוד אליה.

רצח רבין : 4.11.1995

בשנה הראשונה שגרנו בשכונה ב' הייתי חברה במפלגת מר"צ ורבקה למדה במקיף ד'. ב-4 לנובמבר נסעתי עם חבר'ה ממר"צ לעצרת בתל אביב, לתמוך ברבין בכיכר. הייתי רק שנה וחצי בארץ. נסענו בחמש וחצי בערב באוטובוס לתל אביב וכשהגענו לשם, לא היה מקום, הכול היה מלא אנשים. שמענו מוזיקה ואת הנאום של רבין ושל פרס ובסוף את "שיר השלום", השעה

הייתה רבע לתשע. החברה שלי ממר"צ אמרה שאולי כדאי לצאת מוקדם, כי יהיו כל כך הרבה מכוניות. הגענו לבית קפה קרוב לכיכר. פתאום אנחנו שמענו 3 בומים. אני בחיים שלי לא שמעתי יריות. גם לא ידעתי שאלו יריות. מה קורה פה? מה זה?, לא הבנו מה קורה. הלכנו לאט לאוטובוס. בגרמניה לא שומעים חדשות ברדיו כשנוסעים. זה רק פה. אהבתי מאד לשמוע מוזיקה והייתה מוזיקה ברדיו באוטובוס.

התחלנו לחזור לבאר שבע. ופתאום הודיעו בקול רם ברדיו מה שקרה לרבין. קודם באמבולנס אחר כך בבית חולים ועד שהגיעו לבית החולים היה כבר מאוחר מדי. עשו לו ניתוח ואנחנו היינו במתח. התפללנו, ופתאום- אני לא אשכח את זה בחיים-הודיעו על מותו. אני עוד לא דיברתי טוב עברית אבל הבנתי מה זה "קבעו את מותו". עד עכשיו זה מזעזע אותי ממש. בכינו כולנו עד שהגענו הביתה. היה ממש נהר של דמעות באוטובוס, כולנו היינו בשוק גדול. הגעתי הביתה ברבע ל- 12 בלילה.

רבקה תמיד הייתה הולכת לישון יותר מוקדם בגלל בית הספר. זה היה במוצאי שבת, ראיתי אור בדירה. השכנים שלי כולם שאלו מה קרה?מה קרה? כולם ידעו שאני נסעתי לעצרת. רבקה עוד לא ישנה, שאלתי: "רבקה את עוד לא ישנה?" לא רציתי לספר לה כדי לא להדאיג אותה, והיא אמרה: "אני ראיתי הכול בטלוויזיה. ישבנו ובכינו ביחד הרגשנו משהו מפחיד. גרוע. לא ישנו כמעט כל הלילה ולמחרת לא הייתה ברירה. היה צריך ללכת לעבודה, אני הייתי צריכה לעבוד, לקנות לפרנס ולשלם הכול.

קניתי טלוויזיה בשביל רבקה. רק בערב יכולתי לראות מה קורה. לרבקה מאד עזרה הטלוויזיה. בשנה הראשונה בארץ היא יכלה לשמוע קצת גרמנית. לי לא היה זמן, גם לא הבנתי הרבה ממה שהיה ברדיו ובטלוויזיה, אפילו לא יכולתי ללכת לתיאטרון בשלב הזה. רק אחר כך הסתכלתי בטלוויזיה והתחלתי להבין.

לקראת הבחירות שמו את התמונה של רבין בשורה אחת עם ערפאת והיטלר. לדעתי הייתה הרבה הסתה נגדו. הסתה שבאה מהליכוד ולא עשו שום דבר נגד זה. ובזמן הזה בחרו ראש ממשלה שלא גינו אותו, כאילו הוא לא השתתף בהסתה הזו. בגרמניה יצא חוק נגד מי שאומר "נאצים", צריכים לשלם קנס.

אחרי רצח רבין לא סיפרתי אף פעם באיזה מפלגה אני. מסביבי כולם היו פה ימניים. בכל מקרה אני ראיתי שהייתה איזה רגישות קיימת מסביב לאנשי השמאל.

מות אבי: כ"ח סיוון שכ"ח 1997

האח שלי התקשר אליי שבועיים לפני שאבא נפטר ואמר לי שאבא חולה מאוד. אני ידעתי שהוא מאד חולה. הייתה לו שפעת והוא היה בבית חולים. המצב שלו התדרדר. אני קניתי כרטיס להגיע לאבא שלי לבית החולים. הבנתי שהמצב קריטי. רבקה נשארה לבד בדירה. חשבתי לא להישאר יותר מדי. חשבתי שהמצב ישתפר והוא יחזור לבית האבות איפה שביקרתי אותו פעמיים. ואז הייתה לי חוויה מאד קשה ועצובה.

אחי היה יום ולילה לידו וכשהגעתי לשם אמרתי: "רוני, אתה יכול להתאושש בבית. עכשיו, אני פה". אפילו עוד לא נגעתי במזוודה. כשאני נכנסתי לחדר כבר ידעתי שאבא לא יחיה עוד הרבה זמן. הרגשתי כאילו הוא חיכה לי. ובאמת הייתי איתו כל הזמן, רק הלכתי לשירותים או לאכול משהו במסעדה וחזרתי אליו.

הייתי שם יומיים. הוא היה בן 84 והייתה לו דלקת ריאות. היה מאוד חלש ולא יכל יותר ללכת. נשאר במיטה. הוא מאד רצה לשבת על כיסא בחדר, זה היה חדר ליחיד. קראתי לאחות אך היא לא הגיעה. למרות שזה היה בית חולים ברמה טובה מאד בסן פאולו. כשהאחות הגיעה היא שמה את אבא שלי בכיסא, ואחר כך כשהוא רצה לחזור למיטה היא לא הגיעה. אני לא יודעת איזה כוחות היו לי ואיך החלטתי לקחת אותו בידיים והחזרתי אותו למיטה. הוא היה כבד מאד ואחריותי הייתה אם הוא היה נופל. בסוף אני נפלתי, אבל הכיסא היה קרוב. אני לא יודעת איך הספקתי לשים אותו במיטה. כל הזמן הוא לא רצה לשים מסיכה לנשימה. הוא ביקש ממני לעשות לו קפה ולתת לו עוגיות. ועשיתי הכול.

הוא לא היה יכול כמעט לדבר. היה חלש מאד. ואני דאגתי שתהיה לו מסיכה וגם שייקח את התרופות כמו שצריך. רק מדי פעם באו אח, אחות או רופא.

ברבע לאחת בלילה הוא ביקש עוד פעם קפה. נתתי לו לשתות לאט ופתאום הראש שלו נפל על המיטה. הבנתי שהוא נפטר. פעם ראשונה שראיתי בן אדם מת מולי, וזה דווקא היה אבא שלי.

אז בפעם ראשונה פתחתי את המזוודה שלי. בבאר שבע קניתי שתי כיפות - אחת לאחי ואחת לאבא. חשבתי שהוא יתאושש. לקחתי את הכיפה ושמתי על הראש של אבא ואמרתי "שמע ישראל". אחר כך מיד התקשרתי לאחי ולרב שאנחנו מכירים, שהוא היה גם בהלוויה של אימא שלי. למרות שהיה כבר רבע לאחת בלילה, אמרתי "סליחה, אבל אבא הלך לעולמו, עשיתי כך וכך אבל האם אתה יכול להגיע לאבא? הוא עוד במיטה. הרב אמר לי: "עשית מעולה". אחר כך פתחתי חלון - במחשבה שהנשמה שלו תגיע ישר לשמיים. הרב אמר שהוא יבוא להלוויה. היה לי נורא קשה.

הזמן הכי קשה היה כשקברו אותנו בבית העלמין היהודי בסאו פאולו. ההורים שלי לא עשו קודם צוואה, לא חשבו איפה להיקבר, כלום. כשאימא חלתה אבא לא חשב ולא התכונן. זה היה מאד יקר לקנות קבר. הצלחנו לסדר שהקבר שלו יהיה באותה שורה עם הקבר של אימא. שילמנו הרבה אבל זה לא היה העיקר, העיקר היה שקברנו אותו בכבוד.

התחבקתי עם רוני כל כך חזק. כאילו אנחנו עכשיו תלויים אחד בשני במקום בהורים. וככה זה עד היום. כדי להיות בקשר עם אחי קניתי מחשב והיינו בקשר במייל. היום אנחנו מדברים בסקייפ (Skype). אנחנו מאד קרובים. ממש דואגים אחד לשני ונמצאים בקשר חזק שלא היה קודם. בגלל שכל אחד חי בעולם שלו. הוא חי בברזיל, הקים שם משפחה ועובד עד היום, בגיל 71, תודה לאל! יש לו לב זהב, מאוד נדיב ותמיד מוכן לעזור בדברים הכי קטנים.

בזמן הזה אני גם הרגשתי כמה אני לא שייכת יותר לברזיל. בגלל ההלוויה כולם באו לאחי ואף אחד לא בא לנחם אותי. אפילו האחיינים של גיסתי. כולם בכו עם אחי ואני הייתי בפינה. היחידה שהייתה עלי ידי וניחמה אותי הייתה אשתו של אחי, גיסתי. אני הרגשתי זרה. הרגשתי שאין לי מה לחפש שם.

לפני הקבורה ראיתי את הארון של אבא. הלבישו את הגופה כמו בחיים גם עם הציצית והכיפה. אני ביקשתי לקבור אותו עם הכיפה. אבא לא היה בכלל דתי ומאד התבולל, אבל אני

חשבתי שבשמיים חייבים להיות מול הקב"ה עם כיפה. ומה שראיתי היה מאד מוזר. חלק מהציצית נשאר מחוץ לארון, אחרי שסגרו אותו.

ללוויה של אימא לא הספקתי להגיע. אפילו לא ידעתי שאימא נפטרה. אל אבא, תודה לאל, הספקתי לבוא בזמן, תודות לאחי שהודיע לי בזמן. על אימא לא סיפרו לי וגם לא הודיעו לי שהיא מאושפזת, אולי מתוך כוונה טובה. כשגיסתי התקשרה אלי כבר הייתה ההלוויה אז לא יכולתי אפילו להחזיק את הידיים של אימא שלי במיטה בבית החולים כשהייתה חולה. אחר כך הייתי בבית עלמין מול הקבר שלה ואחי ביקש עזרה לדעת מה השם היהודי שלה.

חזרתי לארץ מי הלווית אבי ב- 7 ליולי 1997. חזרתי מהר כדי שרבקה לא תהיה הרבה זמן לבד.

מיד אחרי זה הקמתי עמותה בשם "פרי השלום" בישראל לזכר אבא שלי.

הכלב טוויס:

הכלב טוויס

רבקה חזרה מהחוג עם הסוסים בתל שבע אחרי שסבא שלה נפטר. היא הייתה מאד עצובה.

יומיים אחרי שחזרתי מהלוויה של אבא שלי שמעתי בכי כשעברתי ליד הבניין שלנו. חשבתי שאולי מישו צריך עזרה. התברר שזה היה כלב, גור בן שלושה חודשים. הוא בכה כל הזמן. כלב חום - לבן קטנצ'יק. קודם רבקה רצתה להביא הביתה כלב חולה מהאורווה בתל-שבע. היא רצתה לטפל בו. בהתחלה לא כל כך רציתי. אצל ההורים שלי היו כלבים אבל לא טיפלתי בהם, היה לי קשה אבל הסכמתי לטובת לרבקה. אבל הכלב נפטר לפני שהספיקה להביא אותו הביתה. כשראיתי את הגור היו אנשים בחוץ, בחצר שאמרו לי: "את יכולה לקחת אותו, אין לו בית, מישו זרק אותו פה". הרמתי אותו, חזרתי לרבקה ואמרתי לה: "תראי מה יש בידיים שלי, הנה יש לך גור קטן". היא שמחה מאד וטיפלה בו. היא דאגה לו שנתיים, עד שהתגייסה לצבא.

כשמצאתי את הגור יומיים לאחר הלוויה של אבי, הייתה לי הרגשה כאילו אבא שלח לי אותו מהשמים.

בשבוע הראשון, כשעוד לא נתנו לו שם, הרופא שלנו ד"ר ג'רי ממכבי, אמר לנו שלא כדאי שיהיה לנו כלב בגלל השערות שלו שיעשו לנו אלרגיה. לרבקה בכלל הייתה אלרגיה לחתולים מאז שהיא נולדה. על כלב לא ידענו. אני מסרתי את הכלב לכמה ימים למישו אחר. עברו כמה ימים. אמרתי: "חבל, אני חושבת שהוא לא דואג מספיק טוב לכלב ואם יהיה לי אלרגיה או לא - אני אקח את הכלב משם אם הוא עדיין שם". באמת האיש לא טיפל בו יפה והכלב בכה. לקחתי את הגור, אמרתי להתראות וחזרתי עם הגור הביתה. ואז נתנו לו את השם - טוויס. טוויס באנגלית, כי אני הצלתי אותו פעמיים. פעם מהרחוב ובפעם השנייה כשהחזרתי אותו הביתה.

רבקה דאגה לו ואני זוכרת שאפרת, חברה של רבקה, באה לביתנו והן שיחקו איתו. ואפרת רצתה לספר לו את הזנב. תודה לאל שרבקה אמרה: "לא, בשום פנים ואופן" אני הייתי קרובה, שמעתי את זה ואמרתי: "חס וחלילה". בקיצור הכלב היה שנתיים אצלנו ורבקה טיפלה בו יפה מאד. היא באמת אהבה בעלי חיים.

יום אחד הוא נעלם ולא חזר, שתינו לא ישנו. חיפשנו אותו בהרבה מקומות. כל הזמן אנחנו היינו עם האוזניים לדלת, אולי הוא יחזור. לא ידענו אם להשאיר את הדלת פתוחה, מצד שני אם הוא יחזור והדלת תהיה סגורה הוא לא יוכל להיכנס. שישה ימים חיפשנו ולא מצאנו אותו.

זאת הייתה התקופה שפיטרו אותי מבית ביטה בגלל שהחברה פשטה את הרגל. הם פיטרו כמעט 300 איש ואני הייתי אחת מהאחרונות. ידעתי שזה יקרה, אז חיפשתי עוד עבודה. עבדתי במשכורת פעם בשבוע ארבע שעות בשיקום נכי צה"ל כמורה. כשהלכתי לעבוד, יצאתי מאוטובוס קו 9 אתו נסעתי לשם. התחלתי ללכת ברגל ופתאום הרגשתי מישהו מאחורי. מי זה פה? ואז ראיתי את טוויס! אולי אם הייתי באה בעוד דקה - לא הייתי פוגשת אותו. למזלי, הוא הגיע קרוב למקום העבודה שלי. הוא הלך עד שכונה ט' אחרי כלבות. הוא לא היה מסורס. התקשרתי לרבקה והיא באה עם אפרת למקום העבודה שלי. הן באו לקחת את טוויס הביתה. זה היה כל כך מרגש! הרגשנו הקלה. איך הוא הגיע משכונה ב' אחרי שישה ימים לשכונה ט' איך הוא שרד בלי אוכל ובלי מים? אני כתבתי ספר אחרי שהוא נפטר, בגיל 16.5, בתור עבודת זיכרון עליו. כתבתי בספר על כל הסיפורים שעברתי איתו. הוא היה באמת כלב מעניין.

כאשר רבקה התגייסה לצבא, היא אמרה לי: "אימא אני הולכת לצבא ואת יכולה לשמור על טוויס כי לא יהיה לי זמן לטפל בו". אני לא ידעתי איך לטפל בו. קודם היא טיילה אותו ונתנה לו אוכל. חשבתי איך אני אעשה את זה? אף פעם לא טיפלתי בכלב. ההורים שלי גידלו כלבים בבית אבל אני לא טיפלתי בהם.

אז אני התחלתי ללמוד איך עושים את זה. היו לו שני דברים שהוא אהב. קודם כל הוא מאד אהב לישון תחת השמיכה שלי, ושנית הוא אהב מאד לרקוד על שתי רגליים ו"לעשות כפיים". היה חמוד מאד, עמד על שתי רגליים אחוריות עם אנשים שהוא ממש אהב. זה היה נדיר שהוא עשה את זה, חבל שלא הספקתי לצלם אותו.

רבקה מתגייסת לצבא : 1998

רבקה הצליחה לעשות בגרות במתמטיקה בחמש יחידות והייתה פטורה מבגרות באנגלית . היא ביקשה ממני לא להגיע לבית הספר לטקס הסיום כשהייתה כמעט בת 18. היא אמרה לי : "אימא אל תבואי לדבר עם המורים שלי אני מסתדרת לבד" אז לא הלכתי. היה לי קשה מאד, רציתי להגן עליה אבל היא לא רצתה .

כך היה גם בצבא. לא הלכתי לטקסים בצבא כי היא ביקשה ממני לא לבוא . אחר כך באוניברסיטה היא בעצמה לא הלכה לטקס קבלת תעודות.

כשרבקה סיימה בגרות והחליטה להתגייס לצבא, הלכנו ביחד למשרד הגיוס בשכונה ג' ואחר כך נפרדנו. כמה בכיתי כשהיא עלתה לאוטובוס, אבל היא הייתה מאד שמחה. היא שרתה בצבא עד מאי שנת 2000, שנתיים וחצי. בהתחלה היא הגיעה הביתה כל סוף שבוע או בסוף כל שבועיים ליום שישי שבת . תמיד היה צריך למהר לעשות כביסה של המדים שיהיו מוכנים ליום ראשון . בסוף היה לה גם נשק . אני ביקרתי אותה בגדוד . לא כל חודש, אבל מדי פעם .

בהתחלה רבקה הייתה בטירונות אחר כך עברה לתל אביב, לצריפין, ושם אני ביקרתי אותה . אחרי צריפין היה יותר טוב . קודם היא הייתה בגדוד 9 שהיה קרוב ליריחו בשטחים. גם שם ביקרתי אותה. היא התחילה קודם במסלול רגיל במשך שנה. אחר כך לא רצתה לעבוד יותר במשרד, היא לא אהבה לשבת, (רק על הסוס) ואז נתנו לה לעבוד עם טנקים. היא הייתה צריכה ללמוד מכונאות טנקים, וקיבלה בסוף הקורס דיפלומה של מכונאית טנקים. היא לימדה את החיילים איך לתקן טנקים. בהתחלה הם צחקו עליה "מה אישה חיילת מתקנת טנקים?" זה היה בסוף שנת 1999. אז זה היה מאד נדיר, לא כמו היום. היא חשבה בהתחלה להיות או טייסת או בטנקים אז יצא בטנקים. תמיד חזרה מלאת שמן מכונות. היא הייתה צריכה להשתמש גם בנשק. לפעמים היא באה עם נשק הביתה ואני פחדתי מאד. תמיד הייתי נגד נשק, תמיד הייתי בעד השלום.

כשאח שלי היה פה עם אשתו במרץ 1999, אספנו אותה מהגדוד ליד יריחו. הם באו פעם אחת לישראל ואחר כך כבר לא . נסעתי איתם לשם ואחר כך נסענו לירושלים . רבקה נשארה בבאר שבע עם גיסתי והן עבדו יחד במטבח. הכינו דברים מאוד טעימים . גיסתי היא מקצועית. היא הייתה אדריכלית. סיימה לימודי אדריכלות בפרייבורג (Freiburg), גרמניה . היא הכירה שם

את אחי והם התחתנו. אחר כך היא עבדה בתכשיטנות ובסוף - במטבח. היא למדה ביסול בפריז. אז כשהם היו פה כל יום הכינו משהו טעים במטבח. רבקה קיבלה אז חופש מהצבא. בזמן שרבקה סיימה את הצבא, הם ביקשו ממנה להמשיך. לתת לה עבודה בהמשך כקצינה. היא הייתה טובה מאד והיו מרוצים ממנה. אחר כך היא סיפרה לי שלא רצתה לתקן טנקים שמשתמשים בהם במלחמה. היא רצתה לחזור לסוסים ולטבע. היא הייתה בעד השלום.

בשנת 2000 הייתה לי תערוכת יחיד בתל אביב, בבית האומנים. רבקה באה עם החברה שלה, מאיה. מאיה עשתה שידוך לרבקה עם החבר שלה, ואחר כך הם התחתנו. יש לי תמונה יפה מאוד של שתינו כשהצטלמנו בתערוכה שלי. אחר כך, לפי תמונה זו ציירתי תמונת דיוקן של רבקה.

במאי 2001 רבקה החליטה לעזוב את באר שבע. היא לא אהבה להיות במדבר ורצתה לעבור לצפון הירוק. התחילה לעבוד עם סוסים בקיבוץ ניר דויד. היא למדה רכיבה במשך הרבה שנים אצל מורים מומחים.

פעם הלכתי לבקר אותה בקיבוץ, היא הייתה מאד עצובה שלא היה לה סוס משלה. הלכנו ביחד ומצאנו סוסה יפה, כמעט לבנה עם נקודות שחורות ושמה היה סניורה. אני זוכרת שנשארתי שם כמה זמן. התארחתי אצל חמותו של רולנד, המורה שלה לרכיבה, ועד היום נשארו בקשר טוב.

הסוסה של רבקה הייתה בניר דויד וגם הבת של הסוסה סניורה, בשם רוקט.

כאשר חזרתי הביתה לבאר שבע התחילה האינתיפאדה, באוקטובר 2000.

רבקה החליטה להמשיך לגור ולעבוד בצפון בקיבוץ ניר דויד.

מאז גרתי עם טוויס פה. עד שהוא נפטר באוקטובר 2013.

רבקה נשארה בקיבוץ ניר דוד במשך שש שנים.

ביתי רבקה לפני השחרור מהצבא - שמן על קנבס 2003

הרעיון להקים עמותה ב-8.7.1997 -

בשנת 1997 כשאבא שלי נפטר ייסדתי את העמותה לשלום. עד היום אנחנו קיימים ופעילים, תודה לאל.

כשהייתי בברזיל אחרי שאבא נפטר הלכתי לבית הכנסת ודיברתי בסאן פאולו עם הרב שהספיד את אבא שלי. הוא הסביר לנו שתאריך הפטירה של אבא הוא כ"ח בסיוון וזה תאריך שנותן כוח.

אבא העביר כוח לאח שלי ולי. אמרתי לרב שאני החלטתי בימים האלה להקים פרויקט יפה לזכרו של אבא. הוא מאד סבל לפני מותו.

תמיד כשמתפללים קדיש על ההורים, במקביל לתפילות, כדאי גם לעשות משהו יפה בחיים שיהיה לזכר ההורים. אמרתי שכשאני אחזור לבאר שבע אני אשתדל לקיים איזה סוג של חינוך לאומנות עם סובלנות. היה לי כבר בראש רעיון לייסד עמותה.

אבא שלנו נפטר בשני ליולי ועד שהגעתי לפה היה ששה או שבעה ליולי.

במקרה הייתה לי הזמנה למפגש אומנים עולים חדשים ותושבים חוזרים שהם מורים לאומנות. מיקי ברנע, הייתה אחר כך גם מנהלת המחלקה לאומנות חזותית בבאר שבע. הייתה ישיבה איתה ודיברנו איך אנחנו עושים סדנאות פה באזור הנגב. במפגש היה שולחן עגול וכל אחד נתן לי את השם שלו ואמר מאיזה מקום הוא עלה לארץ. פתאום שמעתי מישהו שאמר ששמו מלך ברגר ושהוא הגיע מברזיל. אחרי המפגש פניתי אליו ודיברנו. הוא נולד בצ'כיה והמשפחה שלו עברה לברזיל אחר כך. הם באו ארצה והוא עבד כגנן בעירייה. אחר כך הוא התחיל לייצר תמונות מחומרי טבע, גרעינים שנשרו מהצמחים. גם אני פעם לימדתי בסדנא בברזיל טכניקה דומה לשלו.

בעקבות המפגש עם מיקי ברנע, זכיתי לעשות סדנא אומנותית בבית ספר במצפה רמון ב"יום האומן", ביחד עם עוד אומנים. סדנא של ארבע שעות.

יצאנו מוקדם בבוקר. פעם היה שלג במצפה רמון כשבאתי ללמד בסדנא. סדנא זאת הייתה בשבילי כניסה לעולם האומנות בבאר שבע.

בסיום המפגש ב-8.7.1997 במשרד החינוך, פניתי למלך ברגר ושאלתי מה דעתו על הרעיון להקים ביחד איתי את העמותה. רציתי להוסיף אומנים מכל המגזרים. התערוכות תהיינה בסימן של שלום, וגם נעשה שיעורים באומנות לילדים קטנים ממגזרים שונים פה בבאר שבע. הוא שמח מאוד להצעה.

הרעיון היה דו קיום בשלום בתוך האומנות. לא עסקנו בפוליטיקה. האומנים עבדו ביחד במטרה לעשות תערוכות בנושא השלום, וגם למדו להעביר סדנאות בציור, פיסול וצילום לילדים קטנים מכל המגזרים. עשינו תערוכות של הילדים. זה היה פרויקט ענק.

התחלנו לחפש אומנים בדואים.

עשיתי במקביל תערוכה בספריה העירונית בבאר שבע, עם כל חיתוכי העץ שהבאתי מברזיל. התערוכה נפתחה על ידי סגנית ראש העיר, הגברת רחל לוי. היא אמרה לי בפתיחה, שחיתוכי העץ מברזיל מאד יפים אבל כדאי שאתחיל לעשות חיתוכי עץ עם נושאים מהארץ והיא צדקה. אחר כך התחלתי לעשות את זה. רחל עשתה לי מסגרות לתמונות, הייתה חנות למסגרות בבאר שבע. מנהלת החנות הכירה אומנים בדואים שעשו גם הם מסגרות אצלה. אני שאלתי אותה על כתובות וטלפונים והלכנו לחפש אותם.

התחלנו לחשוב על שם לעמותה. חיפשנו איפה לעשות תערוכות. קראנו לעמותה "פרי השלום בישראל" בתקווה שמהפעילות שלנו כאומני בני שלוש דתות יצא פרי שיביא את השלום. קיוונו שיהיו גם כמה עמותות בחו"ל, ופה במזרח התיכון, בירדן ובמצרים ואולי אפילו באירופה. הייתה לנו תקווה ענקית שזה יתגשם.

בשנתיים הראשונות קיימנו את המפגשים בבית שלי כי לא היה לנו מקום אחר. בין האומנים מצאנו את עבד אלרחמאן אלהוזייל מרהט, עבד אל עביד אלרחמאן מרהט, אבו ג'ומע אבו ג'אמע מרהט ואבו אברהים גרביע משגב שלום. כולם היו מאד טובים כאומנים והיו מורים לאומנות ביישוב בדואי.

רבקה עדיין הייתה בבית כשהקמתי את העמותה. לרבקה המפגשים שלנו היו מאד קשים בגלל שהיא למדה ואנחנו עשינו רעש. אחר כך חיפשנו מקום אחר.

התחלנו לכתוב תקנון וציפיות. היה לי קשר קודם עם באר אברהם והתחלתי לבנות גם קשרים בעירייה. שם הייתה ד"ר נעמי מורנו. היא הייתה המנהלת של התיירות. היה לה משרד בעירייה והפקידים עבדו בבאר אברהם. מקום שמאד אהבתי, כי הוא היה ממש אותנטי. היא נתנה לנו הזדמנות לעשות תערוכה בבאר אברהם.

בשנת 1998 כל האמנים של העמותה, כולל עולים חדשים מרוסיה, התכוננו לקראת שנת יובל החמישים של המדינה. ד"ר נעמי מורנו עשתה לנו בעירייה קטלוג עם תמונה של כל אחד מאתנו ויצא מאד יפה. עד היום יש לי את הקטלוג הזה.

עשינו תערוכה בעירייה. ראש העיר בזמן הזה היה יעקב טרנר. הוא עשה פתיחה לתערוכה והיה מאד חגיגי ומכובד. ד"ר נעמי מורנו סידרה לנו משרד כדי שלא נצטרך להיפגש בבית שלי. זו היה פתרון טוב מאוד.

אני כמורה לאומנות בבאר שבע, מאי 2019

קיבלנו משרד בבניין הישן של באר אברהם והיה פנטסטי. היה לנו מקום לגלריה ולמשרד והתקבלנו לרשות העמותות בירושלים. קיבלנו תרומה פעם ראשונה ואחרונה ממישהו שגר בירושלים ואז יכולנו לשלם חשמל ומים ושכר דירה גם בשביל האדם שגר למטה. טלפון לא היה לנו. עשינו סדנאות מאד יפות בחגים בחצר של באר אברהם. אני עשיתי כמעט כל שבוע סדנא לילדים ערבים ויהודים.

אחרי רצח רבין הזמינו את יובל רבין כדי לפתוח תערוכה שעשינו מכל הסדנאות.

במשך השנים 1997-1999 עשינו תערוכה בצפון, על יד חיפה, בעוספיה, עם עוד אמנים ערבים ודרוזים. הייתה ממש סוכת שלום. היו הרבה פעילויות. התחילו להגיע יותר אמנים מהמגזר היהודי מבאר שבע. תמר שחר ז"ל, שהייתה מאד מפורסמת כאמנית, הזמינה אותנו לסדנת קרמיקה שלה ומאד התרשמה מעבד אלעבידאלרחמאן, ממלך ברגר וממני. אנחנו היינו הנהלת העמותה. גם רותי גרסלי, ציירה מאד יפה באקוורל, ופלורנס עמית ז"ל, הייתה פסלת. פלורנס הזמינה אותנו לבית שלה. היא נתנה לנו רעיון להשתמש במחשב ובפייסבוק. בזמן ההוא אף אחד מאתנו לא הבין כל כך טוב איך עובדים עם זה.

יש לציין שבתקופה זו, התקבלתי לאגודת הציירים והפסלים בישראל. השתתפתי בטיולי ציור בטבע.

היה לנו קשה לעמוד בתקציב בבאר אברהם, אז התחלנו לחפש משרד יותר קטן שנוכל לממן. אני זוכרת כמה פלורנס עזרה. בעלה גם הוא התחיל לעזור לנו בגזברות. הייתה לנו הצלחה גדולה.

כשאחי וגיסתי הגיעו מברזיל, אני התחלתי להרגיש שהיה לי עומס כבד מדי עם הכול: להקים עמותה ולסדר הכול ולדאוג לכול – הבנתי שאני צריכה להוריד מהעומס שלי. כל דבר שעשיתי תייקתי בתיק מיוחד כדי שיהיה הכול מסודר. אבל הרגשתי שאני צריכה הפסקה, ומישהו אחר צריך להמשיך במקומי.

אלין חביב, הייתה מציירת נושאים בדואים ומבינה מאד בנושא - היא נראתה לי מתאימה. שאלתי אותה אם היא יכולה להמשיך זמנית עם העמותה במקומי? היא עשתה את זה הרבה זמן והובילה את העמותה ואני הייתי בתפקיד של נשיאת העמותה.

היא סיפרה לי כל דבר שקורה כשלא הייתי שם.

עד לפני כמעט 20 שנה היינו כולנו בלי בית. עשינו תערוכות בהסתדרות ואז התחלנו לעשות כל שנה תערוכה בספריה העירונית. כשהתאוששתי, חזרתי, אבל נתתי לאלין להמשיך ואני כנשיאה רק המלצתי מה הכי טוב לעשות.

בהתחלת העמותה אני לא הייתי יושבת ראש. נתתי את הכבוד לבדואים. עבד היה היושב ראש ואני הסגנית. אחר כך חליתי. אלן מצאה מקום למפגשים בדרך מצדה באיזה גן שהיה שייך לתוניסאים. בסוף חיפשנו ומצאנו לנו מקום בהסתדרות. כשהתחזקתי, חזרתי לעבוד בעמותה. כולנו עבדנו בהתנדבות מהתחלת העמותה.

היו לנו מפגשים בספריה העירונית. אני תמיד שאלתי ותיאמתי מתי פנוי המשרד לקיום הישיבות.

אחר כך גם פניתי להנהלת הספרייה העירונית, גברת אורית מורג, ושאלתי אם גם אנחנו כעמותה, יכולים להשתתף עם נציגים בוועדת הקבלה השנתית של אומנים שרוצים להציג תמונות שלהם במשך השנה.

החליטו שאנחנו יכולים להיות נציגי העמותה בוועדת הקבלה השנתית של הספרייה. לפעמים הוועדה התקיימה במאי ולפעמים ביוני וכך יצא שאנחנו אוטומטית יכולנו כקבוצה לעשות תערוכה קבוצתית כל שנה. אם אמנים של העמותה שלנו רצו להציג תערוכת יחיד, הם יכלו לעשות את זה כי הם היו חברי העמותה, וחבר עמותה היה יכול לעשות תערוכה בלי וועדה. כיום, נוהל זה השתנה.

בסוף, אלן מאוד רצתה להמשיך בעבודה בעמותה אבל רצתה לקבל כסף. עד אז היא עבדה בהתנדבות. לא הייתה לנו אפשרות לשלם והיא חיפשה עבודה בתשלום. היא הייתה מורה לאומנות בבית ספר תיכון בבאר שבע. לא קיבלנו תרומות ולא היה לנו כסף לשלם אפילו כדי לשכור איזה אולם בתל אביב או גלריה בשביל לעשות תערוכה.

אלן עזבה, ואז יושבת הראש הייתה זהבה בלום, במשך שנתיים. זהבה עשתה את העבודה מאד יפה ומסודר. היא הייתה מנהלת בית ספר בבאר שבע וידעה לארגן דברים. היא הסתדרה עם בירוקרטיה וידעה לסדר תקנון בשביל העמותה. אבל כאשר הבעל שלח יצא לפנסיה, היא רצתה להיות יותר איתו.

בשנת 2011 בבחירה השנתית אני נבחרתי כיושבת ראש, ואני עושה את זה עד היום. כבר שמונה שנים.

אומנים עמותה " פרי השלום בישראל "

אני יושבת הראש של העמותה ובאמת, זה כמו התינוק שלי. אני דואגת מאד שתהיה לנו הצלחה וכיף עם האמנים. לפני שלוש שנים, פנו אלי מהרווחה ואמרו לי שאפשר לקבל מקום במקלט אבל בסוף זה לא הסתדר מבחינה טכנית. אבל המנהלת, שלומית שמש, לא שכחה אותנו ובינתיים שיפצו בנעמ"ת את הקומה הראשונה, קומת הקרקע. שיפצו מאד יפה ועכשיו זה שייך למחלקת הרווחה של עיריית באר שבע ושם יש מרכז "עזרה לעצמאים". יש הרבה ארגונים עצמאיים, אבל לנו לא היה מקום. שלומית סידרה ופנתה אלינו להגיד שיש לנו מקום. החלטנו כבר לפני שנתיים בדיוק, שכל יום שלישי בין השעות חמש לשמונה או בין חמש וחצי לשמונה וחצי, אנחנו ניפגש שם. וזה עובד מעולה.

בהתחלה לא הרבה באו, אבל אחר כך הגיעו. שם אנחנו יכולים כל שבוע לדון על נושאים של בירוקרטיה או איך לתכנן פעילות. היו לנו בשנה שעברה שתי תערוכות בספריה, ובמתנ"ס אשכול - פיס. השנה הייתה לנו תערוכה בחודש פברואר. בקיץ תהיה לנו תערוכה בספריה העירונית בחודש יולי. התערוכות קיימות תמיד למשך שלושה שבועות. בשנה שעברה, בחודש אוגוסט, השתתפנו עם אומנים של עמותת "קידום אומנות בארץ ובחו"ל" בפעם ראשונה בתערוכה לחברי העמותה בחו"ל, בסנט פטרסבורג.

אני מוכרחה לציין שבאמת אני נותנת את כל הכוחות וכל הנשמה, בשמחה רבה. אני גם דואגת לביטוח בריאות למחלקת המתנדבים שחס וחלילה אם בזמן ההתנדבות יקרה להם משהו,

יהיו מבוטחים. אני דואגת שיהיו לנו מספיק תערוכות, וכולם יוכלו להשתתף. באתר שלי יש כל התמונות של פעילות העמותה

וכל התמונות של התלמידים מברזיל ומישראל - עיוורים. כתובת האתר: www.ginameir.com

לא רק שאני מובילה עמותה, אני גם דואגת שלכל אחד יהיה כבוד בעמותה.

יש אמנים מפורסמים שנמצאים בעוד כמה עמותות כמו עליזה בורשק. עליזה מאד אכפתית בעמותה שלנו ועוזרת ממש. כל הכבוד לה ולרותי רומרו, שעשתה לנו אתרים בפייסבוק. כל התמונות שלנו נמצאות באתר של העמותה. היא עשתה בשבילנו עבודת תקשורת דיגיטלית מאד טובה. עשתה לנו כרטיסי ביקור וכך אנחנו יותר מוכרים לציבור. תודה לאל, שמקדמים אותנו. אנחנו עמותה שתורמת לעיר באר שבע וזה חשוב לי במיוחד.

עבודתי במועדון "גיל הזהב":

כשהייתי בתקופת אבטלה אחרי שפיטרו אותי מ-"MAGPRO UPS", ביטוח לאומי

שילם לי עבור השתלמות במולטי מדיה - תוכנות חדשות במחשב - במכללה הטכנולוגית במשך 7 חודשים, בשנת 1997. עבדתי כמורה לציור בשיקום נכי צה"ל, כיוון שלא מצאתי עבודה כגרפיקאית, לאחר שקיבלתי את הדיפלומה של מולטי מדיה. עבדתי פעם בשבוע, חצי משרה, במשך 6 שנים עד שהגעתי לגיל 60, בשנת 2003. כשיצאתי לפנסיה, חשבתי שאני לא רוצה ללכת לאיזה מועדון, לפטפט ולעשות התעמלות. את זה עשיתי קצת במקביל, אז חשבתי שפשוט אמשיך כמורה לאומנות. אם לא בשכר – אז בהתנדבות. מול הבית שלי פתחו מועדון "גיל הזהב" אז עברתי לשם. פניתי למנהלת, דליה אלון, ושאלתי אם יש להם מורה לאומנות. היא ענתה לי שיש מורה לציור אבל הוא כרגע חולה ואני יכולה לעבוד במקומו באופן זמני, עד שהוא יחזור. "נשמח מאוד שתעשי את זה"

התחלתי בשנת 2001 ועבדתי במועדון "גיל הזהב" כמעט 14 שנה בהתנדבות כמורה לציור. אחר כך התנדבתי שם כמה שנים כמורה לאנגלית, לאלה שלא ידעו אנגלית בכלל - למתחילים ולמתקדמים. הייתי שם שלוש פעמים בשבוע. כשהמורה לציור חזר אמרתי לו "יופי שאתה בריא ושלם, אז בבקשה, אתה יכול להמשיך ללמד ואני הולכת הביתה". והוא אמר לי "לא אני

רוצה את ההפך , אני רוצה ללמוד ממך. אני אשב בכיתה ותמשיכי ללמד . "שמו היה אביב ובאמת אני מאד התרגשתי .הוא לא היה חולה בשפעת אלא היה חולה רציני בסרטן , אבל לא רצה לדבר על זה.

השיטה שלו הייתה לצייר קריקטורות והשיטה שלי הייתה יותר תיאוריה.

קודם צריך לדעת בדיוק איך לצייר ,איך לבנות ציור. לימדתי בתיאוריה על הצבעים ואחר כך התחילו לצייר. קודם על נייר ואחר כך על בד בשמן . היו הרבה שנים של עבודה וכל תמונה יפה נתלתה על הקיר כדי לעודד אותם. עד היום כל התמונות עוד שם. ארגנתי להם תערוכה ב"יד לבנים".

המורה לציור – אביב ומשפחתו:

אביב, לצערי הרב שוב היה מאד חולה. אני גם לימדתי קרמיקה. הבאתי לו את כל החומר הביתה, גם בקרמיקה וגם בציור ובמיטה שלו הוא היה עוד עובד קצת. קיוויתי שהוא עוד יחזור אלינו פעם.רציתי לעודד ולחזק אותו כי ראיתי שהוא מאד אוהב אומנות . הוא צייר מאד יפה : בעלי חיים, טבע ופורטרטים .

אחר כך שמעתי שהוא בבית חולים. הלכתי לבקר אותו והבאתי פרחים לבנים. לפני זה שמעתי, שאשתו נפטרה. הלכתי יומיים אחר כך לבקר אותו עם הפרחים הלבנים. כשנכנסתי למחלקה ראיתי אותו במיטה ופתאום הראש שלו צנח אחורנית. התברר שהוא נפטר .

שמתי את הפרחים הלבנים על המיטה שלו. היו לו שני ילדים, הבן שמוליק שגר עם אשתו והמשפחה בארצות הברית, שם היה לו עסק , והבת דורית הרצמן , שגרה בירושלים. גם הם היו בבית החולים ואני לא הסתכלתי עליהם כשנכנסתי, כי לא ידעתי מי הם . אחרי הלוויה הם באו אלי, נתנו לי את כל הספרים לאומנות שלו ועוד הרבה חומר. ציוד שהוא השתמש בו. כול מה שהיה קשור לאומנות הם נתנו לי. היה לי קשה לקבל אבל יש פתגם שאומר "מצווה של אדם לתת -אבל גם לדעת לקבל" אמרתי תודה רבה, והתרגשתי מאד .

אחר כך היה לי צורך לבנות ספריה חדשה כדי לשים את כל הספרים שהיו מאד יקרים ומאד טובים. מדי פעם אני קוראת ומסתכלת בהם ונותנת גם דוגמאות לתלמידים שלי עד היום

כל שנה, כבר עשרים שנה, בין ראש השנה ויום כיפור, המשפחה של דורית וגדי בעלה, באים לאזכרה מירושלים. משפחה ענקית. בינתיים יש להם כבר 10 או 12 ילדים, אם אני לא מגזימה. לפני חודש, בפסח, אחד הילדים התחתן ואחד עשה בר מצווה. כל שנה אני משתדלת להשתתף לפחות באזכרה של אבי. כשהנכדה שלי נולדה, דורית שלחה מתנה מאד יפה וכתבה לי ברכה יפה. כאשר הייתה לי התאונה, כשהכלב הפיל אותי ונשברה לי הירך, דורית באה עם הבת הנשואה והביאה לי ספר לקריאה. לא יכולתי אז לדרך על הרגליים ולצאת מהבית. אנחנו בקשר טוב עד היום.

הנפילה שלי והשיקום ממנה:

בשנת 2006, בימים אחרונים של מלחמת לבנון, יצאתי עם טוויס כמו תמיד לסיבוב. כבר כמה חודשים הייתה בשכונה כלבה אלימה מאד. היא נשכה כמה כלבים. ותמיד כשאני ראיתי אותה, השתדלתי לא ללכת לכיוון שלה. יום אחד, בשבת רציתי ללכת לבית הכנסת, ופתאום אני ראיתי שבעלת הכלבה נתנה לה לרוץ לבד, בלי חגורה. הכלבה באה ישר אל הכלב שלי. הכלב שלי היה עם חגורה תחת שולחן של פיקניק. היא ממש התחילה לנשוך אותו בצוואר. התחיל לרדת לו דם. אני השתדלתי כמה שיותר מהר למשוך אותו אלי. הכלבה רצתה להמשיך לנשוך אותו אפילו שהוא היה אצלי. היא הפילה אותי. התחלתי לבכות.

היו כמה אנשים מסביב. הייתה שבת ואפילו משפחה דתית הייתה שם. צעקתי על בעלת הכלבה והיא לא עשתה כלום. לא עזרה לי, לא לקחה את הכלבה שלה, כלום. היא לא הצליחה לשלוט על הכלבה שלה וכאשר נפלתי על הרצפה, אני עוד צעקתי עליה ושאלתי "איפה החגורה שלה?" אז היא הלכה להביא חגורה. סוף סוף היא חזרה. הודעתי לה שאני אעשה לה משפט. רציתי לקום. פתאום ראיתי שאני לא יכולה לקום. משהו קרה לי ברגל. לא היו לי כאבים אבל לא יכולתי לקום בסופו של דבר נשבר לי עצם הירך. כולם ניסו להרגיע את הכלב המסכן שלי ולשים קצת מים איפה שהכלבה נשכה אותו.

בינתיים התקשרתי לבת שלי בצפון. הם דווקא היו קודם אצלי כל השבת והיו בדרך הביתה. השכנים ממול לא היו בבית. לא ידעתי מי יוכל לעזור לי. פתאום באה דיאנה, המורה להתעמלות של המועדון שעשיתי בו יוגה. היא הייתה מורה ליוגה ובעלה מורה להתעמלות.

והיא עזרה לי סוף סוף ואמרה לי מה לעשות. קודם כל לא לקום ולקרוא למשטרה ולאמבולנס.

עד שהמשטרה הגיעה, עברו אולי שעתיים. שעה לקח עד שהאמבולנס הגיע. המורה ליוגה ובעלה לקחו את טוויס המסכן הביתה. נתתי להם את המפתחות. האמבולנס בא ולקחו אותי לבית החולים. ואז הגיע הקרוב שלי, מרסלו ברוך ואני הייתי בפאניקה.

עשו לי צילום רנטגן ואמרו שצריך לעשות לי ניתוח דחוף. אני התנגדתי. "חס וחלילה שום ניתוח, שאשאר ככה". הרופאים הסבירו לי שאם לא עושים כלום העצמות יכולות להיפרד ואחר כך צריך לעשות משהו יותר גרוע ואני לא אוכל ללכת בכלל. הם אמרו שאני חייבת לעשות את הניתוח.

אבל בגלל מלחמת לבנון היו כמה חיילים שניתחו אותם לפני. אני גם לא הייתי בצום. בסופו של דבר אני אפילו נלחמתי שיעשו לי ניתוח מהר. עשו לי את הניתוח בחצות.

למחרת אמרו לי שהכניסו לי פלטינה בגלל שלמזלי לא היה הרבה רווח בשבר, ואסור לי לדרוך. כאב לי נורא. עברתי שלושה שבועות בשיקום ושם היה נורא. שלושה שבועות עם פיזיותרפיה כל יום. היה מאד קשה.

הבת שלי מסכנה, הגיעה לבית שלה בצפון בלילה, במוצאי שבת ושמעה מה קרה לי, וחזרה במיוחד למחרת. היא באה אלי לבית החולים לראות מה קורה איתי. אחרי השיקום נשארתי בבית שישה חודשים. לא יכולתי לרדת במדרגות והיא באה כל שבוע לעזור לי. מיד שרה היה לי הליכון וקיבלתי פיזיותרפיה בבית מקופת חולים "מכבי".

כשרבקה באה ביום ראשון אחרי הנפילה היא לקחה את טוויס אליה למשך חצי שנה. הוא נשאר פה אחרי האירוע וזה היה נורא גם בשבילו. משבע בערב עד תשע או עשר בבוקר נשאר כאן לבד, מסכן. כל הזמן דאגתי לו.

בהתחלה הייתי ממש מיואשת אבל אחר כך חשבתי "טוב אין לי ברירה, אני אנצל את הזמן לקרוא" – מה שלא יכולתי לעשות הרבה שנים. באו הרבה אנשים לבקר אותי ולתת לי עזרה או אוכל. הביטוח הלאומי נתן לי כמה זמן עזרה שעתיים ביום עד שלאט לאט יכולתי שוב לעשות פיזיותרפיה בקופת חולים "מכבי". צלעתי עד שהתחזקתי וקיבלתי את טוויס בחזרה והתחלתי

לצאת אתו. זו הייתה תקופה מאד חינוכית, עשיתי חשבון נפש. לפעמים אני בכיתי. למשל כשראיתי את כולם הולכים לבית הכנסת בראש השנה וביום כיפור, ורק אני לא יכולתי ללכת. הרגשתי כמו בבית סוהר. אבל הכול לטובה! כך למדתי להתמודד בחיים ולעמוד בניסיון, כפי שהרב, אור בן שושן, לימד אותי.

המשפט:

המשטרה הגיעה בימים הראשונים, כשהייתי בשיקום, וקיבלו את התלונה שלי. גברת שהייתה במקום וראתה הכול כשנפלתי הסכימה להעיד לטובתי במשפט. היו עוד ארבעה אנשים שלא אמרו מילה וברחו. בהתחלה בעלת הכלבה שיקרה במשפט ואמרה שאני אשמה כי אני הייתי עם כלב בלי חגורה והיא הייתה עם כלבה קשורה. הכול הפוך. אחר כך היא סוף סוף הודתה. היא למדה באקדמיה ולא רצתה שיהיה לה רישום פלילי בקורות החיים שלה. למזלי, היא נכנעה. הגענו לפשרה. קודם שופט אחד פסק שהיא צריכה לשלם לי 100 אלף שקל. אף פעם היא ובעלה לא נכחה במשפט, רק עורך הדין שלהם הגיע. אני באתי עם מרסלו ברוך, בסוף הם החליפו את העורך דין ולא היו מוכנים לשלם כל כך הרבה כסף. הם היו סטודנטים. העורכת דין שלי רצתה לסיים את המשפט שנמשך במשך חמש שנים. אני עשיתי להם המשפט כדי שהכלבה שלהם לא תנשוך כלבים אחרים. לא רציתי לעשות מזה כסף. הגענו לפשרה על 60 אלף שקל. אמרתי בסדר, זה לא הכסף מה שחשוב לי, חשוב שהם ילמדו לקח מהמקרה הזה ולא ישקרו במשפט ולא ינהגו ברשלנות עם הכלבה שלהם פעם נוספת.

גם כדי לקבל את הכסף שהשופט פסק לי, היה תהליך ארוך ובירוקרטי.

במשך שנים היו לי כאבים, ואם אני עוברת בשדה תעופה, כבר יודעים שיש לי פלטינה ברגל. לפעמים, כשיש שינוי במזג האוויר, זה כואב מאד, ממש לא נעים. כל אחד מקבל משהו, איך אומרים? "כפרה על עבירות שעשינו". לפעמים אנחנו אפילו לא יודעים שעשינו עבירות. לא מרגישים, אז כפרה, שמה שעשיתי בטעות או חס וחלילה עוד אעשה בטעות, זאת תהיה כפרתי. זו הייתה חוויה מאד קשה. תודה לאל שהכול נגמר בשלום.

אני כאומנית:

חיתוך עץ הוא הכלי באומנות שמבטא אותי הכי הרבה. כשסיימתי את בית הספר לגרפיקה במינכן, בשנה האחרונה, שאלתי את המורה שלי מה היא חושבת על הסגנון שלי באומנות. (היה לי קשר איתה עוד המון שנים). אמרה לי שהיא מרגישה שזה חיתוך עץ והדפסים, שבאמת אהבתי. בברזיל התחלתי ללמוד חיתוך עץ עם מורה מפורסמת, (פייגה אוסטרובה Fayga Ostrower), יהודיה שבאה מפולין. היא הייתה מוכרת וטובה באומנות.

בריו דה ז'נרו עשיתי אצלה השתלמות. יש תמונה אחת של יישוב קרוב לים עם כנסייה ובית מעץ את חיתוך העץ הזה אני עשיתי אתה. היא לימדה אותי איך לגלף נקי ובאיזה סכינים לעשות קו רחב וקו דק. אחר כך הייתי עצמאית ועשיתי הרבה חיתוכי עץ. בסוף זה יצא כל כך ספונטני וזרם לי. עשיתי חיתוך עץ אפילו בגינה על הדשא אצל ההורים שלי. אני זוכרת תמונה שעשיתי בתור פרידה מקרנבל. הקרנבל בברזיל נמשך ארבעה ימים, כמעט שבוע. ביום האחרון של הקרנבל כולם היו בדיכאון אז אני עשיתי חיתוך עץ בשם "פרידה". ישבתי על הדשא ויצא מדויק. בברזיל היה לי סוג עץ ארז. בגלל זה אני בקושי חוזרת לחיתוכי עץ. היו לי שם כל הזמן לוחות ארז ועבדתי בהם דו-צדדי. בכיף גדול הדפסתי בסדנא שלי בברזיל ולימדתי את הטכניקה של חיתוכי עץ.

כשבאתי לארץ בשנת 1977, כשגרתי עוד בגרמניה בבון, בקושי מצאתי פה לוח עץ טוב. לפני שרבקה נולדה עשייתי הדפס של בית הכנסת בגרמניה.

אחרי הלידה של רבקה כמעט לא עבדתי בעץ. עשיתי פה ושם ציורים עם עץ או בצבעי פנדה. עשיתי פורטרטים של בעלי לשעבר, מיכאל, גם בחיתוכי עץ. כשכבר גרתי כאן בבאר שבע, עשיתי גם חיתוכי עץ של הנוף שרואים ממצפה רמון. זה היה בזמן שהייתי באגודת הציירים ועשינו טיול למצפה רמון.

בסך הכול התחיל להיות לי מאד קשה ומסובך אז עברתי לציור יותר בשמן. הלכתי להשתלמות לציור בצבעי שמן ועשיתי תמונות של הבת שלי, של ההורים שלי, של מיכאל ושל החברה שלי, מרתה ז"ל, עשיתי סדרות של פורטרטים בשמן, שאני מאד אוהבת. לפעמים ציירתי נוף בפארקים איפה שאני טיילתי עם טוויס, בשכונה ב'.

"עץ זית של אהבה"- שמן על קנבס 2008

אבל כל עוד אני יותר מתנדבת ועסוקה בעמותה אני כמעט לא מתפנה לצייר ,
חוץ מחופשת חול המועד של פסח וסוכות. אז ציירתי משהו חדש, בטכניקה חדשה שעשיתי עם
התלמידים שלי גם בברזיל. עם צבעי טמבור ועיצוב משי.

הסדנא שפתחתי בבאר שבע, בדירה שלי, בשם "גינת מאיר", הייתה לזכר ההורים שלי ז"ל .
למדו בה כמה ילדים, במיוחד בנות מאולפנת בני עקיבא בשכונה ד'. שתיים מהבנות שלימדתי
אותן, תקווה ורעות, המשיכו בלימודי אומנות וכיום עובדות בזה. אחת כגרפיקאית ואחת
כמורה לטרפיה באומנות. הרגשתי שכאילו העברתי את הסדנא מפטרופוליס לפה .

ההתנדבות במועדון העיוורים:

התחלתי להתנדב כמורה לאומנות אחרי רצח רבין בארגון "דור שלם דורש שלום". אלה היו ילדים ממשפחות עניות משכונה ד'. באתי אליהם בהתנדבות פעם או פעמיים בשבוע ללמד אותם. מאז ועד היום אני מתנדבת כמורה לציור. כדי לעודד את הילדים, רציתי לארגן להם תערוכה. מר רוביקדנילוביץ היה באותו זמן מזכיר סניף ההסתדרות בבאר - שבע. הוא אישר לקיים את התערוכה בגלריה של ההסתדרות. כך זכיתי להכיר אותו, ומאז ועד היום הוא מוכן לשאת דברי פתיחה בכל התערוכות של התלמידים שלי.

במיוחד אני רוצה לציין תערוכת יחיד שארגנתי לתלמידי שלי, שרה'לה פרידמן, שלמדה בחינוך המיוחד. למדה אצלי שמונה שנים את כל הטכניקות של אומנות וגרפיקה, בשעורים פרטיים. האימא, גב' פסיה פרידמן, קיבלה מלגה מטעם העיריה לציוד וחומרים עבור החוגים. באותו זמן, מר רוביקדנילוביץ, היה סגן ראש העיר והוא פתח את התערוכה. תערוכה זאת הייתה בשביל שרה'לה ומשפחתה פרידמן, חגיגה גדולה. הם מאוד שמחו והתרגשו, וגם אני יחד איתם. תודה לאל, זאת הייתה מתנה בשבילי.

כשיצאתי לפנסיה בשנת 2005, המייסדת והמנהלת של מועדון העיוור - פנינה אמיר, פנתה אלי ושאלה אותי אם אני מוכנה לתת שיעור לעיוורים ב- 30 ש"ח לשעה. אמרתי שלא צריך לשלם לי אבל אני צריכה לחשוב אם לעיוורים אפשר לתת שיעורי ציור. אני עוד לא הייתי מוכנה לזה. זאת אחריות גדולה, אך בסוף הסכמתי. חשבתי שאני אנסה לעשות את זה. ולהגיד את האמת - זה זרם בינינו. הרגשתי שאנחנו משפחה, גם לטוב וגם לרע. עד היום אני ממש שמחה עם העיוורים. לצערנו, אחד המשתתפים נפטר. הלכנו לנחם את אשתו והיינו בהלוויה שלו. זה היה ממש קשה מאד. הוא היה פנטסטי והוא בא לכל שיעור למרות שהשיעור היה בערב. בבית העיוור יש ארוחות בוקר וכל מיני חוגים לעיוורים ובערב יש חוג ציור, קרמיקה, אנגלית ריקודים ומחשב. באמת כל הכבוד לעיוורים שיש להם כוח רצון ללמוד. אני כל כך הזדהיתי איתם, כאילו שאני עיוורת. אני ציירתי איתם.

בשנת 2010 כל כך היו מרוצים מההתנדבות שלי בציור עם העיוורים שהנהלה החליטה לשלם לי. אמרתי שלא צריך כי אני עושה את זה מכל הלב כמו ביד שרה ואז הם אמרו "אין עם מי לדבר".

ככה עברתי להיות עובדת של המועדון לעיוור. כדי לאזן את זה אמרתי שאני אתן גם חוג בהתנדבות. זה היה חוג אנגלית, ועד היום אני עושה את זה בהתנדבות. אנגלית זה קשה, כי אי אפשר לכתוב והם לא רואים. באותו חוג אני נותנת שעורים למתחילים ולמתקדמים. אני מלמדת אותם אנגלית ע"י שיחה וקריאת סיפורים וכך הם לומדים לבנות משפטים עם מילים חדשות בצורה נכונה. תוך כדי שמיעת סיפור מעניין שאני מקריאה להם, הם לומדים אנגלית בכיף. במועדון - בית תרבות לעיוור – אני מלמדת כל יום ראשון ושני בערב.

מנהלת בית ספר יסודי דו לשוני "דגניה" גברת אביטל בנשלום ואני - 2019

בחוג ציור כל שנתיים אני מארגנת תערוכה בשביל העיוורים. העירייה מארגנת בשבילנו את התערוכה וראש העיר, מר רוביקדנילוביץ, פתח פעמיים את התערוכות שלנו. באו הרבה אנשים בשביל לעודד. אני חושבת שהתערוכה מעודדת אותם מאד, לכן אני משתדלת לעשות תערוכות, גם כדי שישמעו חוות דעת מאנשים אחרים, לא רק ממני.

כמעט כל התמונות שלהם, עם כל הפרטים, שהוצגו בתערוכה נמצאות באתר שלי:

www.ginameir.com

עם המשפחה שלי בחפצי-בה:

מאז שהנכדה שלי, זואי, נולדה, ב-25 יולי 2013, אני עסוקה כמעט כל שבוע או כל שבועיים בביקורים בחפצי-בה. אני נוסעת לבת שלי ועוזרת לה יומיים לפעמים שלושה ימים. הבת שלי והחתן עובדים מאד קשה ובשעות לא רגילות, לא כמו משרה רגילה משמונה עד ארבע.

יש שעות שאחד מהם לא בבית או שניהם לא בבית. לפעמים עובדים מוקדם בבוקר או בערב. כאשר זואי עוד לא הלכה לגן היה לי יותר חשוב לעזור. להיות אתה ולטפל בה. לטייל אתה בפארקים בעגלה. התחלתי לצייר אתה בגיל שנתיים. עכשיו כשהיא חוזרת מהגן יש שעות ששניהם עובדים ואז אימא של בעלה נמצאת שם מתחילת השבוע, ואני באה מיום רביעי עד יום ששי בבוקר. יש לי עבודה לשמור על הבית ועבודה עם זואי.

העזרה לבתי נותנת לי המון שמחה וחיזוק, במיוחד השהייה במחיצת נכדתי האהובה. אני מאוד מעריכה את החינוך שבתי וחתני נותנים לנכדה שלי.

"ביתי רבקה וחתני דימה בריטן ביום נישואיהם" - שמן על קנבס 2009

הדברים שהלכתי לפיהם כל חיי:

הדבר שאני הכי שומרת עליו וקוראת עליו, ואולי בעיני יותר חשוב מהציור, זה ללמוד יהדות .
ללמוד תורה כמה שאפשר כל יום. ללמוד ולהשתתף בשיעורים .

בתורה מצאתי את דרך החיים שלי. במעשים טובים תוך כדי התנדבות . לעזור כמה שאני יכולה
בצורה טובה באומנות . וגם לטפל בג'יפסי, הכלבה החדשה שלי שהייתה מוזנחת כשמצאתי
אותה .

ובעיקר לעזור לבת שלי ולנכדתי. ז'ואי עשתה צעדים מאד גדולים בתחום הציור, ובהחלט מציירת כמו האימפרסיוניסטים. צובעת ממש חזק וממלאת את כל המקומות. זה כבר הופך להיות אקספרסיוניסטי, ממש פנטסטי. היא כבר יודעת לכתוב את שמה, וחותמת על כל הציורים.

נכדתי, זואי, מציירת יוני 2017.

אני מאד גאה במשפחה שלי. בבת שלי וגם בחתן שלי שהוא עוזר מאד לאנשים בתור אח בחדר מיון בבית חולים "העמק" בעפולה.

הבת שלי עובדת בתור מדריכת רכיבה לספורט ולרכיבה טיפולית. היא מדריכה ילדים אוטיסטים שהרכיבה היא תרפיה בשבילם. היא גם מדריכה בקיץ בהשתלמויות לרכיבה של מורים.

אני מאד מאוד גאה בבת שלי שהיא הגיעה לשלב הזה לעזור לילדים ולמבוגרים כמדריכת רכיבה. אני מאד מרוצה שהיא מצאה את המקום שלה.

היא גרה עם בעלה בבית חדש בקיבוץ חפציבה ושניהם מגדלים את הנכדה שלי בצורה כל כך יפה !

אני ממש מודה לקב"ה שקיבלתי הרבה מתנות בחיים. חוץ מההרמוניה שחיפשתי במשפחתי כאישה נשואה - ולא מצאתי . אבל אני כבר השלמתי עם זה. השנה, שבוע לפני פסח, מלאו 25 שנה מהיום שעלינו לארץ . אני שמחה שזכיתי להגשים את עצמי בישראל.

הכלבה שלי, ג'יפסי, בגיל 5. אותה מצאתי מוזנחת בפארק הסופרים בב"ש. 2014.

"פארק הסופרים בשכונה ב". שמן על קנבס 2010

בהזדמנות פז זאת, אני רוצה להודות מכל הלב למשפחתי על התמיכה, ולכל האנשים הטובים שהאירו את דרכי.

"כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה רשפיאש שלהבתיה" שיר השירים-ח'ו,

על התמיכה והחיזוק הרוחני, תודה מיוחדת למורים שהדריכו אותי בתורה מהצעדים הראשונים לגב' יהודית הורוביץ מארגון "אמונה", למר אריה בודנהיימר, רבנים בחב"ד, ובעשר שנים אחרונות, לרב אור בן שושן משיבת "אורות ישראל".

כמו כן, תודה ענקית למי שעזרו לי להוציא לאור ספר זה : מחלקת סיפורי חיים של "יד שרה" בהנהלת גב' יהודית גלפרין, גב' נוגה מילר שהקליטה את סיפור חיי, וגב' אסתר רוזנטל שעזרה לי מאוד בעריכת הסיפור, עם המון אהבה וסבלנות. תודה רבה גם לצלמת, גברת צלילה זגגי.

התחלתי בכתיבת סיפור חיי בחודש פברואר 2018 וסיימתי בחודש מאי 2019.

"ונפשי תגיל ביהוה, תשיש בישועתו" - תהילים פרק ל"ה - בארץ ישראל.

הפרויקט הינו במסגרת האגף לשירותי בית וקהילה

יד-שרה סניף באר-שבע

בניהול מיכאל בנסון

בסיוע קרן "זיכרון, אחריות ועתיד".

עם אסתר רוזנטל, מאי 2019

ראיון : נגה מילר

עריכה : יעל חיות

סיוע בעריכה : אסתר רוזנטל

צילום : צלילה זגגי

עיצוב : יהודית

רכזת הפרויקט: יהודית גלפרין

יצירות: גינה מאיר - דולמן

סיפור זה נכתב בסגנונו ובאחריותו של המספר

תשע"ט, 2019